

Gemeente Amsterdam

Dienst Onderzoek en Statistiek

Amsterdamse Armoedemonitor

nummer 8, juli 2005

Project 5114

In opdracht van Om arm Amsterdam

Harry Smeets

Nienke Nottelman

Lieselotte Bicknese

Jeroen Slot

Weesperstraat 79

1018 VN Amsterdam

Telefoon 020 527 9424

l.bicknese@os.amsterdam.nl

Postbus 658

1000 AR Amsterdam

Fax 020 527 9595

www.os.amsterdam.nl

Amsterdam, juli 2005

Inhoud

Voorwoord	3
Samenvatting	4
1 Minimahuishoudens in Amsterdam	6
1.1 Inleiding	6
1.2 Toename aantal minimahuishoudens verdubbeld	6
1.3 Kenmerken van huishoudens met een minimuminkomen	6
1.4 Kenmerken van personen met een minimuminkomen	10
1.5 Verdeling minimahuishoudens over de stadsdelen	15
1.6 Steeds meer langdurige minima	20
1.7 Meer minimahuishoudens hebben een schuld	22
1.8 Instroom en uitstroom van minima	23
2 Instrumenten voor financiële ondersteuning	28
2.1 Huursubsidie	28
2.2 Bijzondere bijstand	29
2.3 Kwijtscheldingsregeling	34
2.4 Woonlastenfonds	39
2.5 Plusvoorziening 65+	41
2.6 Langdurigheidstoeslag	43
2.7 Schuldhulpverlening	44
2.8 Fonds bijzondere noden	48
2.9 Stadspas	50
2.10 Ziektekostenverzekering voor minima	55
2.11 PC-regeling	56
2.12 Cumulatief gebruik van voorzieningen	58
3 Instrumenten om het gebruik van voorzieningen te stimuleren	62
3.1 Formulierenbrigade	62
3.2 Koppeling en vergelijking van bestanden	66
4 Jongeren in minimahuishoudens	67
4.1 In en uitstroom van minimajongeren	67
4.2 De ouders van minimajongeren	71

Voorwoord

“Niemand aan de kant”, het motto van dit College, is actueler dan ooit. Amsterdam kan het zich niet veroorloven om burgers uit te sluiten. Hoe divers onze achtergronden en inkomenssituatie ook mogen zijn: gezamenlijk maken we deze stad. Het afgelopen jaar is het aantal minimahuishoudens in Amsterdam verder toegenomen. Armoede is een oorzaak van uitsluiting. Werk is de beste remedie tegen armoede. Ik zal me daarom blijven inzetten om iedereen voor wie dit mogelijk is aan werk te helpen. Maar die weg is niet voor iedereen begaanbaar.

Het aantal kinderen dat opgroeit in huishoudens met een minimuminkomen is verder toegenomen. Daarom wil ik nog meer inzetten op het wegnemen van drempels die deze kinderen in de weg staan om volwaardig deel te gaan nemen aan de samenleving. Dit jaar wordt voor het eerst een gemeentelijke regeling voor school- en reiskosten voor kinderen uit minimahuishoudens uitgevoerd. Zolang er extra investeringen nodig zijn om deze kinderen een eerlijke kans te geven in onze samenleving, zal ik me daar sterk voor maken.

Uit deze monitor blijkt dat het aantal huishoudens dat langer dan drie jaar van een minimuminkomen rondkomt nog steeds stijgt. Een aantal Amsterdammers is door ziekte, handicap of leeftijd niet geholpen met werk. Om te voorkomen dat deze groep in een voortdurend uitzichtloze situatie terechtkomt, hebben deze mensen een steuntje in de rug nodig. Als gemeente hebben we voor deze groep de Plusvoorziening 65+ en de regeling Chronisch Zieken binnen de bijzondere bijstand. Ook staat de knipkaart bijzondere bijstand op stapel, een regeling die het gebruik van de bijzondere bijstand verder vereenvoudigt. Ook zal de gemeente de invoering van het nieuwe zorgstelsel nauwlettend blijven volgen en zonodig proberen nadelige effecten op te vangen. Ook de nieuwe Wet Maatschappelijke Opvang zal de gemeente ruimte geven voor nieuw beleid.

Amsterdam heeft een goed armoedebeleid nodig. Nieuwe maatschappelijke ontwikkelingen en veranderende economische omstandigheden maken het nodig voortdurend het beleid bij te stellen. Alleen door oog te hebben voor wat nodig is voor de mensen in deze stad, kan de gemeente een effectief armoedebeleid voeren.

A. Aboutaleb
Wethouder Werk en Inkomen

Samenvatting

Eind 2004 zijn er in Amsterdam 75.348 huishoudens met een inkomen tot 105% van het wettelijk sociaal minimum. Dat is 18,5% van alle Amsterdamse huishoudens. In 2003 was dit 17,7%. In 2004 telt Amsterdam 3.783 meer minimahuishoudens dan in 2003. Ten opzichte van 2003 is het aantal minimahuishoudens twee keer zo sterk gestegen. In 2002 was er nog sprake van een daling in het aantal minimahuishoudens. In 2004 vertrokken er meer minima uit Amsterdam dan er naar de stad toe verhuisden. De toename komt voor het grootste deel door een inkomensterugval van de huishoudens. De toename was in 2004 het sterkst onder de Turkse en Marokkaanse Amsterdammers met respectievelijk 9% en 12%.

In 2004 zijn 11.560 minimahuishoudens gevonden met schulden. Dat is ruim 16% van alle minimahuishoudens. Het daadwerkelijk aantal huishoudens met schulden zal hoger liggen. In 2003 had 12,9% van de minimahuishoudens schulden. Minimahuishoudens met kinderen hebben vaker schulden dan minimahuishoudens zonder kinderen.

Bijna zeven van de tien minimahuishoudens (68,5%) leven op dit moment drie jaar of langer van het sociaal minimum. In 2003 en 2002 lag dit percentage nog rond de 65%. In aantallen steeg het aantal langdurige minima in 2004 met 5.109 huishoudens (11%) tot 51.639.

De meeste minimahuishoudens wonen in Noord en Zuidoost. Het aantal minimahuishoudens nam het sterkst toe in Geuzenveld-Slotermeer, dat nu na Bos en Lommer het hoogste aandeel minimahuishoudens in Amsterdam kent.

Het aantal kinderen tot 18 jaar dat opgroeit in een huishouden met een minimuminkomen is gestegen van 39.079 in 2003 naar 40.560 in 2004, een toename van 1.481 kinderen. In 2004 behoorden 32.600 kinderen het jaar ervoor ook al tot de minima. Het aantal kinderen op het minimum met een Surinaamse en Antilliaanse/Arubaanse achtergrond is licht gedaald en het aantal minimakinderen met een Marokkaanse achtergrond steeg twee keer harder dan gemiddeld. In 2004 groeit 46% van de Marokkaanse kinderen op in een minimahuishouden, tegen 13% van de Nederlandse kinderen. Het aantal buurtcombinaties waar meer dan 40% van de kinderen tot de minima behoort is ten opzichte van 2003 verdubbeld van 8 naar 16.

Ten opzichte van 2003 is het aantal minimahuishoudens met een bijstandsuitkering als belangrijkste inkomensbron afgenomen van 38.869 tot 37.730 huishoudens. Er is een lichte stijging van het aantal minimahuishoudens met AOW, terwijl het aantal 65-plussers in Amsterdam licht is gedaald. Het aantal minimahuishoudens met een overig inkomen is met bijna een kwart toegenomen tot 21.498.

Forse stijging in het aantal kwijtscheldingen

- Het aantal huishoudens dat in 2004 kwijtschelding van de gemeentebelastingen heeft gekregen is met 23% gestegen tot 52.811 huishoudens. De aanleiding is waarschijnlijk dat alle heffingen nu gecombineerd zijn in één belastingaanslag ineens, waardoor de motivatie om kwijtschelding aan te vragen voor de hogere aanslag groter geworden is.
- In 2004 hebben 6.986 huishoudens gebruik gemaakt van de nieuwe Plusvoorziening 65+.
- Het aantal aanvragen voor de schuldhulpverlening is in 2004 met 8% gestegen. Daarmee is een einde gekomen aan de explosieve stijging van het jaar ervoor. De wachtlijsten zijn bijna teruggebracht tot het niveau van werkvoorraad.
- Het aantal cliënten dat vanuit het armoedebudget een bijdrage kreeg van het Fonds Bijzondere Noden is met eenderde verder gestegen tot 353. Deze stijging wordt wederom voor het grootste deel veroorzaakt door bijdragen in de kosten van levensonderhoud.
- Het aantal deelnemers aan de aanvullende ziektekostenverzekeringen voor minima stijgt met 13% tot 54.162 verzekerden. Met de gratis meeverzekerde kinderen komt het aantal deelnemers zelfs op 75.500.
- In 2004 zijn 947 PC's aan kinderen verstrekt tegen 1.345 het jaar er voor. De oorzaak hiervoor zijn de veranderde criteria, waardoor een deel van de huidige doelgroep het voorgaande jaar al een PC gehad heeft.
- Het aantal mensen dat in 2004 gebruik gemaakt heeft van de Formulierenbrigade is met 75% gestegen naar 19.376. Het aantal ingevulde formulieren steeg zelfs met 91% naar 21.000. In 2004 werd de Formulierenbrigade uitgebreid met teams in Geuzenveld-Slotermeer en Westerpark. Van de ongeveer 100 medewerkers van de Formulierenbrigade stroomden er 21 door naar een reguliere baan.

1 Minimahuishoudens in Amsterdam

1.1 Inleiding

De Amsterdamse armoedebestrijding richt zich op huishoudens met een inkomen tot 105% van het Wettelijk Sociaal Minimum (WSM). In 2004 komt dit neer op een netto jaarinkomen van € 10.042,43 voor alleenstaanden en € 14.346,34 voor huishoudens die bestaan uit meer volwassenen en/of kinderen.

Dit hoofdstuk beschrijft de samenstelling en achtergrondkenmerken van de Amsterdamse minimahuishoudens. Hierbij is alleen rekening gehouden met zelfstandig wonende huishoudens. Studentenhuishoudens en minima die in instellingen of tehuizen wonen zijn buiten beschouwing gelaten. In paragraaf 1.4 wordt ingegaan op het aantal personen dat rond moet komen van een minimuminkomen.

1.2 Toename aantal minimahuishoudens verdubbeld

In Amsterdam zijn in 2004 75.348 huishoudens met een minimuminkomen. Dit zijn er 5,2% meer dan in 2003. De toename is hiermee twee keer zo sterk als het jaar daarvoor, toen het aantal minimahuishoudens met 2,6% toenam. In 2002 was nog sprake van een daling van het aantal minimahuishoudens.

Ook relatief gezien neemt het aantal minimahuishoudens toe in Amsterdam. In 2004 heeft 18,5% van alle huishoudens een inkomen tot 105% van het wettelijk sociaal minimum, terwijl dit in 2003 17,7% was en in 2002 17,3%.

Tabel 1.2.1 Amsterdamse huishoudens naar inkomen onder of boven 105% van het wettelijk sociaal minimum, 2002-2004

	2004		2003		2002	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%
minima	75.348	18,5	71.565	17,7	69.780	17,3
hogere inkomens	332.637	81,5	333.899	82,3	334.078	82,7
totaal aantal huishoudens	407.985	100	405.464	100	403.858	100

bron: DIA, bewerking O+S

1.3 Kenmerken van huishoudens met een minimuminkomen

Minder bijstandsuitkeringen, maar meer AOW'ers en andere inkomens

Gekeken naar de belangrijkste inkomensbron van een minimahuishouden, leeft in 2004 de helft van alle minimahuishoudens van een bijstandsuitkering. Dit is minder dan in voorgaande jaren. In 2003 had 54% van alle minimahuishoudens een bijstandsuitkering en in 2001 was dit 51%. In tabel 1.3.1 is te zien dat het aantal bijstandsuitkeringen, ondanks de stijging van het aantal minima, met 1.139 (2,9%) is afgenomen tot 37.730.

Hoewel het aantal 65-plussers in Amsterdam al jaren een lichte daling laat zien, neemt het aantal minimahuishoudens dat rond moet komen van de AOW toe. In 2004 steeg hun aantal met 814 (5,3%) tot 16.120.

De toename van het aantal minima is in 2004 vooral toe te schrijven aan huishoudens met een inkomen uit de categorie "anders". Het kan hierbij gaan om huishoudens met een laag inkomen uit werk of met inkomsten uit een andere uitkering dan de bijstand of AOW. In 2004 namen deze huishoudens met bijna een kwart (23,6%) toe tot 21.498.

Tabel 1.3.1 Minimahuishoudens naar inkomensbron, 2002-2004

	2004	2003	2002
bijstand	37.730	38.869	36.259
AOW	16.120	15.306	14.839
anders	21.498	17.390	18.682
totaal	75.348	71.565	69.780

bron: DIA, bewerking O+S

Eenoudergezinnen horen relatief het vaakst tot de minima

De toename van het aantal minimahuishoudens in 2004 is terug te vinden onder alle huishoudtypes. Bij de huishoudens met meerdere volwassenen is de toename echter sterker dan gemiddeld: onder gezinnen zonder kinderen is het aantal minimahuishoudens met 10% gestegen en onder de gezinnen met kinderen met 12,3%.

Tabel 1.3.2 Minimahuishouden naar Huishoudtypen, 2004¹

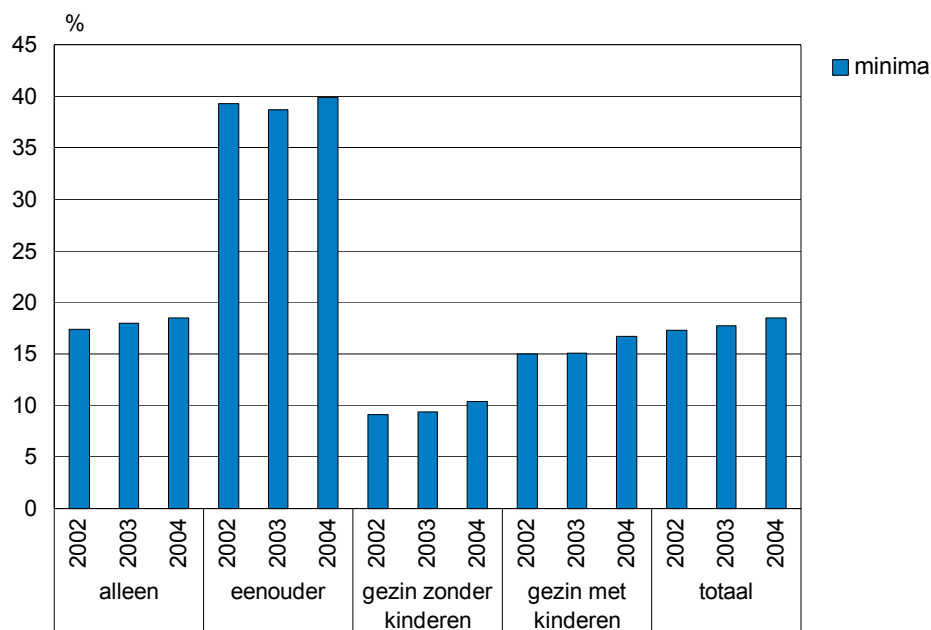
	2004		2003		2002	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%
alleenstaanden	41.223	54,6	39.778	55,6	38.146	54,7
eenoudergezin	14.828	19,7	14.441	20,2	14.649	21,0
meerpersoons zonder kinderen	8.703	11,6	7.918	11,1	7.710	11,0
meerpersoons met kinderen	10.594	14,1	9.428	13,2	9.275	13,3
totaal aantal huishoudens	75.348	100	71.565	100	69.780	100

bron: DIA, bewerking O+S

De meeste minima in Amsterdam zijn alleenstaand (55%). Deze groep van ruim 41.000 personen maakt 18,5% uit van alle alleenstaanden in Amsterdam. Figuur 1.3.1 laat duidelijk zien dat het aandeel minimahuishoudens onder eenoudergezinnen het hoogst is: in 2004 leeft 40% van de eenoudergezinnen op het sociaal minimum. Dit is net iets meer dan in voorgaande jaren, toen het om 39% ging. De minste minima worden aangetroffen onder meerpersoonshuishoudens zonder kinderen (10,4%). Onder gezinnen met kinderen is het aandeel minima de laatste twee jaar gestegen van 15% tot 16,7%.

¹ In 2004 is de samenstelling van de huishoudens op een andere wijze vastgesteld dan in de voorgaande edities van de Armoedemonitor. In deze tabel zijn de cijfers over 2002 en 2003 vergelijkbaar met die van 2004.

Figuur 1.3.1 Huishoudtypes naar aandeel minima, 2002-2004

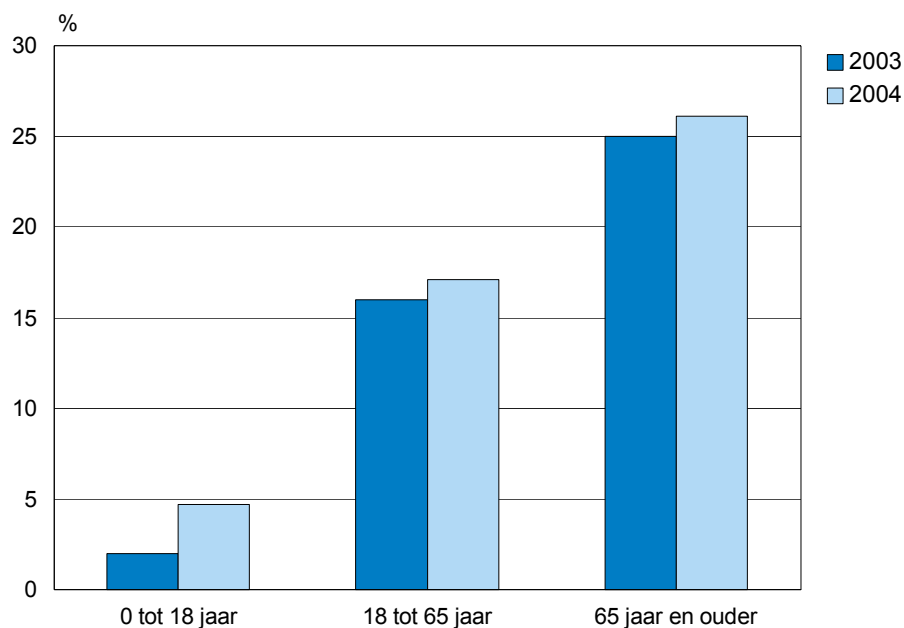

bron: DIA, bewerking O+S

Ouderen horen relatief vaak tot minima

Onder 65-plussers zijn relatief meer minima te vinden dan onder jongere Amsterdammers. In 2004 leeft 26,1% van de huishoudens waarvan minimaal één persoon ouder is dan 65 jaar van een minimuminkomen. In totaal gaat het om 16.203 huishoudens. Van de huishoudens waarvan het oudste lid tussen de 18 en 65 jaar is, heeft 17,1% een minimuminkomen. Omdat deze groep echter veel groter is dan die van de ouderen, gaat het met 59.132 minimahuishoudens toch om de grootste groep. De kleinste groep minima zijn de zelfstandige huishoudens waarvan het oudste lid jonger is dan 18 jaar. Hiervan zijn er in totaal 278 waarvan er 13 (4,7%) tot de minima behoren.

Figuur 1.3.2 Aandeel minima naar leeftijd van het oudste lid van het huishouden, 2003 en 2004

bron: DIA, bewerking O+S

Zes van de tien minimahuishoudens allochtoon

In tabel 1.3.3 zijn de minimahuishoudens ingedeeld aan de hand van de etnische achtergrond van het oudste lid van het huishouden. De ruim 30.000 Nederlandse minimahuishoudens vormen de grootste etnische groep onder de minima. Wanneer de andere groepen bij elkaar worden genomen, blijken zes van de tien minimahuishoudens in Amsterdam uit allochtonen te bestaan. De meeste van hen behoren tot de zeer gemêleerde groep “overige buitenlanders”, waaronder zowel geïndustrialiseerde als niet-geïndustrialiseerde landen vallen van alle mogelijke werelddelen. Daarna hebben de meeste minimahuishoudens een Surinaamse achtergrond. Vergeleken met vorig jaar is het aantal minimahuishoudens onder elke etnische groep toegenomen. Deze toename is met 9% en 12% veel sterker onder Turkse en Marokkaanse huishoudens dan gemiddeld in Amsterdam (5%).

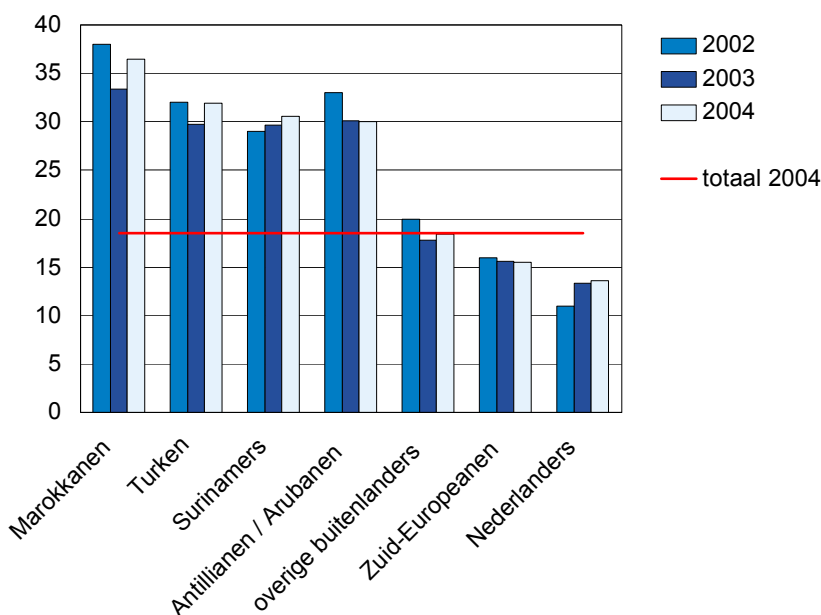
Tabel 1.3.3 Minimahuishoudens naar etniciteit van de oudste bewoner, 2004 en 2003

	Toename 2004	2004		2003	
	t.o.v. 2003	aantal	%	aantal	%
Surinamers	4%	11.112	14,7	10.678	14,9
Antillianen / Arubanen	1%	1.894	2,5	1.881	2,6
Turken	9%	4.695	6,2	4.291	6,0
Marokkanen	12%	8.496	11,3	7.575	10,6
Zuid-Europeanen	2%	1.659	2,2	1.630	2,3
overige buitenlanders	6%	16.973	22,5	16.008	22,4
Nederlanders	3%	30.518	40,5	29.502	41,2
totaal	5%	75.348	100	71.565	100

bron: DIA, bewerking O+S

Onder de Marokkaanse huishoudens worden de meeste minima aangetroffen. Het gaat om ruim een derde (36,5%) van de huishoudens. Dit is bijna twee keer zo veel als gemiddeld in Amsterdam. Onder Turken, Surinamers en Antillianen/ Arubanen is dit aandeel eveneens hoger. Alleen bij de overige buitenlanders, Zuid-Europeanen en Nederlanders ligt het aandeel minima met respectievelijk 18,4%, 15,5% en 13,6% onder het Amsterdams gemiddelde van 18,5%.

figuur 1.3.3 Huishoudens naar aandeel minima per etnische groep, 2004

bron: DIA, bewerking O+S

1.4 Kenmerken van personen met een minimuminkomen

De 75.348 minimahuishoudens in Amsterdam bestaan uit 143.657 personen. Dat zijn er ruim 10.000 meer dan in 2002. Deze toename is groter dan die van de totale Amsterdamse bevolking in dezelfde periode. Relatief gezien is het aandeel minima met 1,3% opgelopen tot 19,7% van alle Amsterdammers.

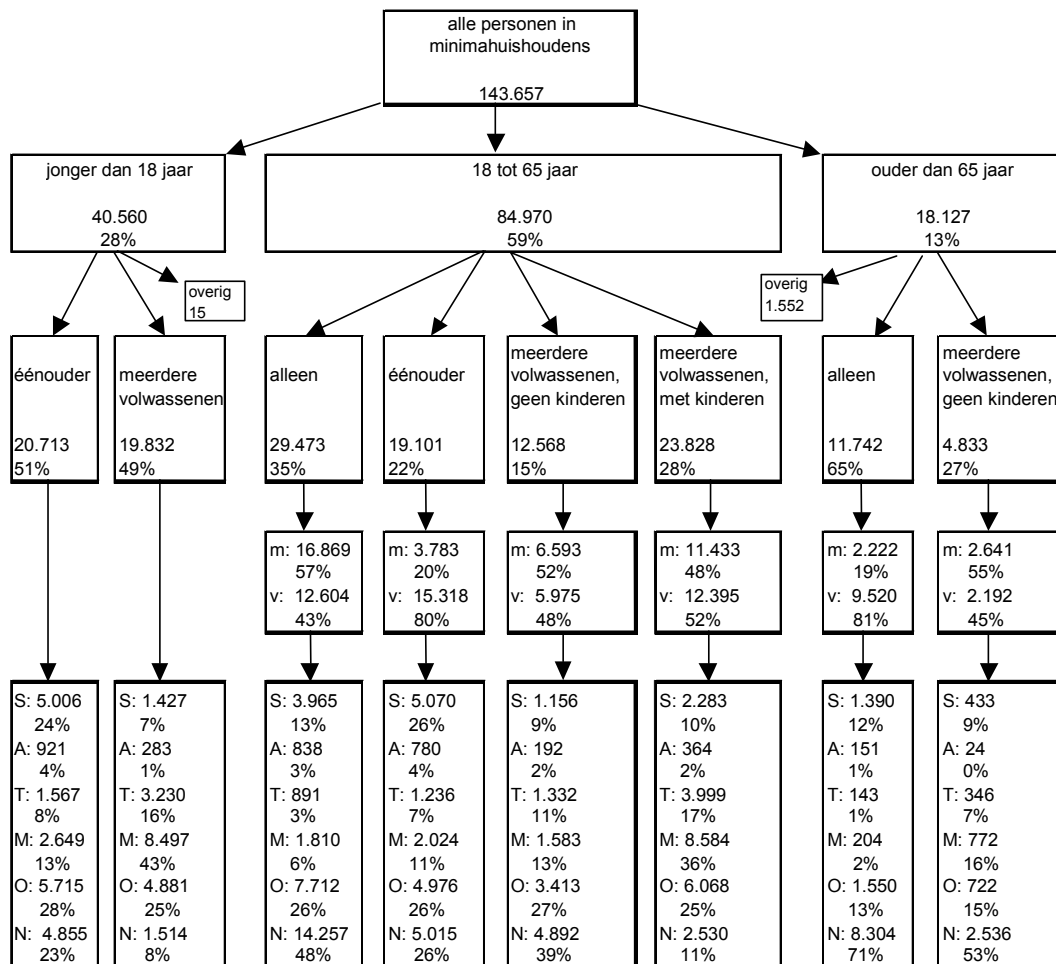
Tabel 1.4.1 Aantal en aandeel minima, 2002-2004

	bevolking Amsterdam	aantal minima	aandeel minima
2002	723.685	133.355	18,4%
2003	725.438	135.108	18,6%
2004	729.509	143.657	19,7%

bron: DIA, bewerking O+S

In figuur 1.4.1 staat weergegeven hoe de personen met een minimuminkomen in Amsterdam verdeeld zijn over de verschillende huishoudtypes, leeftijdscategorieën, etnische groepen en geslachten. De opvallendste uitkomsten per leeftijdsgroep worden hieronder meer gedetailleerd beschreven. Ook wordt er gekeken naar het verschil tussen mannen en vrouwen.

Figuur 1.4.1 **Overzicht Amsterdamse bevolking levend van minimuminkomen (aantal personen)**

S = Surinaams
 A = Antilliaans
 T = Turks
 M = Marokkaans
 O = overige buitenlanders
 N = Nederlands

m = mannen
 v = vrouwen

bron: DIA, bewerking O+S

Man/vrouw

Vrouwen horen vaker tot de minima dan mannen, maar halen hun achterstand langzaam maar zeker in. In 2004 is 54,6% van de minima van het vrouwelijk geslacht. Dat is 0,3% minder dan in 2003 en 0,7% minder dan in 2002. De oververtegenwoordiging van vrouwen wordt vooral veroorzaakt doordat veel eenoudergezinnen en alleenstaande ouderen tot de minima behoren.

Tabel 1.4.2 Minima en bovenminima naar aandeel mannen en vrouwen, 2004

	mannen		vrouwen		totaal	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%
minima	65.116	18,1	78.541	21,3	143.657	19,7
bovenminima	295.373	81,9	290.479	78,7	585.852	80,3
totaal	360.489	100	369.020	100	729.509	100

bron: DIA, bewerking O+S

Jongeren

Het aantal Amsterdamse jongeren dat in een minimumhuishouden opgroeit is het laatste jaar 3,8% gestegen tot 40.560. Dit is 29% van alle jongeren die in de stad wonen. Hiermee ligt het aandeel minimajongeren weer boven het niveau van 2002 (28,5%).

Tabel 1.4.3 Amsterdamse jongeren in minimahuishoudens, 2002-2004

	2004	2003	2002
totaal aantal jongeren tot 18 jaar	139.922	139.894	139.415
aantal jongeren in minimahuishoudens	40.560	39.079	39.700
aandeel jongeren in minimahuishoudens	29,0%	27,9%	28,5%

bron: DIA, bewerking O+S

Meer dan een kwart van de minimajongeren (27,5%) is van Marokkaanse afkomst. Zowel het aantal als aandeel van de Marokkaanse minimajongeren is stijgende. Dit geldt ook voor de jongeren uit de groep "overige buitenlanders" die nu ongeveer een kwart (24,5%) van de minimajongeren beslaat. Het aantal Surinaamse en Antilliaanse minimajongeren is de laatste twee jaar gedaald. Hun gezamenlijke aandeel zakte van 20,7% naar 18,9%. Ook het aandeel onder de minima van de Nederlandse jongeren is de laatste twee jaar gedaald en bedraagt in 2004 15,7%. Hun aantal is het laatste jaar echter wel gestegen, maar deze toename (1,4%) is minder sterk dan die van het totaal aantal minimajongeren (3,8%).

Tabel 1.4.4 Minimajongeren naar etniciteit, 2002-2004

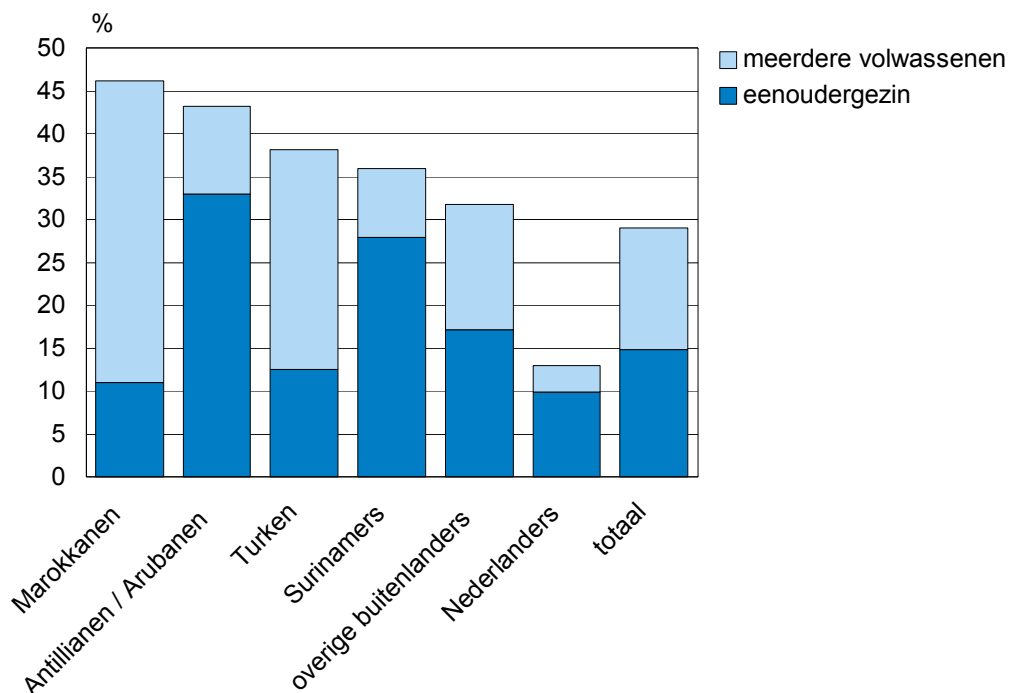
	2004		2003		2002	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%
Surinaams	6.437	15,9	6.449	16,5	6.838	17,2
Antilliaans/Arubaans	1.205	3,0	1.298	3,3	1.388	3,5
Turks	4.798	11,8	4.628	11,8	4.671	11,7
Marokkaans	11.152	27,5	10.295	26,3	10.251	25,8
Zuid-Europeanen	672	1,7	670	1,7	737	1,9
Overige buitenlanders	9.926	24,5	9.455	24,2	9.432	23,7
Nederlands	6.370	15,7	6.284	16,1	6.465	16,3
totaal	40.560	100	39.079	100	39.782	100

bron: DIA, bewerking O+S

In figuur 1.4.2 wordt gekeken naar het aandeel minimajongeren per etnische groep. Hieruit blijkt dat vooral onder Marokkanen het percentage minimajongeren erg hoog is (46%). Onder Nederlanders is het aandeel minimajongeren met 13% het laagst.

Terwijl van alle Amsterdamse jongeren 31% deel uitmaakt van een eenoudergezin, geldt dit voor ongeveer de helft van de minimajongeren. Onder Surinaamse, Antilliaanse en Nederlandse minimajongeren ligt dit aandeel met respectievelijk 78%, 76% en 76% veel hoger. De meeste Turkse en Marokkaanse minimajongeren wonen in een gezin met meerdere volwassenen.

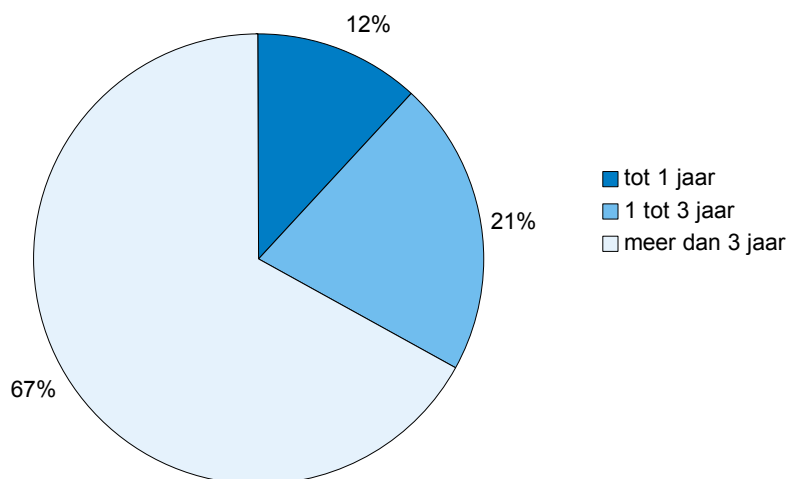
Figuur 1.4.2 Aandeel minimajongeren per etnische groep naar aantal volwassenen in huishouden, 2002-2004

bron: DIA, bewerking O+S

Ruim tweederde (67%) van de minimajongeren leeft al meer dan drie jaar op het sociaal minimum. Dit is meer dan in 2003 toen dit voor 64% van de minimajongeren gold. Het aandeel minimajongeren dat tussen één en drie jaar tot deze groep behoort, nam juist met 3% af tot 21%.

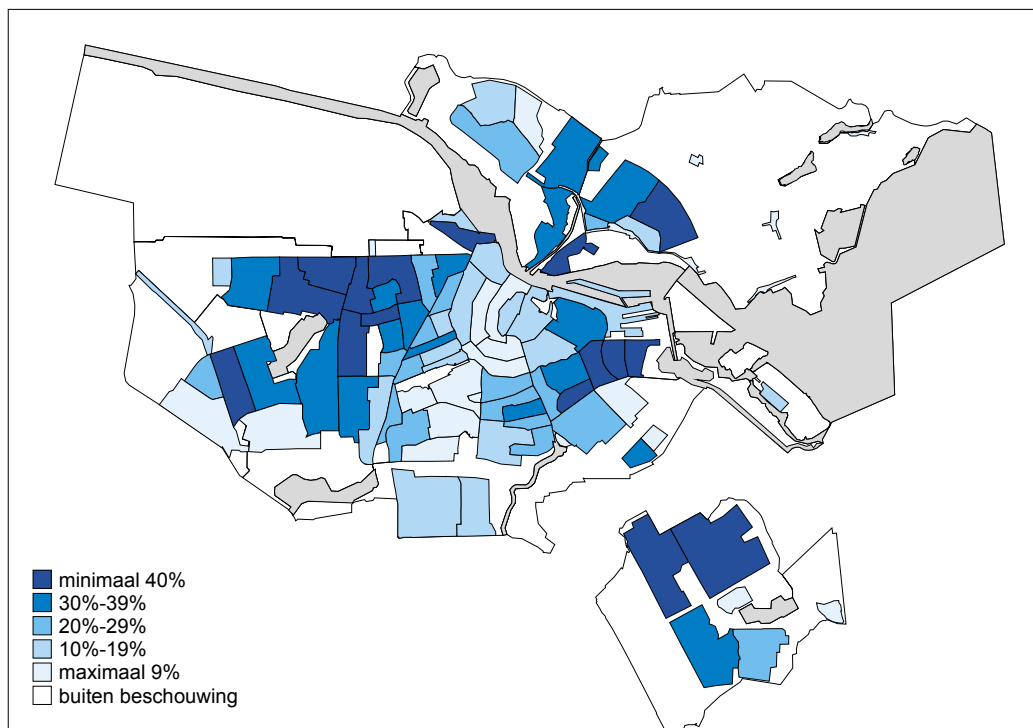
Figuur 1.4.3 Minimajongeren naar duur op minimuminkomen

bron: DIA, bewerking O+S

De minimajongeren wonen niet gelijk verdeeld over de stad. In figuur 1.4.4 staat per buurt weergegeven hoeveel procent van de jongeren opgroeit in een minimahuishouden. In bepaalde buurten aan de rand van de stad zoals de Kolenkit, Slotermeer, de Indische Buurt, Bijlmer Centrum en Oost en Nieuwendam-Noord ligt dit aandeel veel hoger dan in het centrale en zuidelijke deel van Amsterdam. Vergeleken met 2003 is er sprake van een verdubbeling in het aantal gebieden met relatief hoge concentraties minimajongeren van minimaal 40%: van 8 buurtcombinaties in 2003 naar 16 in 2004. De acht nieuwe buurten met meer dan 40% minimajongeren hebben het laatste jaar allemaal een bovengemiddelde stijging van het aandeel minimajongeren laten zien. Het gaat om de Dapperbuurt, de Jan van Galenbuurt, de Indische Buurt, Slotermeer, Landlust en Nieuwendam-Noord. De buurten waar het aandeel minimajongeren in 2003 al boven de 40% lag, laten een minder sterke stijging zien en in sommige gevallen zelfs een kleine daling. De van Lennepbuurt is echter de enig buurt waar in 2004 het aandeel minimajongeren weer onder de 40% is gezakt.

Figuur 1.4.4 Percentage minimajongeren per buurt

bron: DIA, bewerking O+S

18 tot 65-jarigen

De meeste minima (59%) in de stad zijn tussen de 18 en 65 jaar. De helft van hen woont in een huishouden met kinderen. In ruim vier van de tien gevallen (44%) betreft het eenoudergezinnen. Deze gezinnen worden meestal (80%) door de moeder gerund. In de helft van de gevallen gaat het om huishoudens met een Nederlandse of Surinaamse achtergrond. Van de minima waarbij twee ouders of opvoeders in het gezin aanwezig zijn, is ruim een derde (36%) van Marokkaanse afkomst.

Van de minima zonder kinderen is 70% alleenstaand. Bijna de helft (48%) van hen is Nederlands. Onder stellen zonder thuiswonende kinderen worden de minste minima aangetroffen. Het gaat hierbij in 39% van de gevallen om Nederlanders.

Ouderen

Ruim één op de vijf 65-plussers (21,5%) heeft een inkomen op het sociaal minimum. In iets meer dan de helft van de gevallen (53%) gaat het om alleenstaande vrouwen. In tegenstelling tot de andere leeftijdsgroepen zijn de meeste oudere minima (60%) Nederlands. Dit aandeel zal binnenkort minder worden, omdat steeds meer allochtonen die in de zeventiger jaren naar Nederland zijn gekomen de 65-jarige leeftijd zullen bereiken.

1.5 Verdeling minimahuishoudens over de stadsdelen

Het aantal huishoudens met een minimuminkomen is in 2004 vergeleken met het jaar ervoor in alle stadsdelen toegenomen. Deze toename is met 10,6% het sterkst in

Geuzenveld-Slotermeer, terwijl de toename in Oud-West met 12 minimahuishoudens minimaal is. De stadsdelen met de meeste inwoners herbergen ook de meeste minimahuishoudens. Zo woont bijna een kwart van de minimahuishoudens in Amsterdam-Noord of Zuidoost.

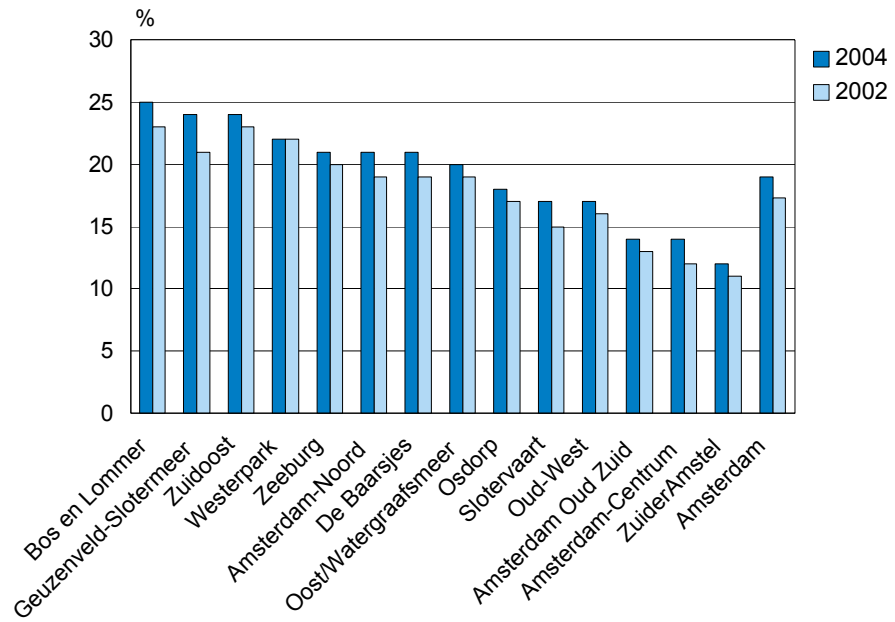
Tabel 1.5.1 Aantal huishoudens met een minimuminkomen per stadsdeel, 2002-2004

	toename 2004	2004	2003	2002
Amsterdam-Centrum	5,8%	7.296	6.895	6.360
Westpoort	-	21	24	23
Westerpark	2,3%	4.517	4.417	4.486
Oud-West	0%	3.385	3.373	3.356
Zeeburg	6,3%	4.594	4.321	4.228
Bos en Lommer	3,8%	3.943	3.797	3.644
De Baarsjes	8,3%	4.204	3.881	3.857
Amsterdam-Noord	6,6%	8.878	8.326	8.030
Geuzenveld-Slotermeer	10,6%	4.763	4.305	4.144
Osdorp	5,0%	3.747	3.569	3.432
Slotervaart	6,2%	3.396	3.197	3.137
Zuidoost	3,2%	9.665	9.366	9.422
Oost/Watergraafsmeer	5,5%	6.497	6.161	5.973
Amsterdam Oud Zuid	5,2%	7.016	6.670	6.542
ZuiderAmstel	5,0%	3.426	3.263	3.145
totaal	5,3%	75.348	71.565	69.780

bron: DIA, bewerking O+S

Bos en Lommer is al enkele jaren het stadsdeel met het hoogste aandeel minimahuishoudens (24,6%). In 2002 deelde het stadsdeel deze eerste plaats nog met Zuidoost, maar door de sterke toename van het aantal minimahuishoudens in Geuzenveld-Slotermeer staat Zuidoost nu op de derde plaats. Westerpark is het enige stadsdeel waar het aandeel minimahuishoudens sinds 2002 gelijk is gebleven. Zuideramstel heeft van alle stadsdelen met 13,3% het laagste aandeel minimahuishoudens.

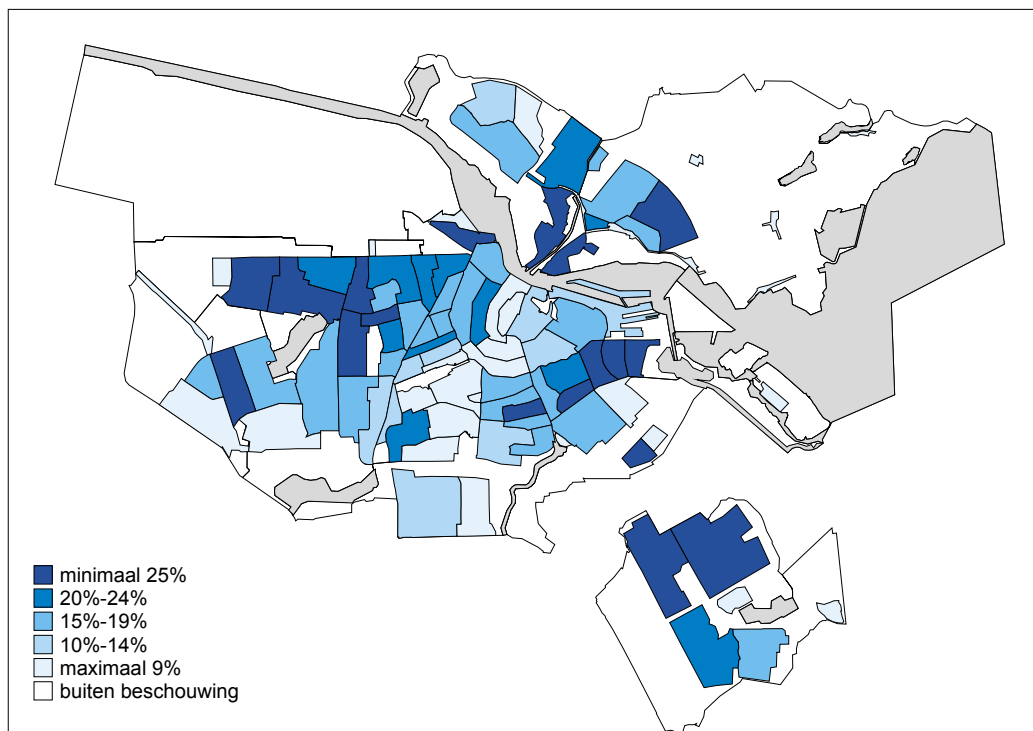
Figuur 1.5.1 Minimahuishoudens als percentage van alle huishoudens in het stadsdeel, 2002-2004

bron: DIA, bewerking O+S

In figuur 1.5.2 staat op buurtniveau weergegeven hoe de minimahuishoudens over de stad zijn verdeeld. Binnen stadsdelen kunnen namelijk grote verschillen bestaan. Zo wonen in Zeeburg de meeste minima in de Indische Buurt en wonen in Bos en Lommer in de Kolenkitbuurt relatief veel minima.

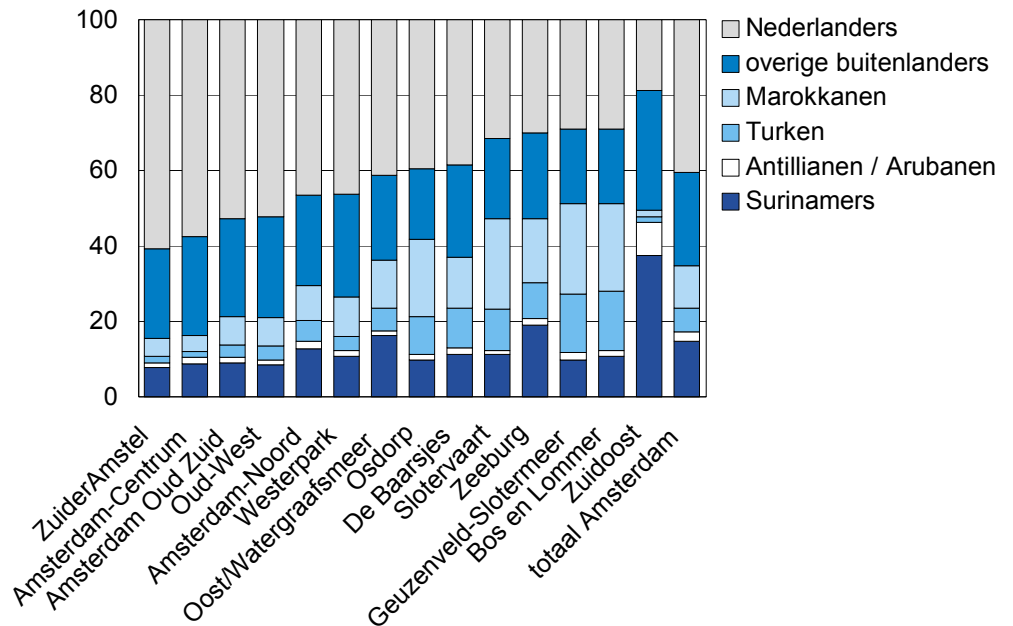
Figuur 1.5.2 Percentage minimahuishoudens per buurt

bron: DIA, bewerking O+S

In figuur 1.5.3 staat per stadsdeel weergegeven hoe de minimahuishoudens verdeeld zijn over de etnische groepen. Gemiddeld bestaat 60% van de minimahuishoudens in Amsterdam uit allochtonen. In Zuidoost is dit aandeel met 81% het hoogst. De meeste minimahuishoudens in dit stadsdeel zijn van Surinaamse afkomst (38%). In alle andere stadsdelen vormen de Nederlanders de grootste etnische groep onder de minimahuishoudens. Alleen in Oud-West, Amsterdam Oud-Zuid, Amsterdam-Centrum en ZuiderAmstel is het Nederlandse aandeel groter dan dat van alle allochtonen tezamen.

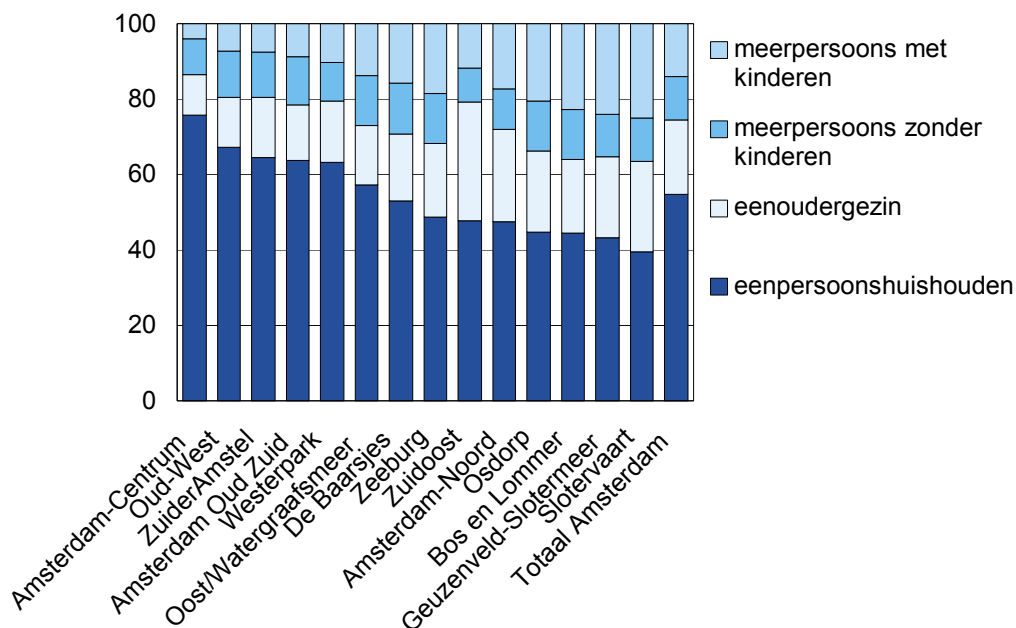
Figuur 1.5.3 Etniciteit van minima in procenten per stadsdeel, 2004

bron: DIA, bewerking O+S

Van alle minimahuishoudens bestaat 55% uit één persoon. In Amsterdam-Centrum ligt dit percentage zelfs op 76%. In de stadsdelen in Nieuw West wonen naar verhouding meer gezinnen dan in de rest van de stad en dit is ook terug te zien in de samenstelling van de minimahuishoudens. In deze stadsdelen bestaat meer dan 20% van de minimahuishoudens uit traditionele gezinnen met kinderen. Verder is ook het aantal eenoudergezinnen in deze stadsdelen bovengemiddeld (gemiddeld 19,7%), maar dat is nog niet zo hoog als in Amsterdam-Noord en Zuidoost waar deze percentages respectievelijk 25% en 31% van de minimahuishoudens bedragen.

Figuur 1.5.4 Huishoudtype van de minima per stadsdeel, 2004

bron: DIA, bewerking O+S

1.6 Steeds meer langdurige minima

Bijna zeven van de tien minimahuishoudens (68,5%) leven op dit moment drie jaar of langer van het sociaal minimum. Dit is meer dan in de twee voorgaande jaren toen dit percentage nog rond de 65% lag. In aantallen steeg het aantal langdurige minima in 2004 met 5.109 huishoudens (11%) tot 51.639.

De instroom van nieuwe minimahuishoudens neemt de laatste twee jaar zowel relatief als absoluut gezien af. In 2004 zijn er 289 huishoudens (3%) minder die korter dan een jaar op het minimum zitten. Deze afname is wel minder sterk dan in 2003, toen dit aantal nog met 1.190 huishoudens (11%) terugliep.

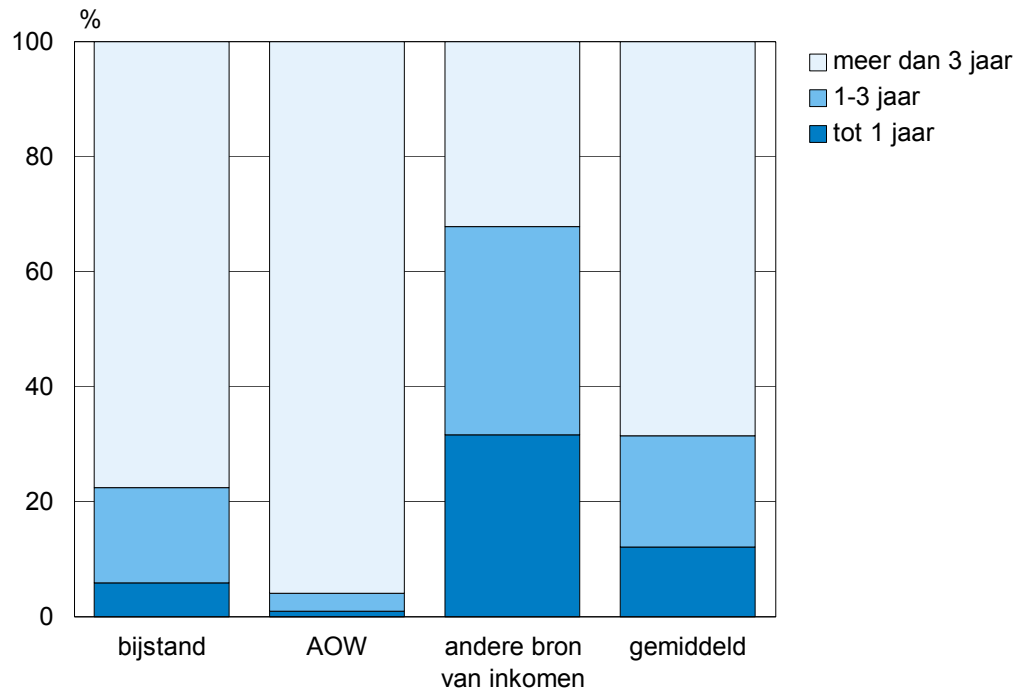
Tabel 1.6.1 Minimahuishoudens naar duur op het minimuminkomen, 2002-2004

	2004		2003		2002	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%
tot 1 jaar	9.184	12,2	9.473	13,2	10.663	15,3
1 tot 3 jaar	14.525	19,3	15.562	21,7	14.013	20,1
3 jaar en langer	51.639	68,5	46.530	65,1	45.104	64,6
totaal	75.348	100	71.565	100	69.780	100

bron: DIA, bewerking O+S

De overgrote meerderheid van de huishoudens met een bijstandsuitkering of AOW zit langdurig op een minimuminkomen (respectievelijk 76% en 96%). Onder de minima met een andere bron van inkomsten ligt het aandeel langdurige minima met 32% veel lager.

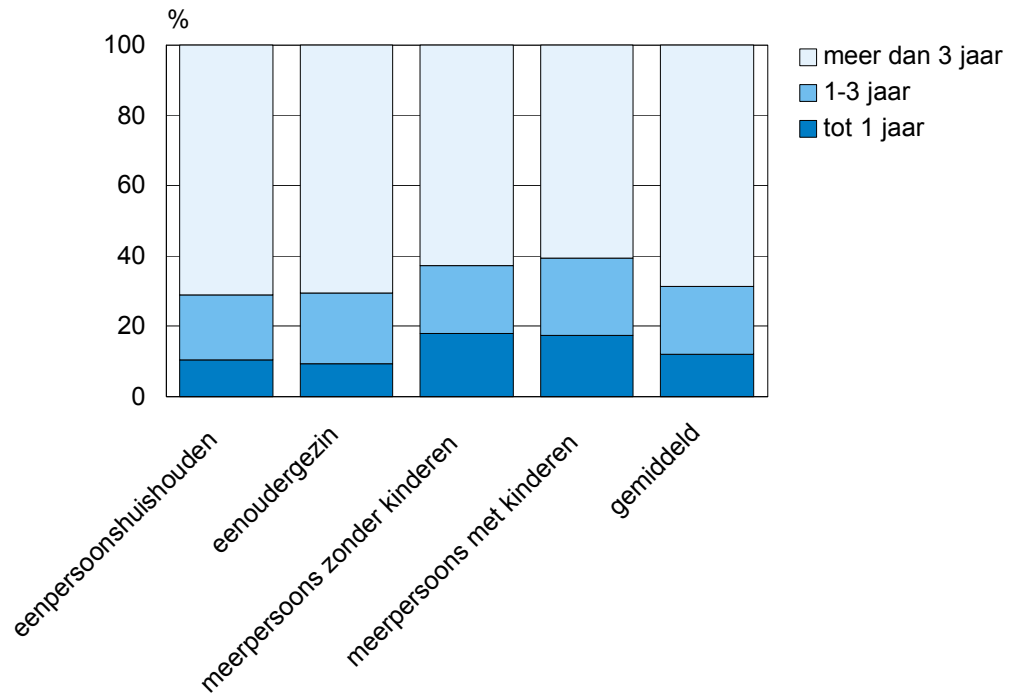
Figuur 1.6.1 Minimahuishoudens per inkomensbron, naar duur op het minimuminkomen, 2004

bron: DIA, bewerking O+S

Meerpersoonshuishoudens zitten wat minder vaak langdurig op een minimuminkomen dan alleenstaanden en eenoudergezinnen.

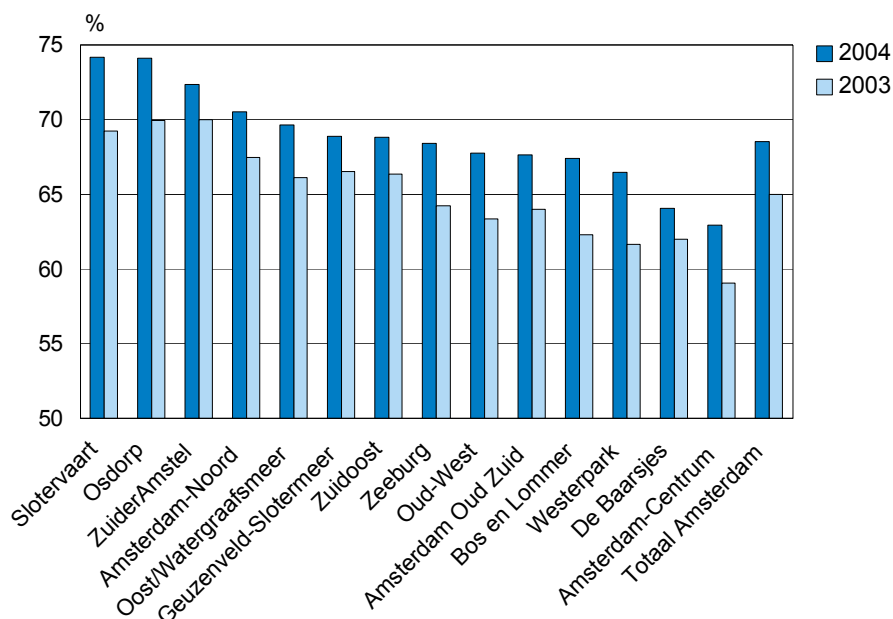
Figuur 1.6.2 Minimahuishoudens per huishoudtype naar duur op het minimuminkomen, 2004

bron: DIA, bewerking O+S

De toename van het aandeel langdurige minima het afgelopen jaar vond in alle stadsdelen plaats en was met 2,1% het laagst in De Baarsjes en het hoogst in Slotervaart (5%). Door de sterke toename is Slotervaart het stadsdeel met het hoogste aandeel langdurige minima (74,2%) geworden. In 2003 was dit nog ZuiderAmstel. In Amsterdam-Centrum is het aandeel langdurige minima met 62,9% het laagste van de stad.

Figuur 1.6.3 Langdurige minima (>3 jaar) als percentage van het totaal aantal minima per stadsdeel, 2003 en 2004

bron: DIA, bewerking O+S

1.7 Meer minimahuishoudens hebben een schuld

In deze paragraaf wordt een overzicht gegeven van de vermogens, het spaargeld, waarover huishoudens met een minimuminkomen beschikken. De tabellen zijn gebaseerd op de gegevens van 71.747 huishoudens, dat is 95% van alle minimahuishoudens. Voor een deel betreft het hier afgeleide gegevens. Dat betekent dat in werkelijkheid de werkelijke vermogens lager kunnen liggen dan weergegeven.

Ruim 16% van alle minimahuishoudens heeft schulden. Dit is meer dan in voorgaande jaren: in 2003 had 12,9% van de minimahuishoudens schulden en in 2002 11,7% van de minimahuishoudens. In aantallen gaat het in 2004 om 11.560 huishoudens en in de jaren daarvoor om respectievelijk 8.937 en 7.920 huishoudens. Uit tabel 1.7.1 blijkt dat gezinnen met kinderen vaker schulden hebben dan minimahuishoudens zonder kinderen.

Van de minima zonder schulden hebben de meeste (65%) een klein vermogen tot € 2.269. Deze groep is 6,9% groter dan in 2003. De toename is ten koste gegaan van de huishoudens met hogere vermogens. Hogere spaartegoeden komen vooral voor onder minimahuishoudens zonder kinderen. Alleenstaanden hebben relatief vaak (12,4%) een vermogen tussen de € 2.270 en € 9.639, terwijl 16,2% van de minimahuishoudens met meerdere volwassenen een spaartegoed heeft van boven de € 9.640.

Tabel 1.7.1 Vermogensopbouw in euro's van minimahuishoudens per huishoudtype

	negatief		tot € 2.269		€ 2.270 tot € 9.639		€ 9.640 en meer	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
alleenstaand	6.324	16,0	24.821	62,8	4.893	12,4	3.501	8,9
eenoudergezin	2.500	17,3	9.961	69,0	566	3,9	1.409	9,8
meerpersoons zonder kinderen	1.040	13,1	5.172	65,4	419	5,3	1.279	16,2
meerpersoons met kinderen	1.696	17,2	6.650	67,4	357	3,6	1.159	11,8
totaal	11.560	16,1	46.604	65,0	6.235	8,7	7.348	10,2

bron: DIA, bewerking O+S

Ruim een kwart (26,4%) van alle huishoudens met een bijstandsuitkering heeft een schuld. Dit was in 2003 nog 19,3%. In dezelfde periode is het aantal bijstandshuishoudens met een hoog vermogen bijna gehalveerd van 8,1% tot 4,3%.

Onder AOW'ers ligt het aantal huishoudens met een schuld veel lager (3,8%). Desondanks is hun aantal het afgelopen jaar wel met 45% toegenomen. Het aantal AOW'ers met een vermogen boven de € 2.270 is iets afgenomen ten gunste van de groep met een vermogen tot € 2.270 (+3,3%).

Opvallend is dat onder de minima met een andere bron van inkomsten het aandeel huishoudens met een schuld licht is afgenomen (1%). Verder laat deze groep hetzelfde beeld zien als de bijstandsgerechtigden en AOW'ers waarbij het aandeel met een hoog spaartegoed terugloopt ten gunste van de groep met een vermogen tot € 2.269.

Tabel 1.7.2 Vermogensopbouw in euro's van minimahuishoudens per huishoudtype

	negatief		tot € 2.269		€ 2.270 tot € 9.639		€ 9.640 en meer	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
bijstand	9.923	26,4	22.120	58,9	3.889	10,4	1.605	4,3
AOW	573	3,8	10.006	66,5	1.363	9,1	3.104	20,6
anders	1.064	5,6	14.478	75,5	9.863	5,1	2.639	13,8
totaal	11.560	16,1	46.604	65,0	6.235	8,7	7.348	10,2

bron: DIA, bewerking O+S

1.8 Instroom en uitstroom van minima

Deze paragraaf beschrijft het verloop van de Amsterdamse minimapopulatie in 2004. Gekeken wordt naar de mensen die in 2004 minima geworden zijn, de zogenaamde instroom en naar mensen die in 2004 niet meer tot de minima worden gerekend, de zogenaamde uitstroom. De analyse in deze paragraaf is op persoonsniveau.

Mensen kunnen instromen tot de minima omdat er een terugval in het inkomen is, maar ook kinderen die geboren worden in een minimahuishouden worden tot de instroom gerekend en minima die van buiten de stad naar Amsterdam verhuizen. De uitstroom omvat mensen wiens inkomen tot boven 105% WSM gestegen is, overleden minima en uit Amsterdam vertrokken minima.

Instroom toegenomen en uitstroom afgenomen in 2004

In 2004 zijn er in totaal 8.549 minima bijgekomen in Amsterdam. Dit zijn er bijna vijf keer zoveel als in 2003. Dit saldo is tot stand gekomen door zowel een toename van de instroom (in 2004 zijn er bijna 3.000 Amsterdammers meer die minima zijn geworden) als een afname van de uitstroom (vergeleken met 2003 zijn er in 2004 ruim 4.000 Amsterdammers minder uitgestroomd).

De toename van de instroom is vooral veroorzaakt door inkomensveranderingen. Van bijna 23.000 personen daalde het inkomen onder de minimagrens, terwijl bij ruim 13.000 personen het inkomen hier juist boven kwam. Ook het geboorte/sterfte saldo heeft voor toename van het aantal minima gezorgd. Hoewel het aantal geboortes binnen minimagezinnen iets boven dat van 2003 ligt, wordt de toename vooral veroorzaakt door het lagere aantal sterfgevallen in 2004.

De toename van het aantal minima in Amsterdam wordt iets getemperd doordat er meer minima uit de stad vetrekken dan dat er naar Amsterdam toe verhuizen. Daarnaast verhuisden 245 minima naar instituten zoals bijvoorbeeld een verzorgingstehuis, waardoor zij niet meer tot de zelfstandige minimahuishoudens worden gerekend.

Tabel 1.8.1 Aantal in- en uitgestroomde minima in 2003 en 2004

	instroom 2004	uitstroom 2004	saldo 2004	saldo 2003
verhuizing	3.068	-4.291	-1.223	-1.026
geboorte/sterfte	1.927	-1.174	+753	+299
verandering inkomen	22.710	-13.446	+9.264	+2.651
naar instituut verhuisd			-245	-171
totale dynamiek	27.705	-18.911	+8.549	+1.753

Instroom en uitstroom per stadsdeel

De toename van het aantal minima, dus het saldo van de in- en uitstroom, bedraagt stadsbreed gemiddeld 6% van alle minima. In De Baarsjes en Geuzenveld-Slotermeer liggen deze percentages met respectievelijk 10% en 11% veel hoger.

Naast een relatief hoog aandeel geboortes van minimakinderen is de instroom in Geuzenveld-Slotermeer hoog door de toestroom van minima uit andere stadsdelen. Dit aandeel is met 4,3% van alle minima het hoogste van alle stadsdelen. Tegelijkertijd is het vertrek naar andere stadsdelen met 2,5% juist laag. De percentages voor uitstroom door zowel inkomensverbetering, verhuizing als overlijden behoren in Geuzenveld-Slotermeer tot de laagste van de stad.

De instroom in De Baarsjes was in 2004 hoog door het relatief hoge aandeel minima dat door een inkomensdaling instroomde (17,9% tegenover 15,8% gemiddeld) en het hoge aantal geboortes (1,7% van alle minima tegenover 1,3% gemiddeld). De uitstroompercentages liggen in dit stadsdeel echter op het gemiddelde of daarboven. Uitzondering hierop vormt het aandeel overleden minima, dat met 0,5% het laagste van de stad is.

Absoluut gezien is de toename van het aantal minima met 1.368 het hoogst in Amsterdam-Noord. Relatief is dat door het hoge aantal minima in dit stadsdeel niet het geval: met 7% van alle minima ligt het saldo net boven het stedelijk gemiddelde van 6%. In Zuidoost is de instroom van minima met 4.223 het hoogst. De uitstroom is in dit stadsdeel echter met 3.654 ook het hoogst, waardoor de toename uiteindelijk slechts 3% van het totaal aantal minima in Zuidoost bedraagt.

Tabel 1.8.2 Aantal in- en uitgestroomde minima per stadsdeel, 2004

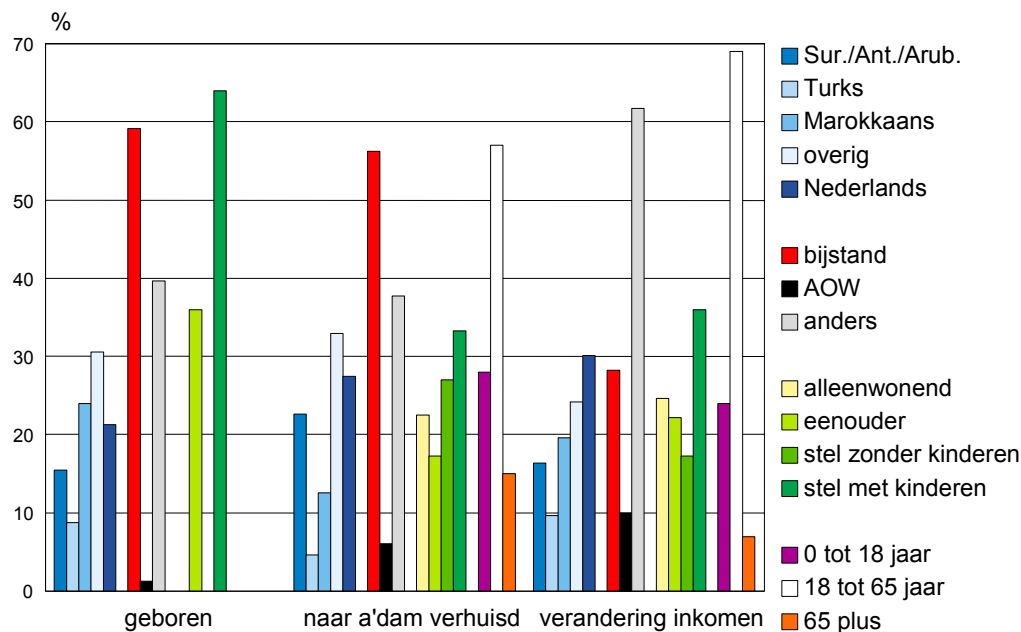
	instroom 2004	uitstroom 2004	saldo 2004	saldo als % van totaal aantal minima in stadsdeel
Amsterdam-Centrum	2.586	1.945	641	6
Westerpark	1.678	1.438	240	3
Oud-West	1.110	1.063	47	1
Zeeburg	2.182	1.454	728	8
Bos en Lommer	1.985	1.669	316	4
De Baarsjes	2.023	1.228	795	10
Amsterdam-Noord	3.956	2.588	1.368	7
Geuzenveld-Slotermeer	2.644	1.457	1.187	11
Osdorp	1.730	1.277	453	6
Slotervaart	1.690	1.150	540	6
Zuidoost	4.223	3.654	569	3
Oost/Watergraafsmeer	2.595	1.817	778	6
Amsterdam Oud Zuid	2.450	1.833	617	5
ZuiderAmstel	1.155	748	407	8
totale dynamiek	32.014	23.331	8.683	6

Achtergrond van instroom

In figuur 1.8.1 staat weergegeven hoe de nieuwe Amsterdamse minima zijn samengesteld. Hierbij vallen de volgende zaken op:

- Zes van de tien instromers met een inkomensdaling hebben een inkomen uit de categorie anders. Verleden jaar was dit nog ruim veertig procent.
- Bijna 60% van de minima die naar Amsterdam verhuizen en van de nieuwe minimababy's leven van een bijstandsuitkering. In 2003 liepen deze percentages tegen de 70%.
- Alleenwonenden en eenoudergezinnen zijn in de instroom met circa 23% en 20% enigszins ondervertegenwoordigd ten opzichte van het totaal aantal minima waar deze huishoudvormen respectievelijk 29% en 28% van uitmaken.
- In 2004 is 70% van alle minima in Amsterdam van allochtone afkomst. Bij de instroom geldt dit voor 73% van de minima die naar Amsterdam verhuizen, voor 70% van de nieuwe minima door inkomenswijzigingen en 79% van de nieuwe minimababy's. Bij de geboortes en verhuizingen zijn de allochtonen uit de categorie "overig" de grootste etnische groep en bij de nieuwe minima door inkomenswijzigingen de Nederlanders.
- Van alle minima is 59% tussen de 18 en 65 jaar oud. Onder de instromers door verhuizing en inkomenswijzigingen liggen deze percentages met 77% en 69% hoger.

Figuur 1.8.1 Instroom minima door geboorte, verhuizing en inkomenswijziging naar achtergrondkenmerken, 2004

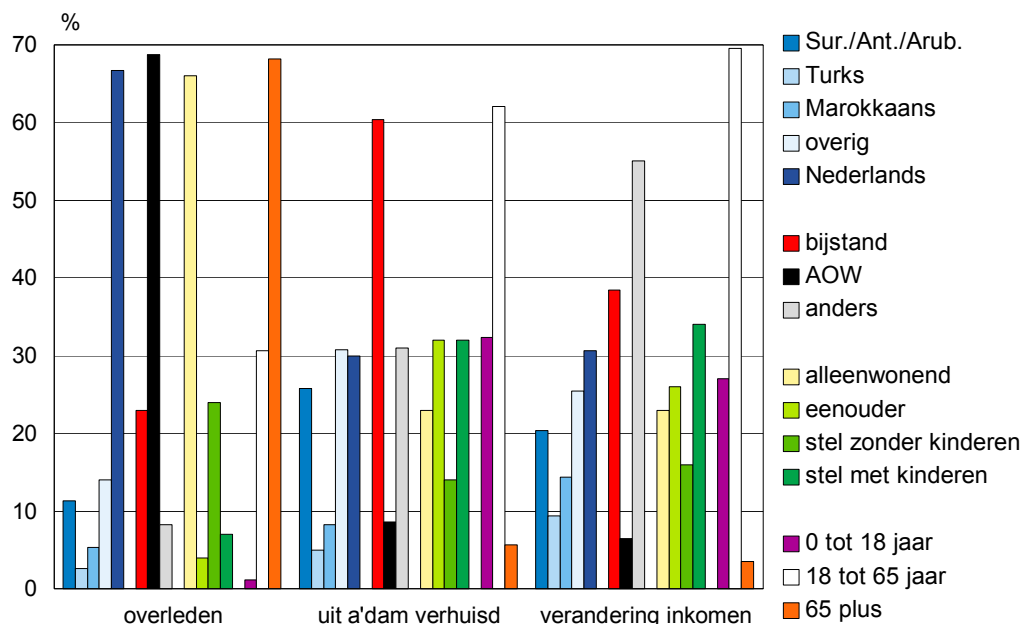

Achtergrond van uitstroom

Bij de uitstroom van de minima vallen de volgende achtergrondkenmerken op:

- Van de mensen die hun inkomen weten te verhogen tot boven het minimum had 55% een inkomensbron uit de categorie "anders" en 39% een bijstandsuitkering. In 2003 lag deze verhouding juist andersom.
- Van de minima waarvan het inkomen boven de minimumgrens is uitgekomen zijn de Surinamers en Antillianen met 20% oververtegenwoordigd ten opzichte van de 17% die zij uitmaken van alle minima. Van de Marokkanen, 18% van alle minima, heeft 14% een dusdanige inkomensverbetering dat ze uitstromen.
- Ruim tweederde van de minima overlijdt op een leeftijd ouder dan 65 jaar. Dit is ook de oorzaak van de hoge aandelen Nederlanders en AOW'ers onder de overleden minima (beide ruim tweederde).
- Van de minima die de stad verlaten maakt 64% deel uit van een huishouden met kinderen. Het gaat in de helft van de gevallen om eenoudergezinnen. Hiermee zijn de gezinnen met kinderen oververtegenwoordigd onder de verhuizers: in totaal maakt 58% van de minima deel uit van een gezin met kinderen.
- Van de naar de regio vertrekkende minima is 70% allochtoon. De Surinamers en Antillianen, die 17% van alle minima uitmaken, zijn met 26% oververtegenwoordigd onder de vertrekkers.

Figuur 1.8.2 Uitstroom minima door geboorte, verhuizing en inkomenswijziging naar achtergrondkenmerken, 2004

Verhuisstromen van minima

In 2004 zijn er 3.068 minima naar Amsterdam verhuisd. De helft daarvan is afkomstig uit het buitenland, de andere helft uit een andere gemeente in Nederland. Deze minima komen uit alle delen van het land, maar het meest voorkomend zijn gemeentes uit de regio zoals Almere, Amstelveen, Haarlem en Purmerend. Tegelijkertijd komen ook relatief veel minima uit de andere drie grote steden van het land naar Amsterdam toe. Van de minima die vanuit het buitenland naar Amsterdam zijn verhuisd komen de meeste uit Marokko, Suriname en de Nederlandse Antillen.

In hetzelfde tijdsbestek hebben 4.291 minima Amsterdam verlaten. Van hen is 38% naar het buitenland geëmigreerd. Dat is 2% meer dan het jaar daarvoor. Het is niet bekend naar welke landen deze minima zijn geëmigreerd. Van de minima die in Nederland zijn gebleven is 10% naar Almere vertrokken. Daarna is Zaanstad de grootste bestemming (6%). Andere gemeentes komen veel minder vaak voor en zijn bijvoorbeeld Amstelveen, Haarlemmermeer en Purmerend.

Ten slotte zijn er tussen in 2004 4.420 minima binnen Amsterdam naar een ander stadsdeel verhuisd. De meeste van hen gingen naar Amsterdam-Noord (14,2%). Daarna zijn Geuzenveld-Slotermeer (11%), Amsterdam-Centrum (9%) en Zeeburg (9%) het populairst onder de minima. De meeste minima die verhuizen naar een ander stadsdeel kiezen vaak een stadsdeel in de buurt van de oude woning. Geuzenveld-Slotermeer trekt vooral minima aan uit stadsdelen in west, te weten Bos en Lommer, De Baarsjes, Osdorp en Slotervaart. De minima die vertrekken uit Geuzenveld-Slotermeer kiezen het meest voor Amsterdam-Noord. Dit geldt ook voor de minima uit Amsterdam-Centrum, Westerpark, Zeeburg, Oost/Watergraafsmeer en Zuidoost.

2 Instrumenten voor financiële ondersteuning

Amsterdammers met een laag inkomen kunnen gebruik maken van verschillende regelingen om hun lasten te verlichten of inkomen te verhogen. Dit hoofdstuk beschrijft hoeveel Amsterdammers (minima, maar ook bovenminima) gebruik maken van deze regelingen. Ook de bijbehorende bedragen, de aard van de voorzieningen en de achtergrondkenmerken van de gebruikers, maar ook van de niet-gebruikers passeren de revue.

2.1 Huursubsidie

Doel	Verminderen van de woonlasten van huurders met een laag inkomen
Doelgroep	Huurders van zelfstandige woningen die in verhouding tot hun inkomen een te hoge huur betalen
Methode	Huurders sturen een bij het woonloket van de Dienst Wonen verkrijgbaar aanvraagformulier op naar het ministerie van VROM. Het ministerie stelt de subsidiehoogte vast
Partners	Dienst Wonen, woningcorporaties, ministerie van VROM

Sinds 1 juli 2002 gaan aanvragen en toekenningen van huursubsidie buiten de gemeente om en worden rechtstreeks via VROM afgehandeld. Het aantal toekenningen is in het subsidiejaar 1 juli 2003 tot en met 30 juni 2004 met 1% gestegen tot 78.418. Hiervan zijn er 56.330² naar minimahuishoudens gegaan. Dit betekent dat 73% van de minimahuishoudens in Amsterdam huursubsidie ontvangt.

De gemeente en de woningcorporaties spelen nog een rol in de voorlichting omtrent de huursubsidie. Dienst Wonen, die deze taak voor de gemeente uitvoert, beschikt voor voorlichting over woonaangelegenheden over het Woonloket Zuiderkerk. In 2004 zijn hier 10.935 personen geholpen, dat is een toename van 40% ten opzichte van vorig jaar. Telefonisch heeft Dienst Wonen 33.819 personen te woord gestaan.

Tabel 2.1.1 Kengetallen huursubsidie

	2003/2004	2002/2003	2001/2002
aantal toekenningen	78.418	77.536	73.573
gemiddeld bedrag per jaar	€ 1.596	€ 1.534	€ 1.517
aandeel minima onder cliënten	72%	73%	71%

bron: VROM: basisrapport huursubsidiecijfers

Van alle gebruikers van de huursubsidie, dus inclusief de 22.087 niet-minima die huursubsidie ontvangen, zijn de volgende kenmerken bekend:

- 72% van de huishoudens die huursubsidie ontvangen behoren tot de minima.

² Volgens de definitie van VROM: de laagste inkomensklasse. Dit is een andere definitie dan in de rest van dit rapport gebruikt wordt.

- Een kwart van de aanvragers is ouder dan 65 jaar.
- Ruim de helft (55%) van de toekenningen gaat naar eenpersoonshuishoudens. Van deze groep behoort 70% tot de minima. Van de meerpersoonshuishoudens die huursubsidie ontvangen behoort 59% tot de minima.

2.2 Bijzondere bijstand

Doel	Burgers met een laag inkomen tegemoet komen als zij door bijzondere omstandigheden noodzakelijke extra kosten moeten maken.
Doelgroep	Alle burgers met een laag inkomen en hoge noodzakelijke kosten.
Methode	Na aanvraag voor een of meerdere (soorten) kosten bij de regiokantoren, neemt de Sociale Dienst binnen acht weken een beslissing. De aanvraag dient bij bedragen boven de € 100 vóór de uitgave te worden gedaan.
Partners	Sociale Dienst Amsterdam, GGD (voor medische zaken).

Aantal verstrekkingen bijzondere bijstand stijgt verder

In 2004 zijn in totaal 31.550 verstrekkingen gedaan in het kader van de bijzondere bijstand. Dit is 9% meer dan in 2003 toen er 28.928 verstrekkingen plaatsvonden. In 2004 hadden zo'n 1.250 verstrekkingen betrekking op de Regeling Chronisch Zieken en Gehandicapten en is er rond de 2.000 keer bijstand als een lening verstrekt. De Regeling Chronisch Zieken en Gehandicapten is bedoeld om de verstrekking van bijzondere bijstand aan mensen met ernstige chronische aandoeningen te vereenvoudigen. Vergoedingen voor verschillende kosten worden gebundeld in één aanvraag en ook de verlenging is vereenvoudigd.

De periode waarover men bijzondere bijstand ontvangt verschilt per situatie en loopt uiteen van eenmalige, incidentele, uitkeringen tot maandelijks, periodieke, uitkeringen. Het aantal periodieke uitkeringen dat is uitgekeerd steeg het afgelopen jaar met 34% tot 25.200. Het aantal uitkeringen dat eenmalig is uitgekeerd daalde in deze periode naar ongeveer 6.000.

Tabel 2.2.1 Aantal uitkeringen bijzondere bijstand (afgerond) naar aantal verstrekkingen en bedrag, 2002-2004

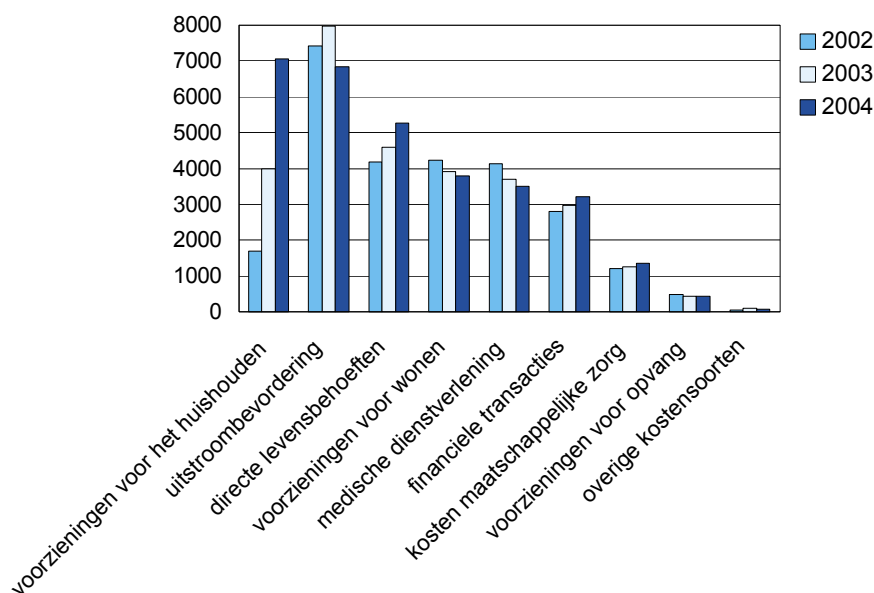
	2004	2003	2002
incidenteel	6.300	10.000	12.000
periodiek	25.200	18.800	14.000
totaal aantal	31.500	28.800	26.000
totaal bedrag	€8.641.000	€ 11.259.000	€ 11.424.000

In totaal is in 2004 een bedrag van €8.641.000,- uitgegeven. In 2003 was dit €11.259.000,-. Daarmee zet de dalende lijn wat betreft de uitgaven die in 1998 is ingezet door. Dit is waarschijnlijk het resultaat van het beleid van de Sociale Dienst om het beroep op bijzondere bijstand terug te dringen. Zij streeft ernaar cliënten gebruik te laten maken van klantvriendelijker voorzieningen, zoals de aanvullende ziektekostenverzekering AV Amsterdam.

Weer toename van het aantal voorzieningen voor het huishouden

In figuur 2.2.1 staan de meest voorkomende bestedingsdoelen waarvoor bijzondere bijstand is verleend. Net als vorig jaar is het aantal verstrekkingen voor voorzieningen in het huishouden sterk gestegen. In twee jaar tijd zijn de voorzieningen voor het huishouden hiermee de meest voorkomende vorm van bijzondere bijstand geworden (22%). Het gaat hierbij overigens om een bescheiden bedrag, €140.000 over heel 2004. Eveneens 22% van de uitkeringen is bestemd voor uitstroombesteding. In de meeste gevallen gaat het bij deze verstrekkingen om reiskosten voor scholing en/of arbeid. Maar ook kosten voor bijvoorbeeld studie- en omscholing of kosten voor kinderopvang tijdens de scholing of arbeid vallen hieronder. Het aantal verstrekkingen voor directe levensbehoeften laat de laatste twee jaar een stijgende lijn zien. In 2004 gaat het om 5.280 verstrekkingen (17%) voor een totaalbedrag van 1,8 miljoen. Het gaat om vergoedingen voor onder andere kleding en schoenen, verwarming en verlichting, maaltijdvoorzieningen en aanvullende bijstand voor personen van jonger dan 21 jaar.

Figuur 2.2.1 Aantal verstrekkingen naar soort

bron: DIA; bewerking O+S

Gemiddeld aantal verstrekkingen per persoon gestegen tot 2,7

Hoewel het aantal verstrekkingen van de bijzondere bijstand het afgelopen jaar met 9% is gestegen, is het aantal personen dat een uitkering heeft ontvangen ongeveer gelijk gebleven. In 2004 gaat het om 11.894 personen die gemiddeld 2,65 verstrekkingen in ontvangst nemen. In 2003 kregen 11.852 personen gemiddeld 2,4 verstrekkingen. Vijfenvoertig procent van alle ontvangers van de bijzonder bijstand heeft één uitkering ontvangen, terwijl de helft tussen 2 en 7 uitkeringen heeft ontvangen. Een kleine groep van 5% heeft meer dan 7 bijzondere bijstandsuitkeringen ontvangen.

Het aandeel allochtonen onder de ontvangers van bijzondere bijstand ligt de laatste jaren rond de 70%. In 2004 lijkt dit aandeel met 68,5% iets af te nemen. Net als in voorgaande jaren is 58% van alle ontvangers van de bijzondere bijstand vrouw.

Mogelijkheid tot lenen

In de loop van 2002 zijn er afspraken met de Gemeentelijke Kredietbank Amsterdam gemaakt. Deze afspraken maken het voor sociale dienst cliënten en mensen met een ander inkomen op minimumniveau mogelijk om tegen gunstige tarieven leningen af te sluiten en daarmee een beroep op bijzondere bijstand te voorkomen. De rente die voor leningen moet worden betaald, is teruggebracht van ruim 12% naar 5% (het verschil wordt gesubsidieerd uit middelen van het Armoedebeleid).

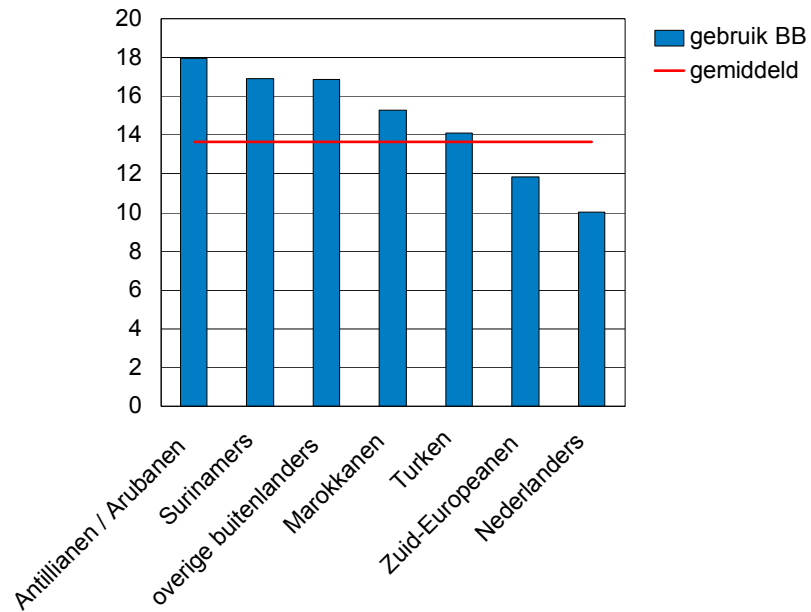
In 2003 zijn 1.819 gesubsidieerde leningen afgesloten. In 2004 zijn er in dit kader 2.944 lopende leningen.

Meer langdurige minima en eenoudergezinnen ontvangen bijzondere bijstand

De huishoudens die in 2004 bijzondere bijstand ontvingen kunnen als volgt worden omschreven:

- Ruim een kwart (26%) van de huishoudens die bijzondere bijstand ontvangen zijn eenoudergezinnen, terwijl in totaal 20% van de minimahuishoudens een eenoudergezin is. De alleenstaanden zijn met 47% (2003: 46%) iets ondervetegenwoordigd onder de bijzondere bijstandsontvangers. Van alle minimahuishoudens is namelijk 55% alleenstaand. De gezinnen bestaande uit meerdere volwassenen en kinderen ontvangen 18% van alle bijzondere bijstandsuitkeringen.
- Huishoudens die van een bijstandsuitkering moeten leven maken meer dan gemiddeld gebruik van de bijzondere bijstand: van de huishoudens die bijzondere bijstand ontvangen heeft 68% bijstand, terwijl van alle minimahuishoudens 50% van de bijstand leeft. In 2003 lagen deze percentages met 72% en 54% beide 4% hoger. Verder heeft 16% van de huishoudens die bijzondere bijstand ontvangt AOW en leeft nog eens 16% van een andere bron van inkomsten.
- Het aandeel uitkeringen dat naar langdurige minima gaat, is het afgelopen jaar gestegen van 72% naar 77%. Van alle minimahuishoudens behoort 69% tot de langdurige minima. Alle huishoudens die korter dan een jaar tot de minima horen (12%) ontvangen gezamenlijk 3% van alle bijzondere bijstandsuitkeringen.
- In de meeste gevallen is de leeftijd van de oudste bewoner van het huishouden tussen de 18 en 64 jaar (84%). In 16% van de gevallen gaat het om huishoudens met één of meer 65-plussers.
- Dertig procent van de huishoudens die bijzondere bijstand ontvangen bestaat uit Nederlanders, terwijl zij 40% van alle minimahuishoudens uitmaken. Van de allochtonen zijn met name de Surinamers en de groep "overige buitenlanders" oververtegenwoordigd met respectievelijk 18% en 28% van het totaal.
- In figuur 2.2.2 staat weergegeven hoe hoog het gebruik is van de bijzondere bijstand binnen de verschillende etnische groepen. Dit loopt uiteen van 10% van de Nederlandse minima tot 18% van de Antilliaanse en Arubaanse minima.

Figuur 2.2.2 Aandeel bijzondere bijstand van minima per etnische groep

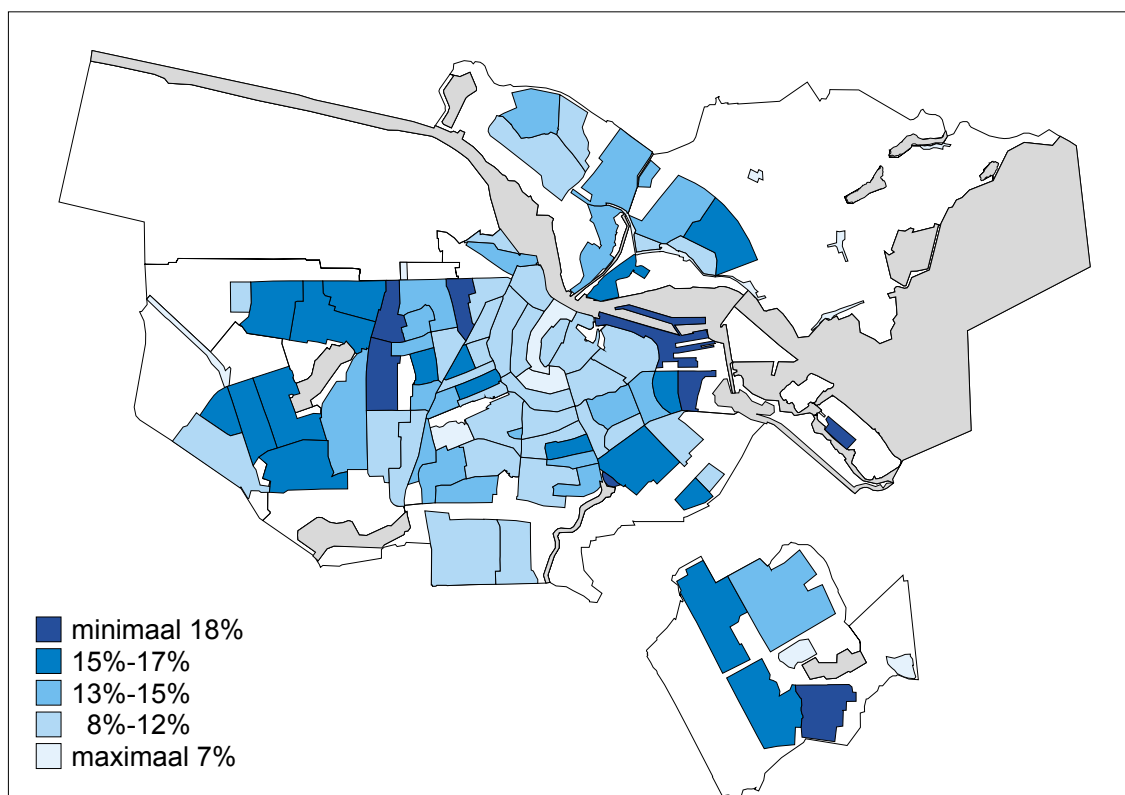
bron: DIA; bewerking O+S

Buurtcombinaties

Het gebruik van de bijzondere bijstand is het hoogst onder minima die wonen in de buurten Centrale Markt (Westerpark) en het IJ-eiland (Zeeburg): meer dan een vijfde van de minima ontvangt daar bijzondere bijstand. Het gebruik van de regeling is ook hoog in een aantal andere perifere buurten, zoals Overtoomse Veld, de Kolenkitbuurt, het Oostelijk havengebied, Gein en de Indische buurt.

In de meer centraal gelegen buurten in de stad ligt het gebruik van de regeling over het algemeen onder de 10%.

Figuur 2.2.3 Percentage gebruikers bijzondere bijstand onder minima per buurtcombinatie

bron: DIA; bewerking O+S

Een op de zeven minima huishoudens heeft bijzondere bijstand

In totaal zijn er 143.657 Amsterdammers die op het Wettelijk Sociaal Minimum leven. In principe komt iedereen in aanmerking voor bijzondere bijstand mits aangetoond wordt dat er bepaalde onvoorziene noodzakelijke uitgaven zijn die de draagkracht te boven gaan. Deze draagkracht wordt vastgesteld door de sociale dienst. Net als in 2003 heeft 8% van de personen levend op het Wettelijk Sociaal Minimum bijzondere bijstand ontvangen. In voorgaande jaren lag dit percentage met 9% iets hoger.

De 11.894 personen die in 2004 bijzondere bijstand hebben ontvangen maken deel uit van 10.930 huishoudens. Dit is 14% van alle Amsterdamse huishoudens met een minimuminkomen. In 2003 ontving 15% van de minimahuishoudens bijzondere bijstand.

2.3 Kwijtscheldingsregeling

Doel	Burgers met een minimuminkomen kwijtschelding verlenen voor enkele woonlasten verhogende belastingen en waterschapsvergoedingen.
Doelgroep	Alle burgers met een inkomen op bijstandsniveau
Methode	Na aanvraag via een formulier neemt Dienst Belastingen Amsterdam in principe binnen twee maanden een beslissing. Bepaalde groepen kunnen in volgende jaren automatische kwijtschelding krijgen.
Partners	Dienst Belastingen, Sociale Dienst Amsterdam, Rijksbelastingdienst, Dienst Wonen

Gecombineerd aanslagbiljet zorgt voor toename aanvragen

Amsterdammers met een minimuminkomen kunnen voor de 5 volgende belastingen kwijtschelding krijgen:

- Onroerende Zaakbelasting voor gebruikers (OZBG)
- Roerende Ruimtebelasting voor gebruikers (RRBG)
- Afvalstoffenheffing (AFV)
- Wet Verontreinigingsheffing Oppervlaktewater voor Woningen (WVOW)
- Ingezetenenomslag (INGO).

Sinds 2004 worden al deze heffingen in één keer in rekening gebracht via het gecombineerde aanslagbiljet van de Dienst Belastingen. Enige uitzondering hierop vormt de heffing van de ingezetenenomslag voor bewoners van Amsterdam Noord ten noorden van de Waterlandse Zeedijk. Dit gebied valt namelijk onder het hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, die hun eigen rekeningen versturen.

In 2004 hebben 52.811 huishoudens kwijtschelding gekregen voor minimaal één van de hierboven genoemde heffingen. In voorgaande jaren lag dit aantal veel lager (2003: 43.000 en 2002: 42.000). De sterke toename (23%) is waarschijnlijk veroorzaakt door het invoeren van het gecombineerde aanslagbiljet. Tot en met 2003 werden de afvalstoffenheffing en verontreinigingsheffing namelijk geïnd via de energierekening van Nuon, waardoor niet iedereen zich bewust was van deze heffingen. Toen begin 2004 het gecombineerde aanslagbiljet voor het eerst werd verstuurd, waarbij minimahuishoudens in één keer een bedrag tussen de 500 en 600 euro werd opgelegd, volgde er een stortvloed aan kwijtscheldingsaanvragen. In 2004 maakt in totaal 65% van alle minimahuishoudens gebruik van de kwijtscheldingsregeling. In 2003 was dat nog 57%.

Vooral langdurige minima maken gebruik van kwijtscheldingsregeling

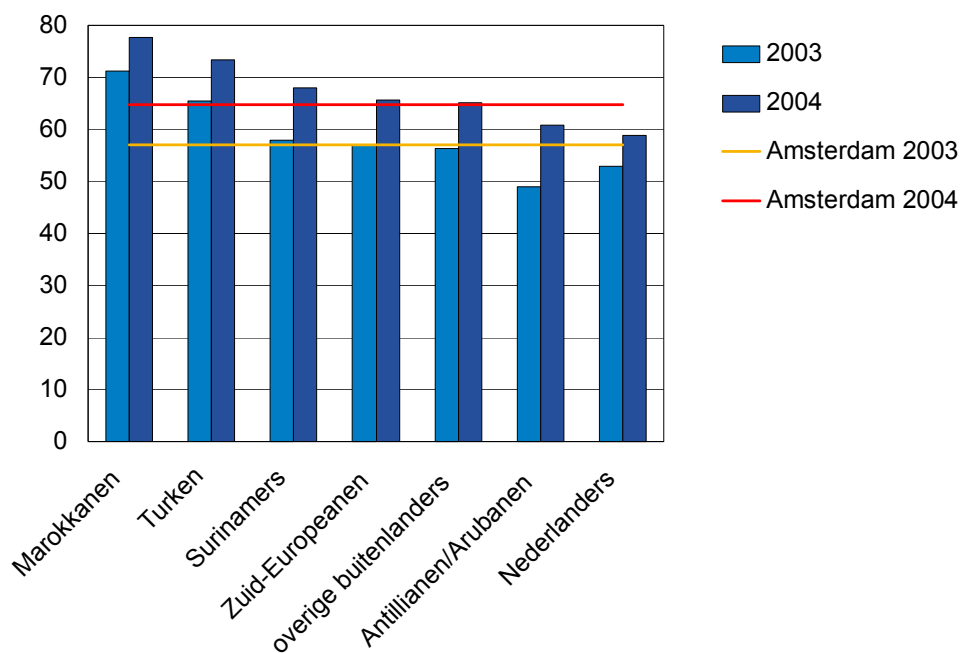
Door het relatief hoge aantal automatische kwijtscheldingen aan huishoudens die al eerder kwijtschelding hebben ontvangen, zijn de veranderingen in de achtergrondkenmerken over het algemeen niet heel erg groot. Door de grote toename van het aantal kwijtscheldingen in 2004 zijn bepaalde trends dit jaar echter enigszins versneld:

- Net als in voorgaande jaren is bij ruim één op de vijf huishoudens (21%) de oudste persoon 65 jaar of ouder. Wel neemt dit aandeel langzaam af en was in 2003 nog 22% en in 2002 23%.
- Van alle kwijtscheldingen gaat in 2004 22% naar eenoudergezinnen. Stellen zonder kinderen nemen 11% van de kwijtscheldingen voor hun rekening en alleenstaanden en gezinnen met kinderen respectievelijk 52% en 15%.

- Het aandeel kwijtscheldingen dat wordt gegund aan langdurige minima neemt verder toe. In 2004 gaat het om 79%, terwijl dit in 2003 nog 77% en in 2002 72% was.
- Het aandeel huishoudens met kwijtschelding dat van de bijstand leeft, is met 53% weer terug op het niveau van 2002. In 2003 piekte dit aandeel op 56%. Het aandeel AOW'ers ligt net als het aandeel 65-plussers op 21%, terwijl ruim een kwart (26%) een andere inkomensbron heeft.
- Steeds meer kwijtscheldingen gaan naar huishoudens met een niet-Nederlandse achtergrond. Van 2002 tot 2004 loopt dit percentage op van 60% naar 63%. Het aandeel kwijtscheldingen dat naar niet-westerse huishoudens gaat, stijgt in deze periode van 47% naar 50%.

In figuur 2.3.1 is per etnische groep het percentage huishoudens met kwijtschelding ten opzichte van alle minimahuishoudens in die groep weergegeven.

Figuur 2.3.1 Aandeel kwijtscheldingen van minima per etnische groep

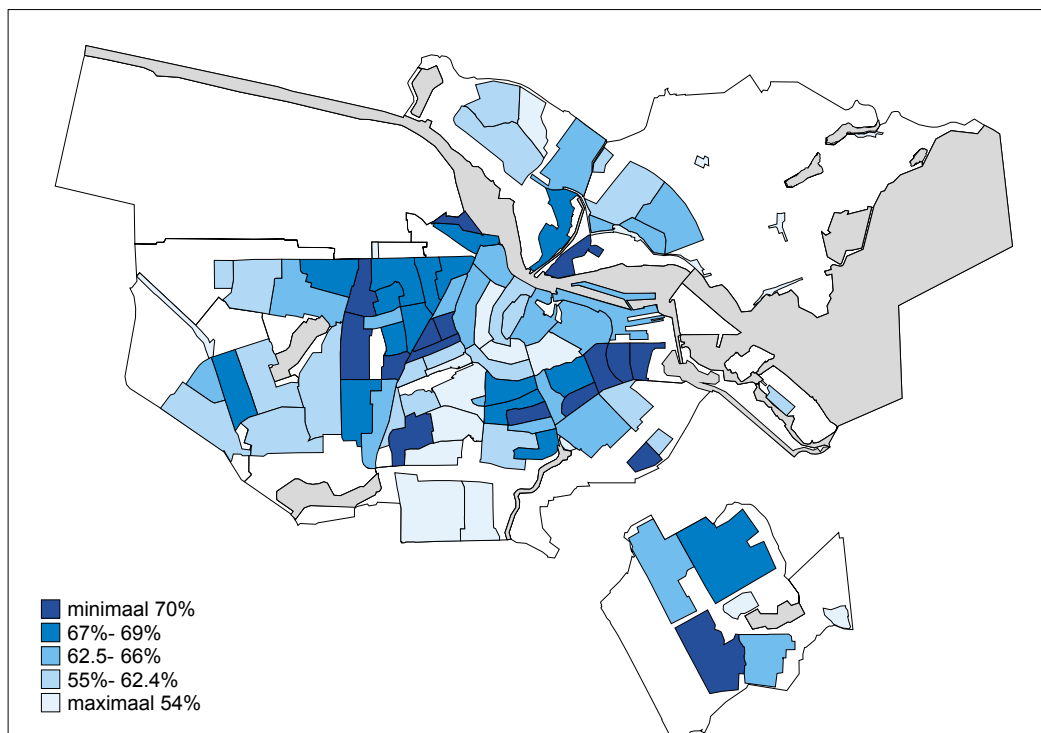

Het gebruik van de kwijtscheldingsregeling is in 2004 onder de minima van alle etnische groepen toegenomen. Alleen onder Antillianen en Nederlanders ligt het gebruik van de kwijtscheldingsregeling onder het gemiddelde van 65%. In 2003 gold dit ook nog voor de Zuid-Europeanen en overige buitenlanders. In beide jaren ligt het gebruik van de mogelijkheid tot kwijtschelding onder Marokkaanse, Turkse en Surinaamse minimahuishoudens boven het stedelijk gemiddelde.

De mate waarin gebruik wordt gemaakt van de kwijtscheldingsregeling verschilt sterk per buurt. In de Transvaalbuurt is het gebruik het hoogst. Daar is van driekwart van de minima minimaal één heffing kwijtgescholden. In tien andere buurten van Amsterdam, waaronder de Kolenkitbuurt, de Dapperbuurt en de Stadionbuurt ligt het bereik bijna net zo hoog. Tegelijkertijd zijn er ook buurten in de stad waar minder dan de helft van de minima

gebruik maakt van de regeling. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om de Grachtengordel-west, de Nieuwendammerham en de Vondelbuurt.

Figuur 2.3.2 Percentage gebruikers Kwijtschelding onder minima per buurtcombinatie

bron: DIA; bewerking O+S

Bereik kwijtscheldingsregeling in 2004 gestegen

Tabel 2.3.1 Bereik Kwijtscheldingsregeling 2002-2004

	2004	2003	2002
doelgroep kwijtscheldingsregeling	64.267	59.414	56.655
leden doelgroep die regeling niet gebruiken	14.300	17.802	17.500
niet-gebruik (%)	22%	30%	31%

De wettelijke grens om in aanmerking te komen voor kwijtschelding ligt bij 100% van het Wettelijk Sociaal Minimum (WSM).

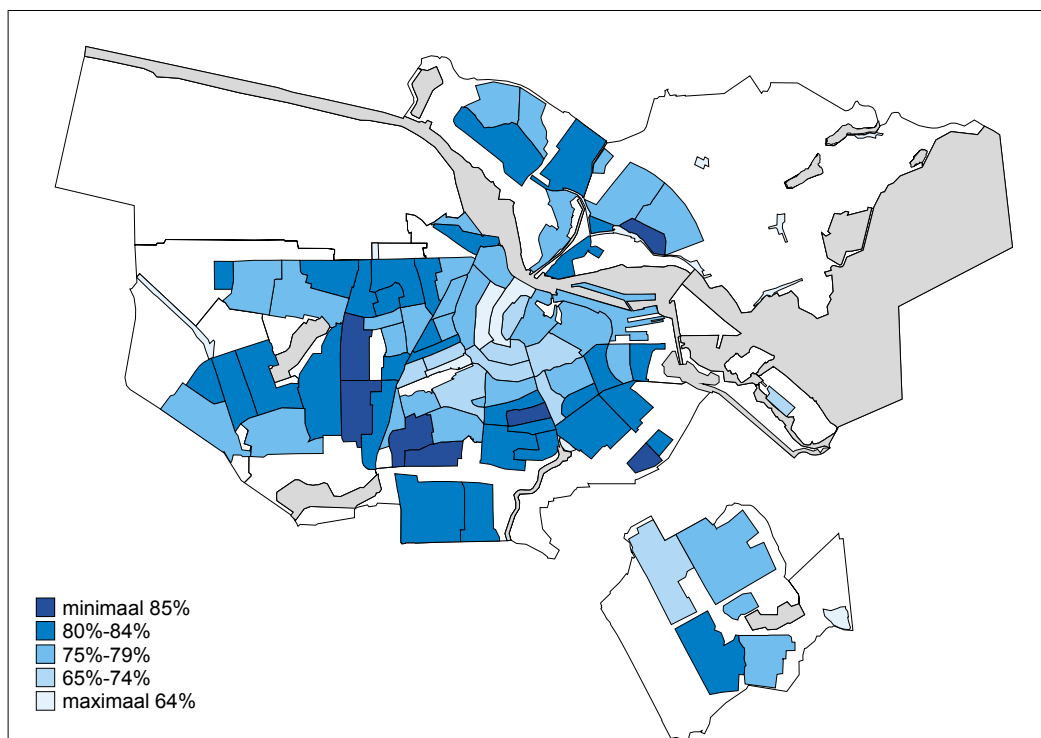
In deze rapportage is deze grens voor de bepaling van de doelgroep voor de kwijtschelding bij 105% van het WSM gelegd. Het aantal huishoudens dat recht heeft op kwijtschelding ligt iets lager. In totaal is op deze manier een doelgroep gevonden van 64.267 huishoudens die recht zouden hebben op kwijtschelding. Dat zijn er bijna 5.000 meer dan in 2003.

Bijna acht van de tien huishoudens (78%) die tot de doelgroep behoren, maken ook gebruik van de kwijtscheldingsregeling. De twee voorgaande jaren lag dit percentage rond de 70%. De overige 14.300 huishoudens hebben geen kwijtschelding gekregen. Het kan

zijn dat zij het niet hebben aangevraagd of dat de aanvraag is afgewezen op gronden die in dit onderzoek niet zijn te achterhalen.

Het bereik van de kwijtscheldingsregeling onder de doelgroep staat weergegeven in figuur 2.3.3. Opvallend is het hoge bereik van boven de 85% in zeven buurten. Het gaat om station Zuid/WTC, Overtoomse veld, Betondorp, Stadionbuurt, Westlandgracht, de Diamantbuurt en Tuindorp Nieuwendam. Daarnaast zijn er zeven buurten waar het bereik onder de 50% ligt. Dit zijn de Grachtengordel-West, Amstel III/Bullewijk, Waterland, De Omval, Sloterdijk, Nieuwendammerham en Lutkemeer/Ookmeer.

Figuur 2.3.3 Bereik Kwijtschelding per buurtcombinatie (in percentage van doelgroep)

bron: DIA; bewerking O+S

Niet-gebruik het laagst onder ouderen

Van de 14.300 huishoudens die geen kwijtschelding hebben gekregen of aangevraagd, zijn de volgende achtergrondkenmerken bekend:

- Een op de tien niet-gebruikers is ouder dan 65 jaar. In 2002 en 2003 was dit 9%. Het niet-gebruik is daarmee relatief laag in deze leeftijdsgroep die 22% van de minimahuishoudens beslaat.
- De goede bekendheid met de kwijtscheldingsregeling onder ouderen is ook terug te zien in het lage niet-gebruik onder AOW'ers. Van alle 14.300 huishoudens die geen gebruik maken van de kwijtscheldingsregeling heeft driekwart (74%) een bijstandsuitkering. In 2003 was dit aandeel met 88% uitzonderlijk hoog, terwijl het in 2002 op 76% lag.
- Van de niet-gebruikers is 36% allochtoon en 64% autochtoon. Deze verdeling komt aardig overeen met de samenstelling van de Amsterdamse minimahuishoudens (40%-

60%). Turkse, Marokkaanse en Nederlandse gezinnen zijn licht ondervertegenwoordigd bij de niet-gebruikers, terwijl Surinamers, Antillianen, Zuid-Europeanen en de groep overige buitenlanders juist wat minder vaak gebruik maken van de kwijtscheldingsregeling.

- Alleenstaanden maken iets minder vaak gebruik van de kwijtscheldingsregeling als zij daar recht op hebben dan andere huishoudtypes. Terwijl 55% van de minimahuishoudens uit één persoon bestaat, geldt dit voor 59% van de niet-gebruikers (2003: 56%). Voor eenoudergezinnen zijn deze percentages respectievelijk 20% en 17%.
- Net als in voorgaande jaren leeft een kwart (26%) van de niet-gebruikers korter dan een jaar van een minimuminkomen. Deze groep is in veel gevallen waarschijnlijk nog niet bekend met de regeling. Overigens leeft de helft van de niet-gebruikers al langer dan drie jaar van het minimum.

Aantal automatisch verleende kwijtscheldingen stabiel

In de volgende tabellen staan per regeling de aantallen aanvragen en totaal kwijtschuldigen bedragen vermeld. Voor alle heffingen is het aantal kwijtscheldingen toegenomen. De gecombineerde aanslag heeft ervoor gezorgd dat ruim 10.000 extra huishoudens kwijtschelding toegekend hebben gekregen voor alle heffingen in één keer. De toename is veel minder sterk onder de automatisch verleende kwijtscheldingen. Omdat altijd eerst zelf een aanvraag ingediend moet worden voordat er sprake kan zijn van automatische kwijtschelding, zal een stijging in automatische kwijtscheldingen pas een jaar later zichtbaar zijn.

Bij ruim 31.000 van de in totaal 52.811 cliënten die in 2004 kwijtschelding hebben gekregen, is de kwijtschelding automatisch verleend. Op basis van een koppeling met de sociale dienst en met AOW-bestanden is nagegaan of een Amsterdammer recht heeft op één of meerdere kwijtscheldingen. Het aantal automatische kwijtscheldingen is, althans op basis van de gegevens over de onroerend zaakbelasting, de laatste jaren vrij stabiel: ongeveer 31.000.

Tabel 2.3.2 Aantal kwijtscheldingen (kws) op 31 december per jaar naar soort heffing, 2002-2004

	2002	2003	2004	verschil 2003-2004
Afvalstoffenheffing	41.820	42.395	52.811	10.416
Verontreinigingsheffing	36.253	37.294	48.867	11.573
Onroerende-zaakbelasting via koppeling GSD/AOW	31.464	28.728	31.249	2.521
Onroerende-zaakbelasting via formulier	11.022	13.297	26.717	13.420
Ingezetenenomslag via koppeling GSD/AOW	29.290	26.916	28.577	1.661
Ingezetenenomslag via formulier	9.051	11.064	23.183	12.119
totaal aantal cliënten	41.820	42.395	52.811	10.416

Bron: Dienst Belastingen gemeente Amsterdam

Evenals het aantal huishoudens dat kwijtschelding heeft gekregen is het bedrag dat met de kwijtscheldingsregeling is gemoeid met 17% gestegen. In 2004 ging het om € 22,2 miljoen en in 2003 om bijna € 19 miljoen.

Tabel 2.3.2 Totaal bedrag kwijtscheldingen per jaar en heffing, euro's, 2002-2004

	2002	2003	2004
Afvalstoffenheffing	9.281.000	10.462.208	11.417.247
Verontreinigingsheffing	4.029.322	4.168.427	4.742.432
Onroerende-zaakbelasting via koppeling GSD/AOW	2.481.284	2.369.826	2.656.837
Onroerende-zaakbelasting via formulier	860.294	1.083.420	2.136.802
Ingezetenenomslag via koppeling GSD/AOW	636.177	631.530	712.974
Ingezetenenomslag via formulier	198.601	262.717	560.324
totaal bedrag	14.488.878	18.978.127	22.226.616

Bron: Dienst Belastingen gemeente Amsterdam

2.4 Woonlastenfonds

Doel	Huishoudens die Huursubsidie krijgen, financieel ondersteunen bij extra hoge onontkoombare woonlasten.
Doelgroep	Huishoudens met Huursubsidie en een inkomen tot ca. 140% van het bijstandsniveau.
Methode	Een fondsuitkering wordt aangevraagd bij de Dienst Wonen. Deze berekent de (maandelijkse) uitkering, waarbij de dienst rekening houdt met onder meer lokale lasten en watergeld.
Partners	Dienst Wonen, Dienst Belastingen Amsterdam.

Aantal huishoudens met Woonlastenfonds stijgt verder

Het Woonlastenfonds is bestemd voor huishoudens met huursubsidie en een inkomen tot ongeveer 140% van het bijstandsniveau die extra hoge woonlasten hebben. De bijdrage uit het fonds is bestemd voor de zogenaamde kwaliteitskorting van de Huursubsidie, de Afvalstoffenheffing, de Onroerende Zaakbelasting en het watergeld.

In het subsidiejaar 2003-2004 (van 1 juli tot 1 juli) hebben 25.350 Amsterdamse huishoudens een bijdrage uit het Woonlastenfonds ontvangen. Dit is 18% meer dan het jaar daarvoor. In 2003 bedroeg de toename nog 49%.

Tabel 2.4.1 Aantal bijdrages uit het Woonlastenfonds per subsidiejaar (juli-juli), 2002-2004

	2004	2003	2002
aantal uitkeringen	25.350	21.463	14.425

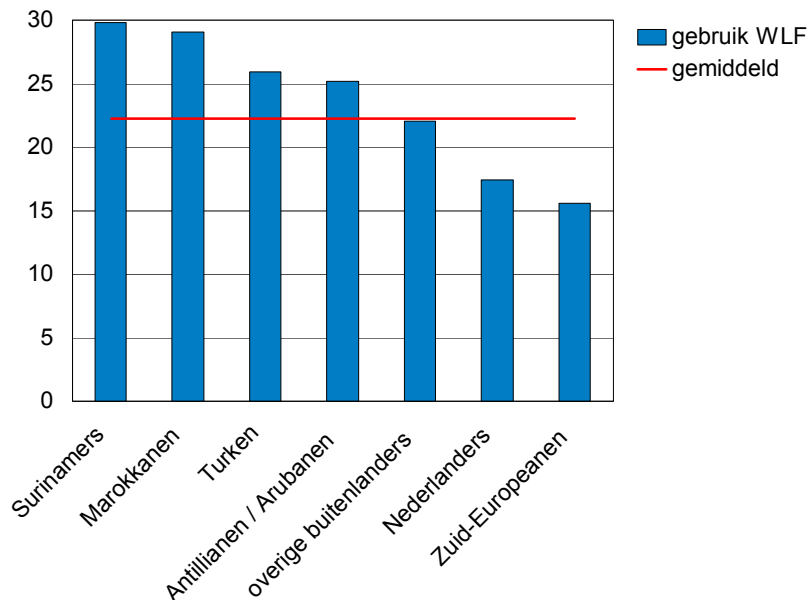
Steeds meer 65-plussers en eenoudergezinnen onder cliënten WLF

De huishoudens met een bijdrage uit het Woonlastenfonds kunnen als volgt worden gekenmerkt:

- Steeds meer 65-plussers maken gebruik van het Woonlastenfonds. Hun aandeel onder de cliënten steeg de afgelopen twee jaar van een klein kwart in 2002 tot 29% in 2004.
- Drie van de tien bijdragen uit het Woonlastenfonds gaan naar eenoudergezinnen, terwijl 18% naar meerpersoonshuishoudens met kinderen gaat. Het aandeel voor alleenstaanden en gezinnen zonder kinderen is respectievelijk 40% en 12%.
- Van de huishoudens die een bijdrage ontvangen uit het woonlastenfonds bestaat 63% uit allochtonen. Dit was in 2003 61% en in 2002 62%. Onder minima van Surinaamse

afkomst is het gebruik van het Woonlastenfonds met 30% het hoogst. Nederlandse en Zuid-Europese minima maken het minst gebruik van de regeling (respectievelijk 17% en 16%).

Figuur 2.4.1 Gebruikers Woonlastenfonds als percentage van alle minima per etnische groep

bron: DIA; bewerking O+S

- Van de ontvangers van een bijdrage uit het Woonlastenfonds heeft 70% een inkomen tot 105% WSM en 30% een inkomen van 105% tot 140% WSM. Dit is ongeveer dezelfde verdeling als in 2003.

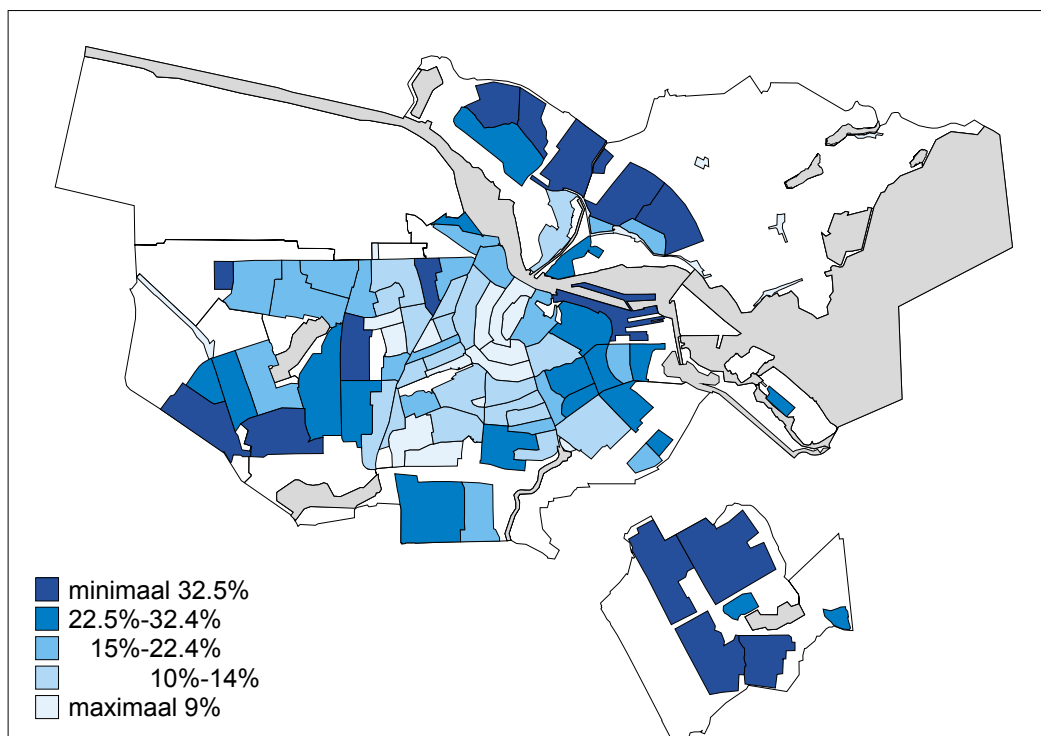
Tabel 2.4.2 Uitkeringen Woonlastenfonds naar inkomen (%)

	2002	2003	2004
Minima (tot 105% van WSM)	59%	69%	70%
Tot 140% van WSM	41%	31%	30%

Bron: DIA. Bewerking O+S

- Het aandeel langdurige minima onder de minima die een bijdrage in de woonlasten ontvangen is verder gestegen van 80% naar 87%. In 2002 was dit nog 72%.
- Ruim de helft (51%) van de uitkeringen van het Woonlastenfonds gaat naar huishoudens met een bijstandsuitkering. Dit is iets minder dan het jaar hiervoor (54%). De AOW'ers en de overige inkomens nemen ieder ongeveer een kwart voor hun rekening.
- Bijna een kwart (23%) van alle uitkeringen gaat naar bewoners van stadsdeel Zuidoost. Daarna worden de meeste uitkeringen gedaan in Amsterdam-Noord (16%). Bij de overige stadsdelen varieert het aandeel uitkeringen van 2,4% (De Baarsjes) tot 8,2% (Oost/Watergraafsmeer).
- In het grootste deel van Zuidoost maakt meer dan 40% van de minima gebruik van het Woonlastenfonds. Ook in delen van Amsterdam-Noord, Slotervaart en het Oostelijk havengebied is het bereik van de regeling hoog.

Figuur 2.4.2 percentage gebruikers Woonlastenfonds onder minima per buurtcombinatie

bron: DIA; bewerking O+S

2.5 Plusvoorziening 65+

Doel	Een vrij besteedbaar jaarlijks extraatje voor ouderenhuishoudens die lange tijd van het sociaal minimum moeten rondkomen.
Doelgroep	Zelfstandig wonende ouderen die drie jaar of langer moet rondkomen van het sociaal minimum (tot 105% van het bijstandsniveau). Gezinnen ontvangen € 233, alleenstaanden € 164.
Methode	Cliënten van de Sociale Dienst die tot de doelgroep behoren krijgen automatisch een vereenvoudigd aanvraagformulier toegestuurd, waarop alleen een handtekening hoeft te worden gezet.
Partners	Sociale Dienst Amsterdam, Rijksbelastingdienst

Plusvoorziening deels vervangen door Plusvoorziening 65+

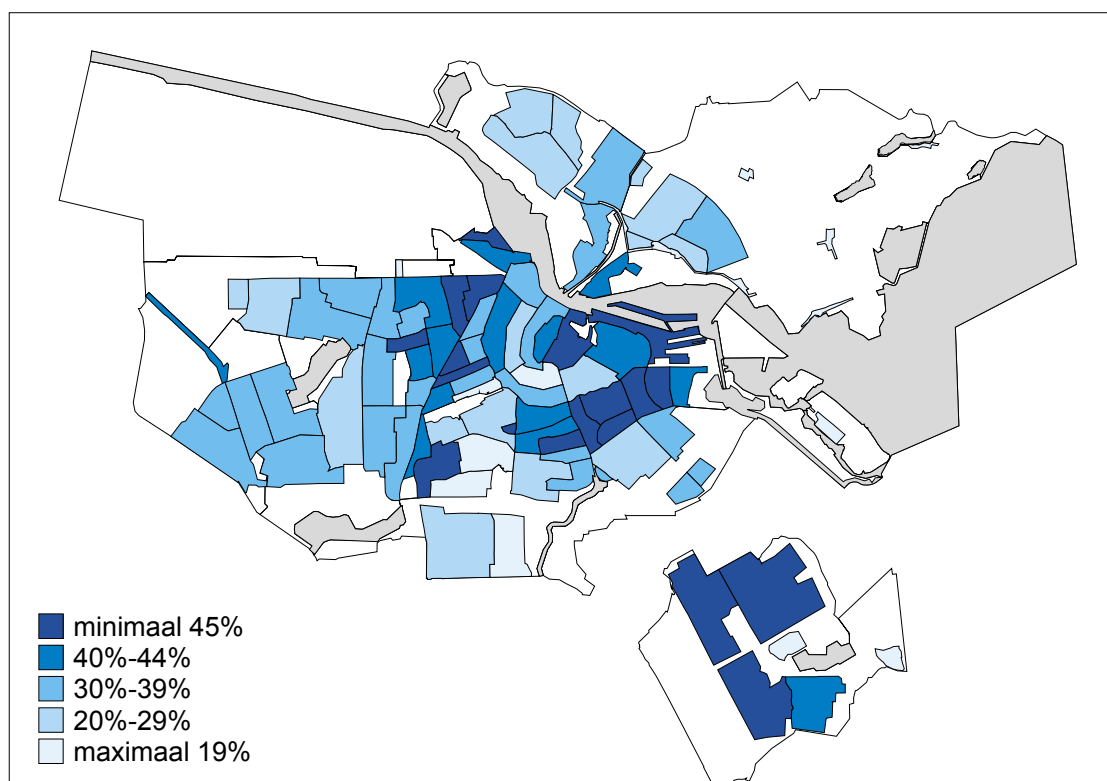
In 2004 is de door de gemeente ingestelde Plusvoorziening, die voorzag in een vrij te besteden financiële extra voor minimahuishoudens, afgeschaft. Dit als gevolg van verandering in regelgeving door invoering van de Wet Werk en Bijstand. Voor de minima jonger dan 65 jaar is in het kader van deze wet van rijkswege de Langdurigheidstoelage in het leven geroepen (zie paragraaf 2.6), terwijl ouderen aanspraak kunnen maken op de gemeentelijke Plusvoorziening 65+. De regels voor de ouderen zijn min of meer hetzelfde gebleven als onder de oude Plusvoorziening. Het bedrag dat men ontvangt is wel verlaagd, maar men kan nu jaarlijks een beroep doen op de regeling in plaats van eens per drie jaar. Door de nieuwe regeling is er geen vergelijking mogelijk met eerdere jaren.

In totaal hebben 6.986 huishoudens in 2004 een uitkering ontvangen in het kader van de Plusvoorziening 65+. Daarmee was een totaalbedrag gemoeid van € 1.237.000.

Zeven van de tien aanvragers Plusvoorziening 65+ alleenstaand

- Zeven van de tien aanvragers (71%) zijn alleenstaand, terwijl één op de vijf alleen samenwoont met een partner. Negen procent van de aanvragers heeft nog een thuiswonend kind, waarvan 6% een stel is en 3% een eenoudergezin.
- Bijna de helft van de aanvragers (48%) heeft een Nederlandse achtergrond. Van de 52% allochtone aanvragers heeft 42% een niet-westerse afkomst en 10% komt uit een westers land.
- Gemiddeld heeft 37% van de Amsterdamse minima-ouderen de Plusvoorziening 65+ aangevraagd. Figuur 2.5.1 maakt duidelijk dat dit aandeel niet in alle buurten gelijk is. In Nieuw West en Amsterdam-Noord ligt dit aandeel in veel buurten onder het gemiddelde, terwijl in bijvoorbeeld Zuidoost veel ouderen een beroep op de regeling hebben gedaan. Ook in het oosten van de stad is het gebruik opvallend hoog, met bijvoorbeeld 49% in de Indische Buurt West en 47% in de Dapperbuurt en bij het Oosterpark. In buurten als de Grachtengordel en de Vondelbuurt ligt het gebruik ver onder het gemiddelde, maar ook in Zuidoost zijn enkele buurten waar het gebruik van de regeling opvallend laag is (bijvoorbeeld Nellestein).

Figuur 2.5.1 Percentage gebruikers Plusvoorziening 65+ per buurtcombinatie

bron: DIA; bewerking O+S

2.6 Langdurigheidstoelage

Doel	Een jaarlijks vrij besteedbaar extraatje voor huishoudens, die lange tijd van het sociaal minimum moeten rondkomen.
Doelgroep	Huishoudens (waarvan de oudste tussen de 23 en 65 jaar is) die vijf jaar of langer moeten rondkomen van het sociaal minimum (tot 105% van het bijstandsniveau) en die geen inkomen uit werk hebben gehad gedurende die vijf jaar. Gezinnen ontvangen € 462, alleenstaande ouders € 415 en alleenstaanden € 324
Methode	Rechthebbenden worden zoveel mogelijk aangeschreven door de Sociale Dienst. Wie niet is aangeschreven kan zelf een verzoek doen bij de Sociale Dienst.
Partners	Sociale Dienst Amsterdam, Rijksbelastingdienst

Langdurigheidstoelage onderdeel nieuwe bijstandswet

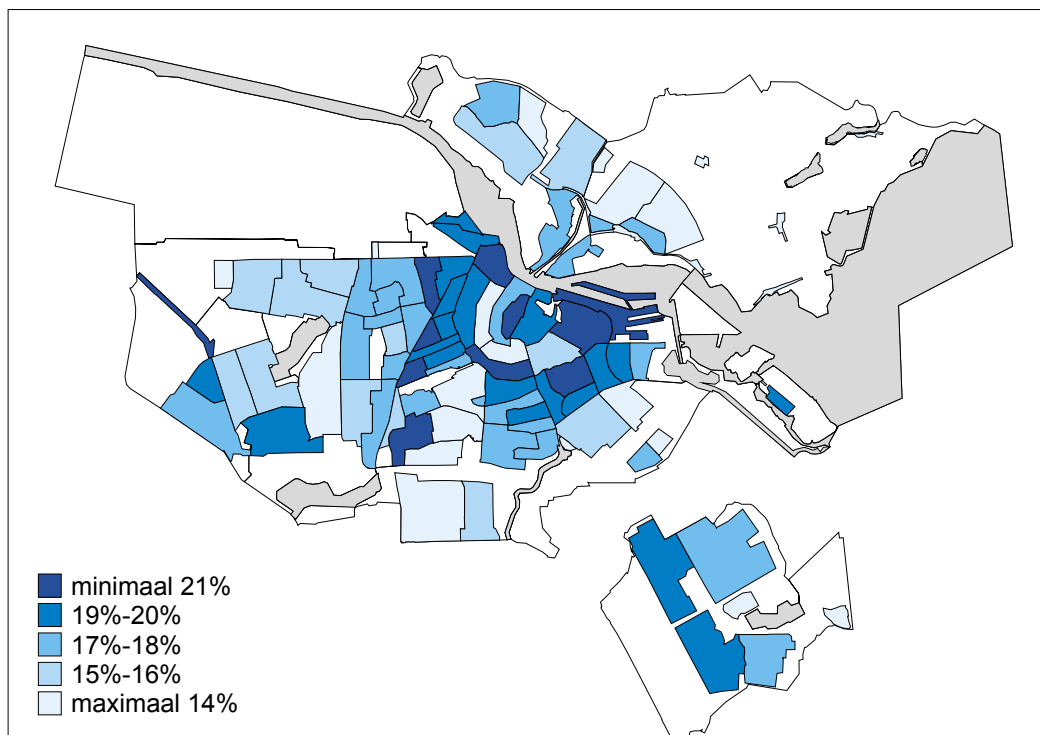
In 2004 is de Wet Werk en Bijstand (WWB) ingevoerd. Onderdeel daarvan is de Langdurigheidstoelage. De Langdurigheidstoelage is bestemd voor huishoudens van personen tussen de 23 en 65 jaar die langer dan vijf jaar van het sociaal minimum moeten rondkomen. De aanvrager mag geen inkomsten uit werk of uit een WW- of gedeeltelijke WAO-uitkering hebben of hebben gehad. Wel moet de aanvrager zich ingespannen hebben werk te verkrijgen.

In 2003 was er ook een Langdurigheidstoelage. Toen bestond daarnaast echter nog gemeentelijk beleid in de vorm van de Plusvoorziening. De Langdurigheidstoelage 2003 verschilde op een aantal punten van de WWB-variant. In 2003 ontvingen 13.553 huishoudens de toelage. In 2004 is dit opgelopen tot 14.097 huishoudens. In totaal is een bedrag van € 5.070.000 uitgekeerd. In 2003 was dit € 5.027.000.

Grote verschuivingen in kenmerken ontvangers toelage door nieuwe regels

- De meeste ontvangers van de Langdurigheidstoelage (56%) zijn Nederlands of afkomstig uit een westers land. In 2003 had de meerderheid van de ontvangers (53%) juist een niet-westerse allochtone achtergrond. De aandelen van de twee grootste etnische groepen zijn beide met 3% gedaald: van de gebruikers van de Langdurigheidstoelage is nu 16% Surinaams en 10% Marokkaans.
- Bijna zes van de tien ontvangers van de Langdurigheidstoelage (57%) zijn alleenstaand. In 2003 was dit nog 43%. Daarna vormen de eenoudergezinnen de grootste groep ontvangers (25%). Het aandeel van de gezinnen zonder kinderen daalde van 17% naar 7%, terwijl het aandeel van gezinnen met kinderen van 15% naar 10% zakte.
- Verreweg de meeste aanvragers van de Langdurigheidstoelage hebben een bijstandsuitkering (90%). Dit was in 2003 met 59% veel minder. Dit komt doordat AOW'ers op dit moment geen recht meer hebben op de toelage. Net als vorig jaar heeft 10% een andere bron van inkomen.
- Gemiddeld ontvangt 18% van de minima de Langdurigheidstoelage. De verdeling over de verschillende buurten in de stad verloopt niet helemaal volgens het verwachte patroon. Zo ligt in verschillende buurten in het centrum en de omliggende stadsdelen het percentage boven de 20%, terwijl in Nieuw West, Zuidoost en Noord het aandeel aanvragers in veel buurten ver onder het gemiddelde ligt.

Figuur 2.6.1 percentage gebruikers Langdurigheidstoelage onder minima per buurtcombinatie

bron: DIA; bewerking O+S

2.7 Schuldhelpverlening

Doel	Vier doelen: problematische schulden saneren, huisuitzettingen en energieafsluiting voorkomen, ervoor zorgen dat schuldenaren beter kunnen omgaan met hun inkomen (budgetbegeleiding en inkomstenbeheer) en preventie tegen het ontstaan van schulden.
Doelgroep	Amsterdammers met problematische schulden.
Methode	Mensen met schulden kunnen voor advies, schuldsanering, crisisinterventie en budgetbegeleiding terecht bij twaalf bureaus voor schuldhelpverlening. Drie doelgroepen (ondernemers, verslaafden en daklozen) kunnen terecht bij andere, gespecialiseerde instanties. Indien noodzakelijk kan men rekenen op een eerste actie binnen 24 uur op werkdagen. Doelstelling is om elke aanvraag binnen 4 weken in behandeling te nemen en vervolgens binnen 6 maanden af te ronden.
Partners	Onder meer: instellingen voor maatschappelijk werk, sociaal raadslieden, verslavingszorg, HVO, Maatwerk, Gemeentelijke Kredietbank Amsterdam, de arrondissementsrechtbank en de Sociale Dienst Amsterdam.

Toename aantal meldingen voor schuldhelpverlening afgezwakt

Het aantal aanvragen voor schuldhelpverlening is in 2004 met 8% toegenomen tot 7.758. De stijging is hiermee veel minder sterk dan in 2003 toen er ruim 50% meer aanvragen binnenkwamen dan het jaar daarvoor.

Van alle aanvragen leidt 27% tot een schuldsanering via de Gemeentelijke Kredietbank Amsterdam of WSNP toeleiding via de rechtbank en 11% tot een crisisinterventie. Ruim zes van de tien (62%) meldingen die in 2004 zijn afgesloten, wordt zonder een

schuldsanering afgesloten. Er worden dikwijls wel andere maatregelen getroffen zoals het toepassen van inkomensbeheer waardoor de betaling van de vaste lasten is gegarandeerd. Of er worden betalingsregelingen geadviseerd voor de meest urgente schuldeisers. Een aantal cliënten verschijnt niet meer op afspraken zonder dat duidelijk is hoe dan de schulden worden geregeld. Daarnaast wordt een deel van de aanvragers doorverwezen naar een andere hulpverlenende instantie als voorwaarde voor schuldhulpverlening, zoals therapie voor verslaafden.

Tabel 2.7.1 Kengetallen Schuldhulpverlening 2002-2004

	2004	2003	2002
aantal aanvragen	7.758	7.199	4.799
gemiddelde schuld	€ 9.831	€ 9.924	n.b.

bron: KWIZ 2005, bewerking O+S

Net als in voorgaande jaren hebben de meeste cliënten van de schuldhulpverlening (42%) een schuld tussen de 2.500 en 10.000 euro. De hoogte van het gemiddelde schuldbedrag is het afgelopen jaar iets gedaald tot € 9.831. Hiermee is de gemiddelde schuld van de cliënten van Amsterdamse schuldhulpbureaus lager dan het landelijke gemiddelde dat in 2003 op bijna € 17.000 lag.

Het aantal cliënten dat zelf de weg naar de schuldhulpverlening weet te vinden stijgt de laatste jaren sterk. In 2004 gaat het om zeven van de tien cliënten. Dit was in 2003 nog 60% en in 2000 24%. De overige cliënten zijn doorverwezen door instanties als het Maatschappelijk Werk, de Sociale Dienst en de Sociaal Raadslieden.

Aantal crisisinterventies daalt en aantal overige hulptrajecten stijgt

Het aantal gestarte trajecten ligt in 2004 een kwart hoger dan in 2003. Opvallend is dat het aantal crisisinterventies met 3% is gedaald. In 2003 was het beeld juist andersom en zette de sterke toename van de over het algemeen zeer tijdrovende crisisinterventies de hulpverlening bij de overige trajecten onder druk. Door uitbreiding van het aantal werknemers bij de schuldhulpbureaus en de inzet van en tijdelijk wachtlijstbureau is deze ontwikkeling gekeerd.

Bij de schuldregelingen valt op dat het aantal bemiddelingen terugloopt, terwijl het aantal saneringen toeneemt. Bij een bemiddeling wordt rechtstreeks afgelost aan de schuldeisers en bij een sanering worden de schulden betaald met een lening die daarna afbetaald wordt. De verschuiving wordt veroorzaakt door een nieuwe werkwijze waarbij de Gemeentelijke Kredietbank de gehele schuldregeling uitvoert. De Gemeentelijke Kredietbank sluit aanzienlijk meer saneringen af dan bemiddelingen, terwijl in de oude werkwijze via de schuldhulpverlening meer bemiddelingen tot stand kwamen.

Tabel 2.7.2 Aantal gestarte hulpverleningstrajecten 2002-2004

Gestarte hulpverleningstrajecten	2004	2003	2002 ³
Crisisinterventie	2.117	2.207	1.436
Schuldsanering	2.562	1.734	1.580
Schuldbemiddeling	417	965	1.223
WSNP toeleiding	1.011	438	507
Budgetbegeleiding	296	94	51
Inkomensbeheer	264	173	98
Nazorg	441	303	317
totaal aantal trajecten	7.363	5.914	5.212

bron: KWIZ 2005, bewerking O+S

Wachlijsten lopen terug

De wachtlijst bestaat uit het aantal cliënten dat wacht op de start van hun schuldhulptraject. Door het uitbreiden van de personeelsformatie en het overdragen van bijna 2.000 dossiers aan zogenaamde wachtlijstbureaus hebben de schuldhulpbureaus de wachtlijsten aangepakt. De wachtlijstbureaus worden gevormd door twee marktpartijen die door de gemeente zijn ingehuurd om tijdelijk de reguliere schuldhulpbureaus te ondersteunen bij het wegwerken van de wachtlijst.

Tabel 2.7.3 Wachlijsten schuldhulpverlening, 2002-2003

	eind 2004	eind 2003	eind 2002
aantal personen op wachtlijst	282	1.201	292
aantal dagen op wachtlijst	38	29	39
wachtlijst als percentage aanmeldingen	3,6%	16,7%	n.b.

bron: KWIZ 2005; Project Schuldhulpverlening SDA, bewerking O+S

Door de sterke toename van de instroom in 2003 is de wachtlijst dat jaar meer dan verviervoudigd tot 1.201 cliënten. De extra capaciteit bij de schuldhulpbureaus en de inzet van de wachtlijstbureaus hebben ertoe geleid dat dit aantal eind 2004 is teruggebracht tot 282. Binnen de Amsterdamse schuldhulpverlening wordt gewerkt met een stedelijke werkvoorraad van 260 cliënten. Dat is het aantal dat binnen vier weken geholpen kan worden.

De gemiddelde wachttijd van de personen op de wachtlijst is wel langer geworden. Dit komt doordat de overdracht van dossiers naar de wachtlijstbureaus tot verschillende administratieve afsluitdata heeft geleid voor deze dossiers.

Schuldhulpverlening meest gebruikt in Zuidoost

De meeste aanvragen voor schuldhulpverlening komen in 2004 uit Zuidoost (1.270). In 2003 was dit nog Amsterdam-Noord, dat nu op de tweede plaats staat met 1.135 aanvragen. In Zuidoost wordt ook relatief gezien het meest gebruik gemaakt van schuldhulpverlening: 3,1% van alle huishoudens is cliënt bij een schuldhulpbureau, terwijl het stedelijk gemiddelde 1,9% is. Andere stadsdelen waar het gebruik van schuldhulpverlening bovengemiddeld is, zijn Bos en Lommer (2,8%), Amsterdam-Noord

³ De hier gepresenteerde gegevens over 2002 verschillen van die uit armoedemonitor 6 omdat latere aanvullingen op de cijfers zijn meegenomen.

(2,7%), Oost/Watergraafsmeer (2,7%), Westerpark (2,3%), Geuzenveld-Slotermeer (2,3%) en De Baarsjes (2,1%).

De ontwikkeling van het aantal aanvragen voor schuldhulpverlening verschilt sterk per stadsdeel. De toename was in Zuidoost met 49% het sterkst. Andere stadsdelen die een toename lieten zien waren Geuzenveld-Slotermeer (30%), Oost/Watergraafsmeer (28%), ZuiderAmstel (19%), Amsterdam-Noord (10%) en Slotervaart (1%). De situatie in Osdorp bleef onveranderd en bij alle andere stadsdelen daalde het aantal aanvragen. De daling was met 13% het sterkst in Oud-West en Amsterdam Oud-Zuid.

Tabel 2.7.4 Aantal en aandeel aanmeldingen naar stadsdeel, 2002-2004

	2004		2003		2004 % van alle huishoudens in stadsdeel
	aantal	%	aantal	%	
Zuidoost	1.270	16	854	12	3,1
Amsterdam-Noord	1.135	15	1.032	14	2,7
Oost/Watergraafsmeer	893	12	695	10	2,7
Amsterdam Oud-Zuid	650	8	751	10	1,3
Amsterdam-Centrum	494	6	563	8	0,9
Westerpark	457	6	481	7	2,3
Bos en Lommer	455	6	463	6	2,8
Geuzenveld-Slotermeer	438	6	338	5	2,3
Zeeburg	427	6	469	6	2
De Baarsjes	411	5	425	6	2,1
Osdorp	347	4	347	5	1,7
Slotervaart	311	4	308	4	1,6
Oud-West	245	3	283	4	1,2
ZuiderAmstel	225	3	189	3	0,8
totaal	7.758	100	7.198	100	1,9

bron: KWIZ 2005, bewerking O+S

Schuldproblematiek speelt vooral onder 25 tot 45-jarigen

Hieronder worden kort de achtergrondkenmerken van de schuldhulpcliënten weergegeven.⁴

- Ruim driekwart (76%) van de huishoudens die gebruik maken van schuldhulpverlening heeft een niet-Nederlandse achtergrond. De oververtegenwoordiging van de allochtonen komt vooral door het hoge aandeel Surinamers (29%) onder de cliënten.
- Van alle cliënten van de schuldhulpverlening hoort 40% niet tot de minima. Onder de minimahuishoudens die hulp zoeken voor hun schuldproblemen bevinden zich met 5% relatief weinig AOW'ers. De bijstandsgerechtigden en minima met een andere inkomensbron zijn met respectievelijk 63% en 32% oververtegenwoordigd.
- Een op de vijf huishoudens met schuldproblematiek is een eenoudergezin, terwijl zij een op de tien huishoudens in Amsterdam uitmaken.
- Drie van de vijf schuldhulpverleningscliënten (60%) zijn tussen de 25 en 45 jaar, wat een oververtegenwoordiging betekent ten opzichte van de populatie (39% van de Amsterdammers behoort tot deze leeftijdscategorie). De groep 65-plussers is

⁴ KWIZ: Uitvoeringsmonitor Schuldhulpverlening Amsterdam 2004, 2005.

ondervertegenwoordigd (4% versus 12%) evenals de jongeren tot 25 jaar (6% versus 28%).

2.8 Fonds bijzondere noden

Doel	Een laatste redmiddel bieden voor Amsterdammers in financiële nood
Doelgroep	Amsterdammers die in financiële problemen verkeren en daarvoor geen beroep kunnen doen op voorzieningen als de bijzondere bijstand of Gemeentelijke Kredietbank Amsterdam
Methode	Aanvragen verlopen via erkende hulpverleningsinstanties
Partners	Stichting Samenwerking voor Bijzondere Noden, geldgevende fondsen, geldvragende organisaties, gemeente, Sociale Dienst Amsterdam, Gemeentelijke Kredietbank Amsterdam

Aantal cliënten stijgt verder

Het Fonds Bijzondere Noden springt in op het moment dat mensen geen beroep meer kunnen doen op de sociale dienst of de Kredietbank. Behalve uit bijdragen van particuliere fondsen wordt het werk van de Stichting Samenwerking voor Bijzondere Noden Amsterdam (SSBNA) ook mogelijk gemaakt door de jaarlijkse bijdrage die de gemeente Amsterdam sinds 1998 verstrekt in het kader van het armoedebeleid. In 2004 werden er in totaal 824 cliënten geholpen en werd een bedrag van € 470.000,- uitgekeerd. Met de gemeentelijke bijdrage werden in 2004 353 cliënten geholpen. Dit is een derde meer dan in 2003 toen het om 265 cliënten ging. De jaren daarvoor schommelde het aantal cliënten steeds rond de 150.

Tabel 2.8.1 Uitkeringen door het Fonds bijzondere noden vanuit de gemeentelijke bijdrage

	2004	2003	2002
aantal cliënten	353	265	147
totaal uitgekeerd bedrag	€ 108.735	€ 105.980	€ 103.902
gemiddelde uitkering	€ 308	€ 400	€ 707

Bron: SSBNA

Net als in 2003 is de stijging van het aantal cliënten vooral terug te voeren op een toename van het aantal aanvragen voor een bijdrage in de kosten van levensonderhoud. Voor de kosten van levensonderhoud wordt in de regel een relatief kleine bijdrage verstrekt. Gevolg daarvan is dat met een relatief kleine stijging van het budget (2,6%) een veel groter aantal cliënten kon worden geholpen (+33%).

Meerderheid cliënten alleenstaande ouders

In onderstaande tabellen wordt een overzicht gegeven van de achtergrondkenmerken van de cliënten van het Fonds Bijzondere Noden. De volgende punten vallen op:

- Meer dan de helft van de uitkeringen (58%) gaat naar eenoudergezinnen. In 2003 was dit nog 46%.
- Het afgelopen jaar is de verdeling van de cliënten over de verschillende leeftijdsgroepen nauwelijks veranderd.
- In 2004 is het aantal uitkeringen aan mensen met werk verdubbeld tot 12% van alle uitkeringen.

Tabel 2.8.2 Cliënten Fonds bijzondere noden naar leeftijd en huishoudtype(%)

		2004	2003	2002	2000
leeftijd	t/m 22 jaar	13	12	17	28
	23-64 jaar	80	79	80	69
	65 jaar en ouder	7	9	3	3
huishoudtype	alleenstaand	37	44	48	43
	alleenstaande ouder	58	46	38	28
	stellen met kinderen	3	6	12	26
	stellen zonder kinderen	2	4	2	2

Bron: SSBNA; bewerking O+S

Tabel 2.8.3 Cliënten Fonds Bijzondere Noden naar inkomensbron en hoogte inkomen(%)

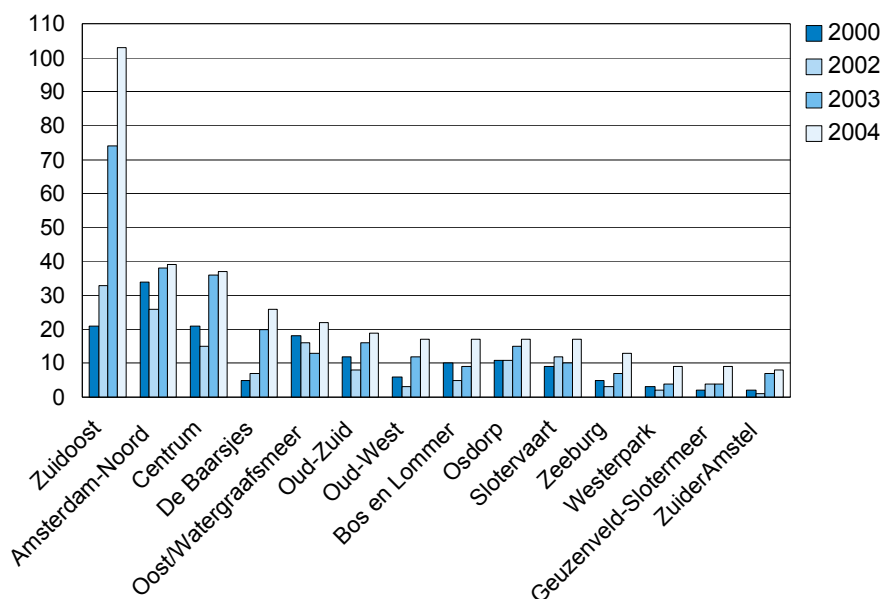
		2004	2003	2002	2000
inkomen	werk	12	6	10	14
	uitkering	88	94	90	86
hoogte inkomen	minimumuitkering	81	92	83	82
	idem (plus)	5	1	6	4
	minimumloon	4	2	2	5
	idem (plus)	10	4	9	9

Bron: SSBNA. bewerking O+S

Verreweg meeste verstrekkingen Fonds Bijzondere Noden in Zuidoost

Sinds 2003 is Zuidoost het stadsdeel waar verreweg de meeste verstrekkingen uit het Fonds bijzondere noden plaatsvinden. In 2004 steeg het aantal uitkeringen in dit stadsdeel met 39% tot 103. In Westerpark en Geuzenveld-Slotermeer vonden allebei 9 uitkeringen plaats. Dit is echter wel meer dan het dubbele van 2003. Sterke toenames van meer dan 70% vonden plaats in Bos en Lommer, Zeeburg en Slotervaart.

Figuur 2.8.1 Aantal cliënten van het Fonds Bijzondere Noden per stadsdeel

Bron: SSBNA, bewerking O+S

2.9 Stadspas

Doel	Gebruik stimuleren van culturele, sportieve, recreatieve voorzieningen die relatief weinig worden gebruikt door Amsterdammers met een laag inkomen of een hoge leeftijd.
Doelgroep	▪ 65-plussers ▪ bijstandsgerechtigden ▪ cliënten van Bureau Kwijtschelding van Dienst Belastingen ▪ mensen met een uitkering van UWV met een toeslag uit de Toeslagenwet ▪ mensen met een Wajong-uitkering ▪ deelnemers aan een inburgeringtraject. Behalve voor de 65-plussers en mensen met een Wajong-uitkering geldt: ook partner en kinderen van 3 tot 11 jaar krijgen een stadspas. Kinderen van 12 t/m 18 jaar ontvangen een XXXS-kaart met Stadspaslogo.
Methode	De Stadspas moet worden aangevraagd bij Team Stadspas van Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling. In de volgende jaren krijgt men, na controle, die plaats vindt door middel van positieve bestandskoppeling, automatisch een Stadspas toegestuurd. Pashouders krijgen korting bij circa 230 instellingen en bedrijven. Zij ontvangen cheques voor extra aanbiedingen waarmee in het Amsterdams Stadsblad wordt geadverteerd. Er zijn extra acties voor kinderen in vakantieperiodes.
Partners	Team Stadspas van Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling, ruim 230 bedrijven en instellingen, Sociale Dienst, Dienst Belastingen, Bevolkingsregister, andere gemeentelijke diensten, Gemeenten Diemen, Oostzaan en Landsmeer.

XXXS-kaart geïntroduceerd voor jongeren

Om de drempel tot sport, recreatie en cultuur te verlagen kunnen Amsterdamse minima met de Stadspas korting krijgen bij ongeveer 230 bedrijven en instellingen. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om bioscopen, musea, sportclubs, restaurants of sauna's. Bij de Stadspas worden 11 maandcheques verstrekt die recht geven op tijdelijke extra aanbiedingen. Sinds 2004 krijgen alle Amsterdamse jongeren van 12 tot en met 18 jaar een gratis XXXS-kaart, die ook kortingen geeft bij allerlei activiteiten. Bij de jongeren die recht hebben op een Stadspas, heeft de XXXS-kaart ook een Stadspaslogo, zodat ze met dezelfde pas gebruik kunnen maken van zowel de XXXS als Stadspasaanbiedingen.

Bereik Stadspas stijgt verder

In 2004 is het aantal mensen dat recht heeft op een Stadspas 3% gedaald naar 194.037. Het aantal gebruikers van de pas daalde echter slechts met 1%, waardoor het bereik onder de doelgroep verder is toegenomen tot 81%.

Het is niet bekend hoeveel gebruik wordt gemaakt van Stadspaskorting op vertoon van de pas, maar een aanzienlijk aantal mensen maakt van deze mogelijkheid gebruik. Het gaat hier bijvoorbeeld om kortingen op het gebruik van de bibliotheek en op het bezoek van een zwembad.

Tabel 2.9.1 Kengetallen Stadspas, 2002-2004

	2004	2003	2002
doelgroep	194.037	200.356	211.346
aantal bezitters Stadspas	157.341	158.479	155.997
bereik	81%	79%	74%

bron: DIA; bewerking O+S

Hoeveel gebruik wordt gemaakt van de maandcheques die bij de Stadspas worden geleverd is wel bekend. Ruim één op de vijf Stadspasbezitters (21%) heeft het afgelopen jaar minimaal één van deze cheques ingeleverd. In voorgaande jaren lag dit aandeel met 23% en 22% iets hoger. De meeste van hen (40%) hebben één cheque gebruikt, terwijl ruim een kwart (26%) van twee aanbiedingen gebruik heeft gemaakt. Eén procent van de gebruikers heeft negen of meer cheques gebruikt. Het gemiddelde ligt op 2,4 cheques (2003: 2,5).

Tabel 2.9.2 Gebruikers Stadspascheques, 2002-2004

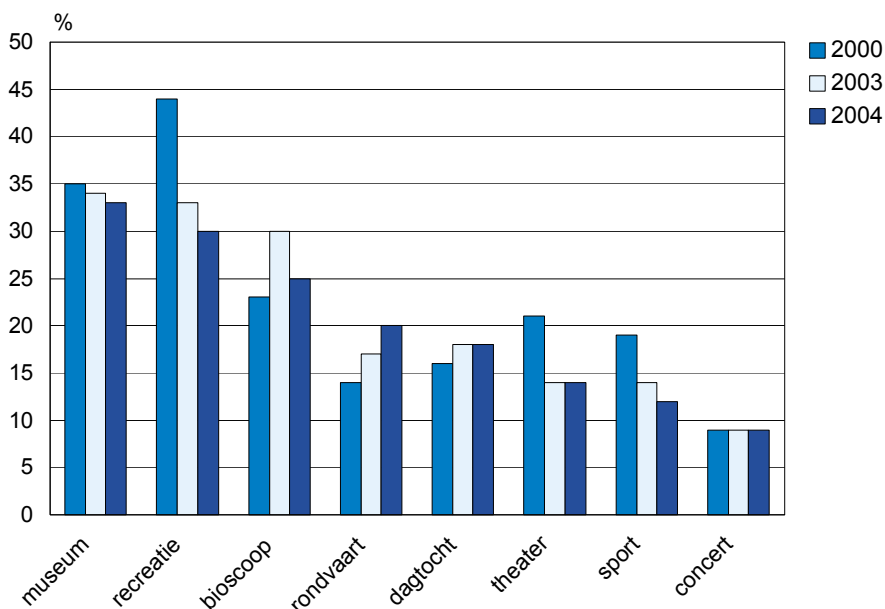
	2004	2003	2002
Stadspasbezitters	157.341	158.479	155.997
aantal gebruikers cheques	33.545	36.653	34.585
aandeel chequegebruikers	21%	23%	22%

bron: DIA; bewerking O+S

Vergeleken met 2003 zijn er geen grote veranderingen in de samenstelling van de activiteiten waarvoor men de maandcheques heeft gebruikt. Net als verleden jaar gingen de meeste chequegebruikers (32%) met korting naar een museum, gevolgd door de recreatieve bestemmingen (30%). De bioscoop staat nog steeds op de derde plaats, maar het aandeel chequegebruikers dat daar een bon inleverde daalde wel van 30% naar 25%. Verder valt op dat de cheques wat minder vaak gebruikt zijn om te

sporten (van 14% in 2003 naar 12% in 2004) en dat er juist meer mensen gebruik hebben gemaakt van de korting voor de rondvaartboot (van 17% naar 21%).

Figuur 2.9.1 Chequegebruikers in 2000 en 2003

bron: DIA; bewerking O+S

In totaal zijn er in 2004 80.106 cheques ingeleverd. Dat zijn er bijna 12.000 (13%) minder dan in 2003 toen er 91.981 cheques werden gebruikt. Het totaalbedrag dat aan gemeentelijke vergoeding werd gegeven daalde het afgelopen jaar met 19% van € 625.123 naar € 508.229, waarmee de gemiddelde gemeentelijke vergoeding per cheque neerkwam op € 6,34 (2003: € 6,80). Naast de gemeente geeft ook de instelling waar de cheque ingeleverd wordt een korting. Deze kortingen zijn in deze analyse niet meegenomen.

Bijna de helft van de Stadspasbezitters is 65-plusser

Van 147.517 Amsterdamse Stadspashouders zijn achtergrondkenmerken beschikbaar. Als we deze nader bekijken levert dat het volgende beeld op.

- Bijna de helft van de Stadspasbezitters (49%) is ouder dan 65 jaar. Dit was in 2003 nog 48% en in 2002 47%. Het aandeel jongere Stadspasbezitters van onder de 18 jaar is, in de laatste drie jaar steeds 17% gebleven.
- Het aandeel Stadspasbezitters van Nederlandse afkomst daalt langzaam. In 2004 gaat het om 52%, terwijl dit in 2003 nog 53% was en in 2002 54%. Na de Nederlanders zijn de Marokkanen de grootste etnische groep (11%), gevolgd door de Surinamers (9%).

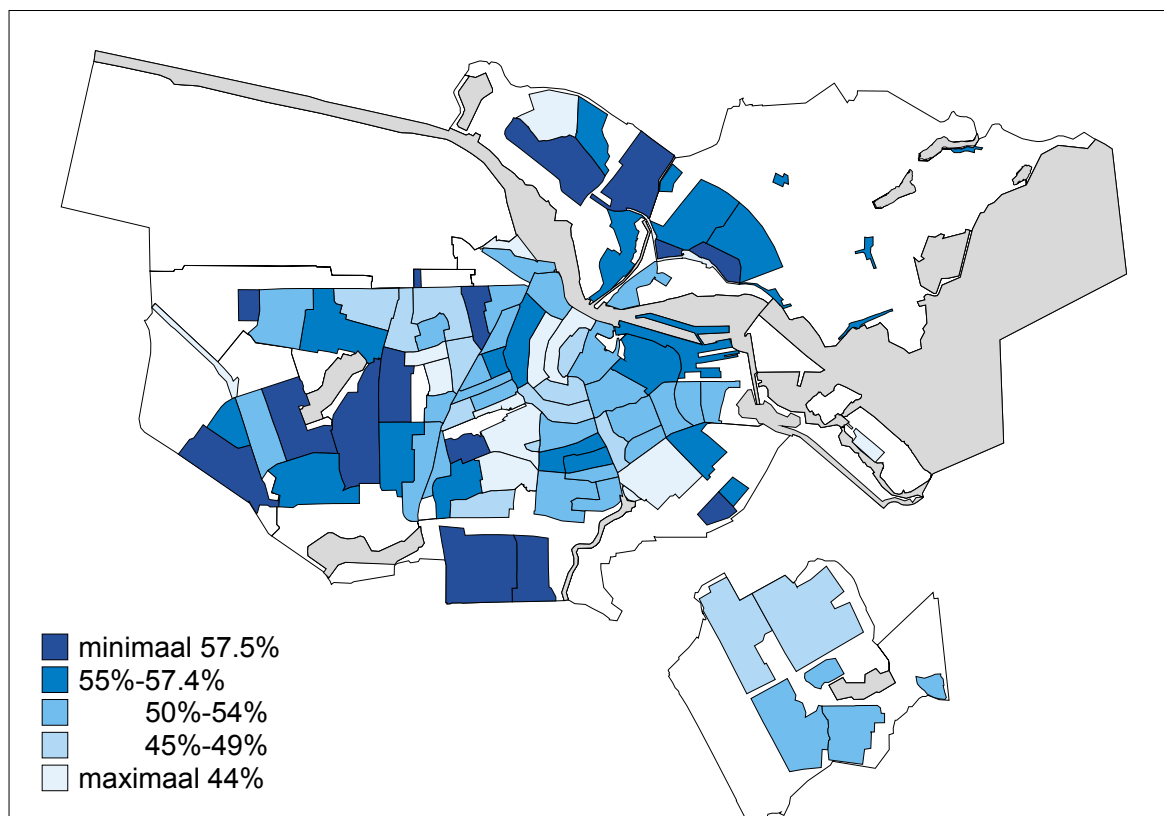
Steeds meer minima onder Stadspasbezitters

De Stadspasbezitters wonen in 100.058 huishoudens. De huishoudens met één of meer Stadspasbezitters hebben de volgende achtergrondkenmerken.

- De meeste Stadspasbezitters zijn alleenstaand (55%), terwijl het in 22% van de gevallen om meerdere volwassenen zonder kinderen gaat. Van de gezinnen met kinderen gaat het bij 13% om eenoudergezinnen en bij 10% om een huishouden met meerdere volwassenen.
- Het aandeel Stadsbezitters dat tot de minima behoort stijgt. In 2004 gaat het om bijna de helft (47%), terwijl dit in 2003 nog 45% was en in 2002 44%.
- Van de minimahuishoudens met een Stadspas leeft ruim de helft (52%) van een bijstandsuitkering, terwijl bijna een derde (32%) een AOW-uitkering heeft en 16% een andere bron van inkomen. De AOW'ers, die 21% van alle minimahuishoudens in Amsterdam uitmaken, zijn hiermee oververtegenwoordigd ten koste van de groep met een andere inkomensbron (28% van alle minima).
- Van de minima met een Stadspas zit 88% drie jaar of langer op het minimum. Dit is meer dan in voorgaande jaren. In 2003 ging het om 81% en in 2002 om 80%.

In onderstaande figuur is het Stadspasbezit onder minima naar buurtcombinatie weergegeven. De grootste concentraties zijn te vinden in het zuiden en noordwesten van de stad. Opvallend is het hoge Stadspasbezit onder de minima in Buitenveldert. Waarschijnlijk wordt dit verklaard door het hoge aantal WAO'ers in deze buurt.

Figuur 2.9.2 Percentage Stadspasbezitters onder minima per buurtcombinatie

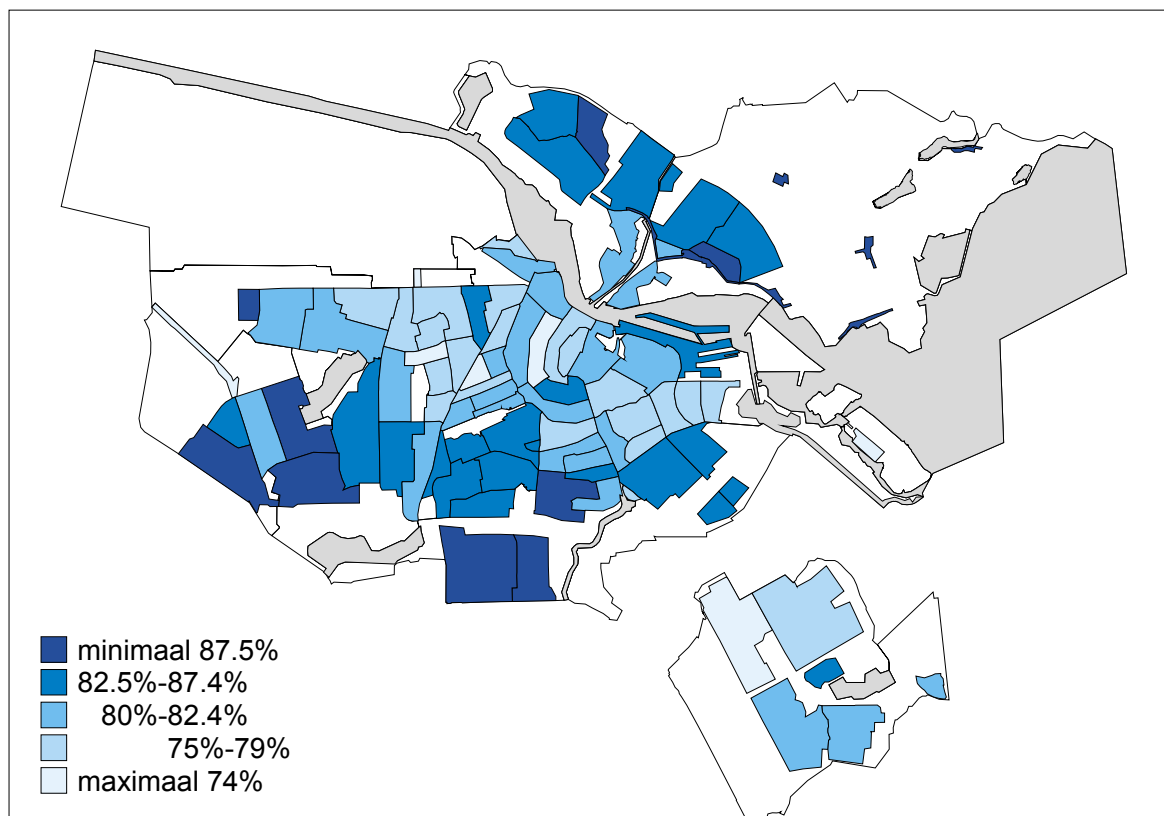

bron: DIA; bewerking O+S

In figuur 2.9.3 is een grafisch overzicht gemaakt van het bereik van de Stadspas in Amsterdam. Ook hier valt weer het hoge bereik in Buitenveldert en Osdorp (89%). In

gebieden als Zuidoost, Indische buurt en de Kolenkitbuurt is het bereik van de Stadspas relatief laag (74% tot 80%).

Figuur 2.9.3 Bereik Stadspas als percentage van de doelgroep per buurtcombinatie

bron: DIA; bewerking O+S

Niet-Gebruik

Van de mensen die recht hebben op een Stadspas hebben er bijna 37.000 (18,5%) deze pas niet in hun bezit. In 2003 ging het nog om 20% van de rechthebbenden en in 2002 was het iets minder dan een kwart. Van de mensen die geen Stadspas hebben aangevraagd zijn de volgende achtergrondkenmerken bekend:

- De meeste niet-gebruikers behoren tot de minima (71%). In totaal gaat het om 16% van alle minima in Amsterdam.
- De meeste minima die geen stadspas hebben leven van een bijstandsuitkering (61%).
- Hoewel alle 65-plussers recht hebben op een Stadspas hebben 10.117 ouderen (12%) geen Stadspas aangevraagd.

2.10 Ziektekostenverzekering voor minima

Doel	Alle minima een aanvullend pakket voor de ziektekostenverzekering bieden tegen een redelijk tarief.
Doelgroep	Alle Amsterdamse minima.
Methode	Direct Mail naar alle Amsterdamse Sociale Dienstcliënten.
Partners	AGIS Zorgverzekeringen, Sociale Dienst Amsterdam.

De gemeente Amsterdam heeft in 2001 samen met zorgverzekeraar AGIS twee aanvullende ziektekostenverzekeringen ontwikkeld, de AV Amsterdam en de AV Plus Amsterdam. Alle Amsterdammers met een minimuminkomen en een ziekenfondsverzekering bij AGIS kunnen deze aanvullende verzekeringen afsluiten. Voor beide verzekeringen geldt dat de dekking van de polis uitgebreider is dan bij vergelijkbare AGIS pakketten. Zo hoeft de verzekerde voor een aantal kosten geen bijzondere bijstand aan te vragen, maar kan hij of zij de kosten rechtstreeks declareren bij AGIS. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om brillen, tandartskosten, orthodontie en diverse eigen bijdragen voor bijvoorbeeld fysiotherapie en de anticonceptiepil. Voor verzekerden met een bijstandsuitkering wordt de premie automatisch betaald via de Sociale Dienst Amsterdam. Bij de overige minima wordt de premie geïnd via automatische incasso.

Aantal polishouders in 2004 verder toegenomen

Tabel 2.10.1 Gebruikers AV Amsterdam en AV-plus Amsterdam, 2002-2004

	2004		2003		2002	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%
AV	12.998	24	12.000	25	9.100	21
AV-plus	41.164	76	36.000	75	33.900	79
totaal aantal cliënten	54.162	100	48.000	100	43.000	100

bron: Om arm Amsterdam

Het totaal aantal deelnemers aan de AV-regelingen is in 2004 13% gestegen tot 54.162 volwassen premieplichtigen. Wanneer ook de gratis meeverzekerde kinderen worden meegerekend zijn er zelfs 75.500 deelnemers aan de regeling. Ruim driekwart (76%) van de premieplichtige deelnemers heeft de uitgebreidere AV-plus Amsterdam verzekering afgesloten.

Gemeente compenseert een deel van de premie

Nieuw in 2004 was de individuele premiecompensatie. Voor deelnemers aan de AV-regelingen heeft de Sociale Dienst Amsterdam een deel van de premiestijging voor haar rekening genomen. Deze compensatie is rechtstreeks aan de verzekeraar betaald. Maandelijks is aan meer dan 55.000 verzekerden premiecompensatie verstrekt. In totaal was hiermee een bedrag van 4,8 miljoen euro gemoeid.

2.11 PC-regeling

Doel	Voorkomen dat kinderen uit minimagezinnen een schoolachterstand oplopen
Doelgroep	Amsterdamse kinderen uit minimahuishoudens die overgaan naar het voortgezet onderwijs
Methode	Gezinnen die eerder gebruik hebben gemaakt van een gemeentelijke voorziening en die tot de doelgroep behoren, krijgen via het DIA automatisch een aanvraagformulier thuisgestuurd. Overige gezinnen kunnen een formulier aanvragen bij de Sociale Dienst. De kinderen moeten voor zij de computer krijgen eerst een PC-vaardigheidsbewijs halen.
Partners	Sociale Dienst Amsterdam, EFA, HvA, ROCvA, BDA Bureau Inkoop, DMO Team LAS, Paradigit Computers, UPC

Nu ook een jaar gratis internetten

Om te voorkomen dat kinderen een leerachterstand oplopen omdat zij thuis geen computer hebben, heeft de Sociale Dienst in 2003 een regeling in het leven geroepen waarmee kinderen uit minimagezinnen in aanmerking kunnen komen voor een gratis computer. De voorwaarden waaraan het kind moet voldoen zijn dat hij of zij in Amsterdam woont (inwonend bij ouders), overgaat naar het voortgezet onderwijs en ouders heeft met een inkomen op bijstandsniveau. Daarnaast moeten de kinderen vóór zij de computer krijgen eerst een PC-vaardigheidsbewijs halen. Dit certificaat kan verdiend worden door een workshop te volgen die wordt gegeven door studenten van de Educatieve faculteit Amsterdam en de Hogeschool van Amsterdam. Per gezin wordt maximaal één PC verstrekt.

Kinderen die in 2003 of 2004 een gratis PC hebben gekregen kunnen een jaar lang kosteloos internetten bij UPC. Voorwaarde hiervoor zijn dat het adres waar de PC staat zich in Amsterdam bevindt en dat er een werkende kabelaansluiting in huis is. De kinderen krijgen een modem in bruikleen. De installatie van de modem is voor rekening van UPC en het abonnement wordt door de sociale dienst betaald.

Aantal verstrekte computers door andere aanvraagcriteria 30% lager

Tabel 2.11.1 Gebruik PC-regeling, 2003-2004

	2004	2003
aantal verstrekte computers	947	1.345
aantal verzonden aanvraagformulieren via DIA	1.155	1.642
aantal verzonden aanvraagformulieren op aanvraag	1.000	200
totaal aantal binnengekomen aanvragen	1.193	1.577

bron: SDA-Cuup

In 2004 zijn 947 computers verstrekt. Dit is 30% minder dan in 2003 toen het om 1.345 computers ging. In 2004 zijn 1.155 kinderen automatisch aangeschreven op basis van bestandskoppeling via het Dynamisch Inkomensbestand Amsterdam (DIA). Dat zijn er 487 minder dan in 2003. Reden voor dit lagere aantal is een wijziging in de aanvraagcriteria voor de regeling. In 2004 is voor het eerst gekeken of een leerling de overstap maakte naar het voortgezet onderwijs. Dit was mogelijk door samenwerking met het Team LAS (Leerling Administratie Sectie) van Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling. In 2003 is een leeftijdscohort aangeschreven. Een aantal kinderen heeft daardoor op basis van leeftijd in 2003 een PC gekregen terwijl ze pas in 2004 de overstap maakten naar het voortgezet onderwijs. Verwacht wordt dat in 2005 ongeveer 1.400 kinderen voor de PC-regeling in

aanmerking komen. De doelgroep is dat jaar groter omdat kinderen die in 2003 of 2004 géén PC konden aanvragen – omdat hun ouders in het jaar daarvoor een te hoog inkomen hadden of omdat ze niet in Amsterdam woonden – alsnog voor een gratis PC in aanmerking komen. Voorwaarde hiervoor is dat de ouders in het jaar 2004 een minimuminkomen hebben gehad. Het college stelt in 2005 € 2,2 miljoen beschikbaar voor de PC-regeling.

Meer aanvragen afgewezen

Eén op de vijf aanvragen voor een PC is afgewezen in 2004. Het jaar daarvoor was dit nog 15%. De stijging komt waarschijnlijk doordat meer kinderen, die niet automatisch zijn aangeschreven, zelf een aanvraag hebben ingediend. In 2003 zijn 200 aanvraagformulieren op eigen initiatief aangevraagd, waarvan er uiteindelijk 186 zijn ingediend. In 2004 zijn ongeveer 1.000 aanvraagformulieren aangevraagd waarvan er 404 (40%) zijn ingediend. Hoewel hier over 2004 geen cijfers over bekend zijn, werd in 2003 duidelijk dat het aantal afwijzingen onder de spontane aanvragen hoger lag (39%) dan onder de automatisch verstuurd aanvraagformulieren (4%). In 2004 waren er vooral meer afwijzingen bij aanvragers die buiten de doelgroep vielen. In 2003 waren dit kinderen die qua leeftijd buiten het leeftijdscohort vielen en in 2004 gaat het om kinderen die niet overgingen naar het voortgezet onderwijs.

Tabel 2.11.2 Reden van afwijzing op aanvraag PC-regeling, 2003-2004

	2004		2003	
	aantal	%	aantal	%
kind valt buiten doelgroep	76	31	42	18
inkomen hoger dan toetsbedrag	67	28	70	30
geen workshop gevolgd	30	12	n.b.	-
adres buiten Amsterdam	8	3	1	-
aanvraag te laat	5	2	12	5
reeds in 2003 PC ontvangen	1	-	n.v.t.	-
buiten behandeling gesteld	55	23	107	46
totaal	242	100	232	

bron: SDA-Cuup

Meeste computers naar 12-jarigen

- Van de 947 verstrekte computers is net iets meer dan de helft (52%) naar meisjes gegaan.
- De meeste ontvangers van een computer (72%) zijn 12 jaar en 21% is 13 of 14 jaar.
- Vier van de tien verstrekte computers zijn terecht gekomen bij huishoudens in het westen van de stad en twee van de tien in het oosten. In Noord en Zuidoost gaat het in beide gevallen om 14% van de computers. De overige 12% ging naar het centrum en zuiden van de stad. Drie kinderen die een computer kregen wonen inmiddels buiten Amsterdam.

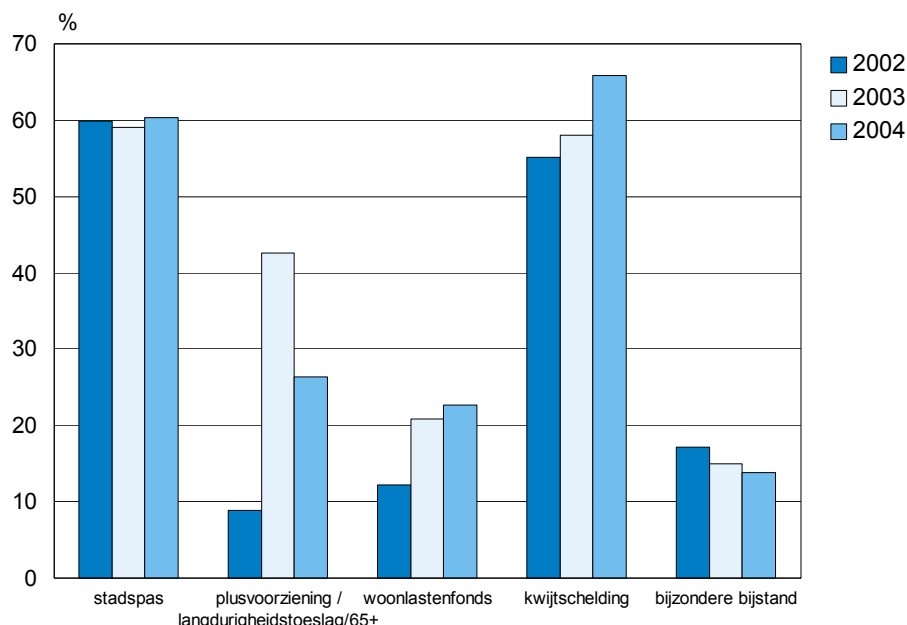
2.12 Cumulatief gebruik van voorzieningen

In deze paragraaf wordt gekeken van hoeveel voorzieningen tegelijk de Amsterdamse minima gebruik maken, het zogenaamde cumulatieve gebruik. Een laag gebruik bij een regeling, bevolkingsgroep of stadsdeel wil nog niet zeggen dat er sprake is van een hoog niet-gebruik. In sommige gevallen kan er sprake zijn van een kleinere groep rechthebbenden.

Kwijtscheldingsregeling meest gebruikt door minima

In figuur 2.12.1 staat per voorziening weergegeven hoeveel minima hiervan gebruik maken. De Kwijtscheldingsregeling is na een forse toename in 2004 de meest gebruikte regeling onder de Amsterdamse minima: 66% maakt hier gebruik van. Daarna heeft de Stadspas het hoogste bereik: 60% van de minima heeft er één in zijn bezit. De overige voorzieningen worden veel minder gebruikt. Het gebruik van de Langdurigheidstoeslag en de Plusvoorziening 65+, ligt met 26% veel lager dan dat van de oude Plusvoorziening (2003: 43%). Dit heeft waarschijnlijk te maken met de strengere eisen die zijn ingevoerd, maar ook onbekendheid met de voorziening zou een rol kunnen spelen. Het gebruik van het Woonlastenfonds is na een sterke stijging in 2003 beperkt verder gestegen en ligt in 2004 op 23%. Op de Bijzondere Bijstand wordt steeds minder aanspraak gemaakt. Het gebruik daalde de laatste twee jaar van 17% naar 14%. De Sociale Dienst streeft ernaar om het beroep op bijzondere bijstand terug te dringen ten gunste van klantvriendelijker en eenvoudiger regelingen zoals de AV Amsterdam.

Figuur 2.12.1 Percentage minima dat van voorzieningen gebruik maakt, per voorziening, 2002-2003

bron: DIA; bewerking O+S

Steeds minder minima gebruiken helemaal geen voorziening

Gemiddeld maken minima in 2004 gebruik van 1,89 voorziening per huishouden. Dit is net iets minder dan in 2003 toen het gemiddelde 1,95 voorziening was.

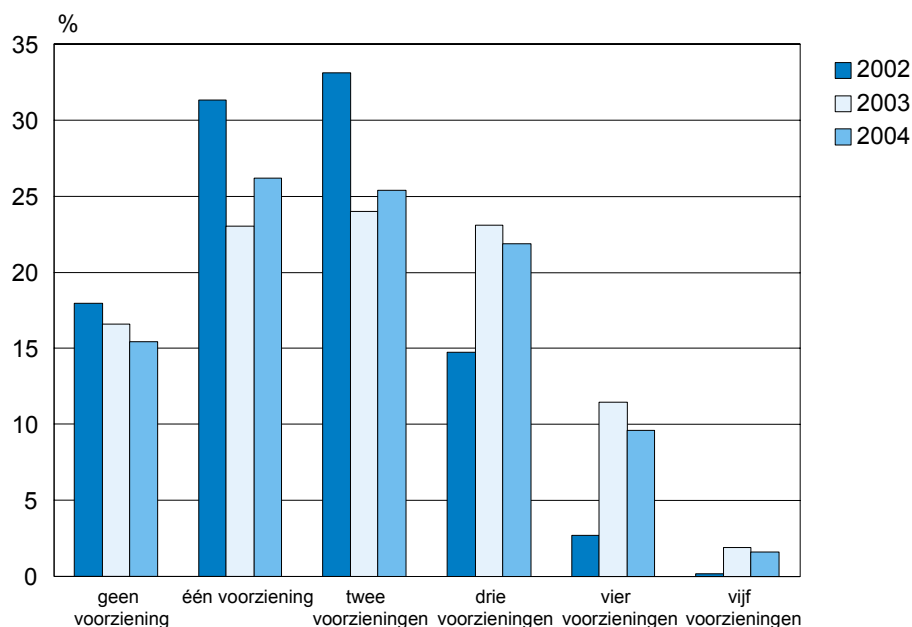
Tabel 2.12.1 Cumulatief gebruik, 2002-2004

	2004	2003	2002
gemiddeld aantal voorzieningen	1,89	1,95	1,53

bron: DIA; bewerking O+S

De daling van het gemiddelde wordt veroorzaakt doordat in 2004 minder minima gebruik maken van 3 of meer voorzieningen. Hun aandeel daalde van 36% naar 33%. Het aandeel minimahuishoudens dat aanspraak maakt op één of twee voorzieningen steeg juist van 47% naar 52%. Het aantal minimahuishoudens dat helemaal geen gebruik maakt van de voorzieningen waar men recht op heeft, is de laatste twee jaar gedaald. Op dit moment gaat het nog om 15% van alle minimahuishoudens.

Figuur 2.12.2 Aantal gebruikte voorzieningen door minimahuishoudens, 2002-2004

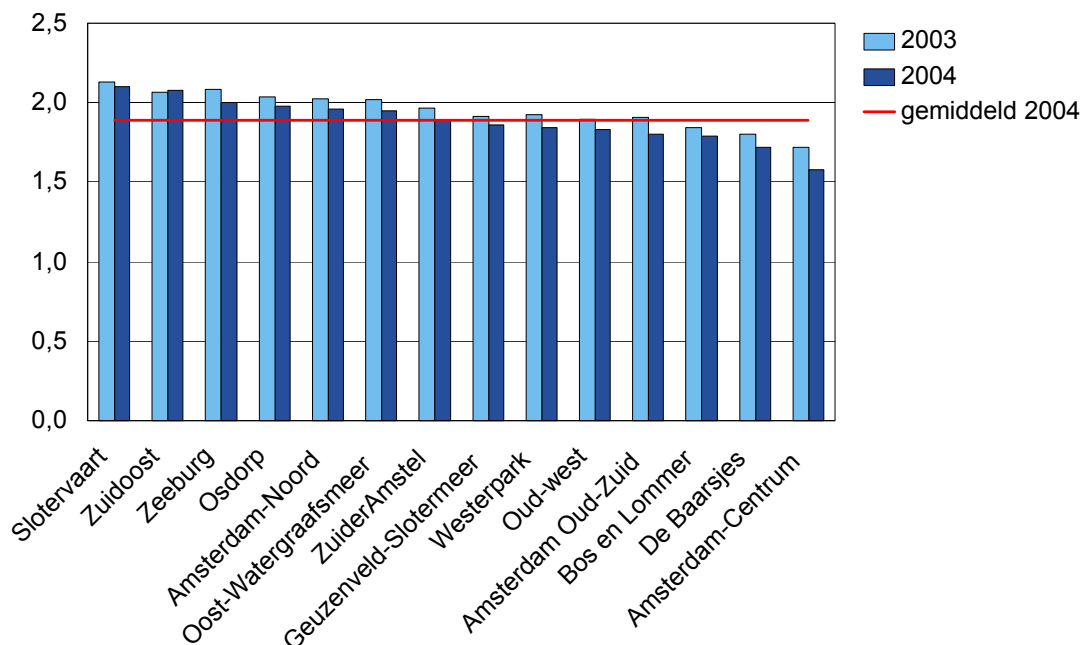

bron: DIA; bewerking O+S

Cumulatief gebruik het hoogst in Slotervaart

Het cumulatief gebruik van voorzieningen is het afgelopen jaar in bijna alle stadsdelen licht gedaald. Alleen in Zuidoost is het gemiddeld aantal voorzieningen per minimahuishouden ongeveer hetzelfde gebleven. In Slotervaart is het cumulatief gebruik het hoogst (2,1), terwijl in Amsterdam-Centrum de minimahuishoudens met gemiddeld 1,58 voorzieningen de minste voorzieningen gebruiken.

Figuur 2.12.3 Gemiddeld cumulatief gebruik van voorzieningen per stadsdeel, 2003-2004

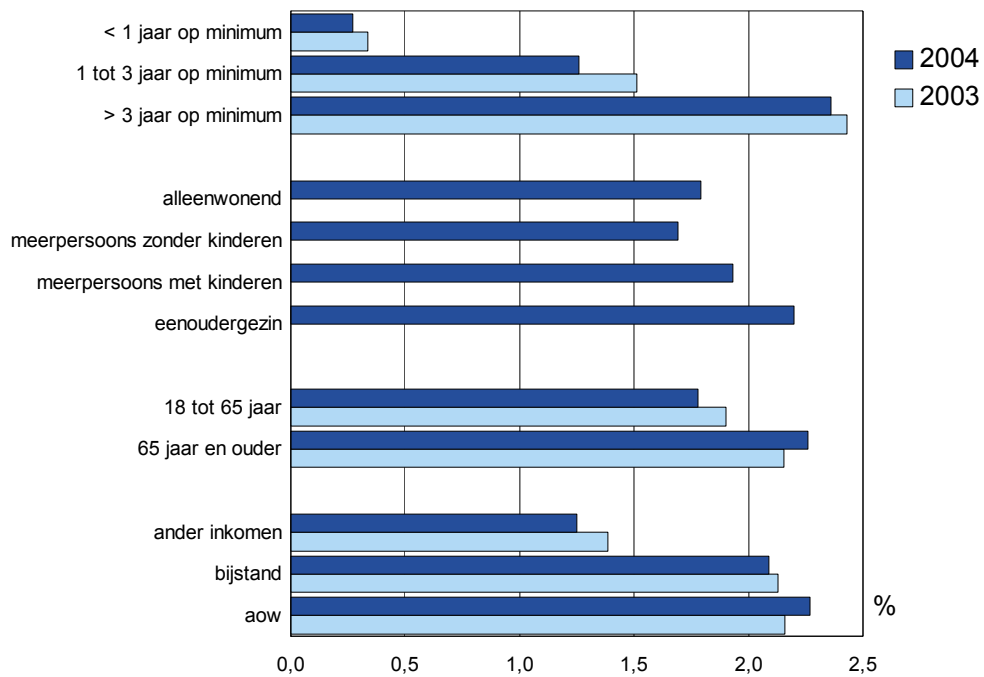
bron: DIA; bewerking O+S

Cumulatief gebruik alleen toegenomen onder 65-plussers

Wanneer gekeken wordt naar de achtergrondkenmerken van de minimahuishoudens vallen de volgende verschillen in cumulatief gebruik op:

- Hoe langer men tot de minima behoort, hoe meer voorzieningen men gaat gebruiken. Huishoudens die korter dan een jaar tot de minima behoren gebruiken vaak nog geen voorzieningen (gemiddeld 0,27) terwijl huishoudens die drie jaar of langer van het minimum moeten rondkomen gemiddeld 2,36 voorzieningen gebruiken.
- Huishoudens met kinderen gebruiken vaak meer voorzieningen dan huishoudens zonder kinderen. Onder eenoudergezinnen gaat het gemiddeld om 2,2 voorzieningen.
- Het cumulatief gebruik is in 2004 alleen toegenomen bij 65-plussers. Het gemiddeld aantal voorzieningen onder deze leeftijdscategorie steeg van 2,15 naar 2,26.
- Het cumulatief gebruik is onder huishoudens die van de bijstand of AOW leven veel hoger dan onder huishoudens met een andere bron van inkomen.

Figuur 2.12.4 Gemiddeld gebruik van voorzieningen naar achtergrondkenmerken, 2003-2004

bron: DIA; bewerking O+S

3 Instrumenten om het gebruik van voorzieningen te stimuleren

Veel minima maken niet gebruik van alle voorzieningen die er in Amsterdam zijn om hun inkomenspositie te verbeteren. De instrumenten die in dit hoofdstuk worden beschreven zijn erop gericht om de drempels voor het gebruik van de voorzieningen voor armoedebestrijding, die beschreven zijn in hoofdstuk 2, zo laag mogelijk te maken.

3.1 Formulierenbrigade

Doel	Amsterdammers ondersteunen bij het indienen van een aanvraag voor een regeling of een voorziening.
Doelgroep	Amsterdammers die in aanmerking komen voor inkomensondersteunende voorzieningen, maar moeite hebben met het invullen van formulieren.
Methode	Mensen die gebruik willen maken van de diensten van de Formulierenbrigade bellen een centraal telefoonnummer. Vervolgens wordt een afspraak gemaakt op de voor de klant meest gunstige locatie. Zonodig wordt een huisbezoek afgelegd. Op een aantal locaties is ook de mogelijkheid zonder afspraak binnen te lopen.
Partners	Sociale Dienst, welzijnsinstellingen, stadsdelen, belangengroepen, verzorgingshuizen, Maatwerk Amsterdam en potentiële werkgevers.

Gebruik Formulierenbrigade blijft sterk stijgen

Het aantal mensen dat gebruik heeft gemaakt van de Formulierenbrigade ligt in 2004 75% hoger dan in 2003. Het aantal ingevulde formulieren steeg zelfs met 91% tot 21.000. In deze periode is het aantal stadsdelen met een team van de Formulierenbrigade uitgebreid met Geuzenveld-Slotermeer en Westerpark. Alleen in de drie stadsdelen Amsterdam-Centrum, Osdorp en ZuiderAmstel is op dit moment nog geen Formulierenbrigade actief. De banen bij de Formulierenbrigade zijn gesubsidieerde banen. De medewerkers van de Formulierenbrigade doen ervaring op om door te stromen naar regulier werk. In 2004 zijn 21 van de ongeveer 100 medewerkers doorgestroomd naar een reguliere baan.

Tabel 3.1.1 Kengetallen Formulierenbrigade, 2002-2004

	2004	2003	2002
aantal cliënten	19.376	11.062	4.638
aantal ingevulde formulieren	21.000	11.000	5.026
aantal stadsdelen met Formulierenbrigade	11	9	5

bron: SDA; Formulierenbrigade 2004

Team Zuidoost heeft in 2004 met een aantal van 4.099 de meeste cliënten. Net als in Slotervaart is het aantal cliënten in dit stadsdeel het afgelopen jaar meer dan verzesvoudigd. Beide teams zijn in 2003 van start gegaan en zijn in 2004 echt van de grond gekomen. Ook de teams in Bos en Lommer en Oud-West zijn in 2003 begonnen.

De Baarsjes heeft het enige team waarbij het aantal cliënten het afgelopen jaar is gedaald.

Tabel 3.1.2 Aantal cliënten per team van de Formulierenbrigade, 2003-2004

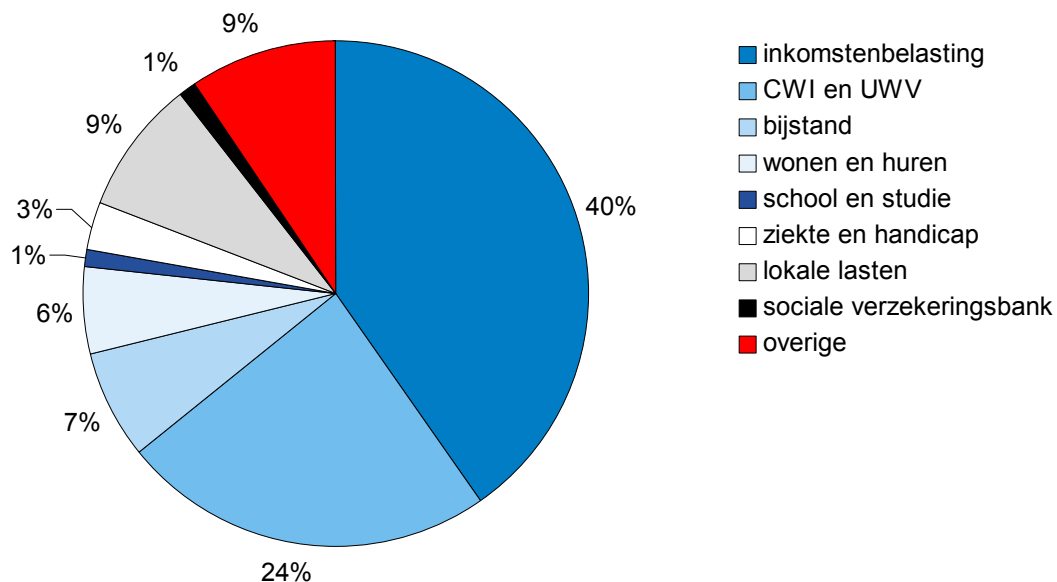
	2004	2003	groei
Zuidoost	4.099	645	636%
Oost/Zeeburg	3.341	1.697	97%
Noord	3.038	1.743	74%
Oud-Zuid	2.257	1.481	52%
Slotervaart	1.676	249	673%
De Baarsjes	1.636	1.792	- 9%
Bos en Lommer	1.050	722	45%
Westerpark	752	0	n.v.t.
Geuzenveld-Slotermeer	631	0	n.v.t.
Oud-West	554	363	53%
verzorgingshuizen*	0	2.221	- 100%
overig	342	149	230%
totaal	19.376	11.062	75%

*In 2004 zijn de cliënten van de verzorgingshuizen ondergebracht bij de stadsdeelteams

bron: SDA; Formulierenbrigade 2004

De meeste cliënten (40%) komen bij de Formulierenbrigade voor hulp bij het invullen van hun belastingformulier. In 2003 ging het nog om 31%. De aandelen vragen over bijstandsuitkeringen, huren en wonen, het kwijtschelden van lokale lasten en ziektekosten zijn min of meer hetzelfde gebleven.

Figuur 3.1.1 Onderwerpen door Formulierenbrigade behandeld, 2004

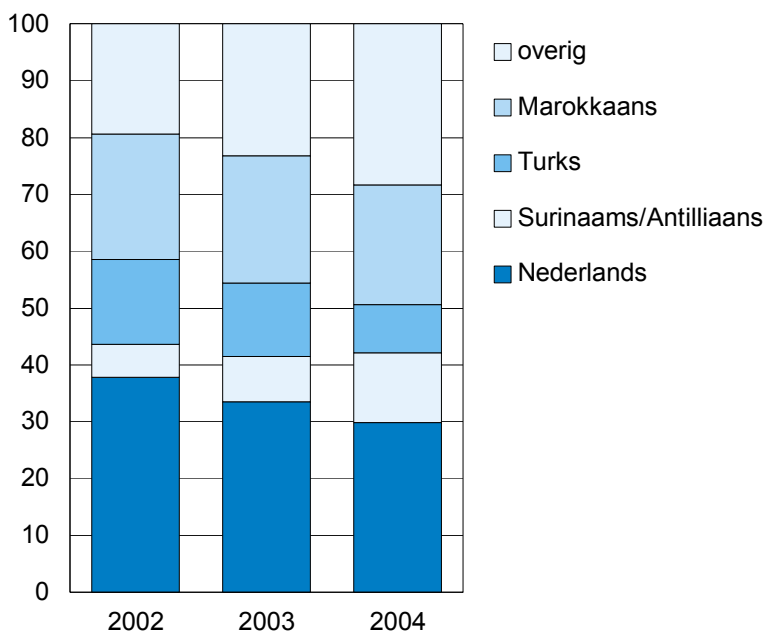

bron: SDA; Formulierenbrigade 2004

Aandeel allochtone gebruikers Formulierenbrigade stijgt

De Formulierenbrigade wordt steeds meer geraadpleegd door allochtonen. Hun aandeel steeg de laatste twee jaar van 62% naar 70%. De Nederlanders vormen met 30% de grootste etnische groep onder de gebruikers. Het aandeel Marokkanen is de laatste drie jaar met één op de vijf cliënten stabiel. Dat van de Turken daalde in deze periode echter van 15% naar 9%, terwijl het aandeel Surinamers verdubbelde naar 12%.

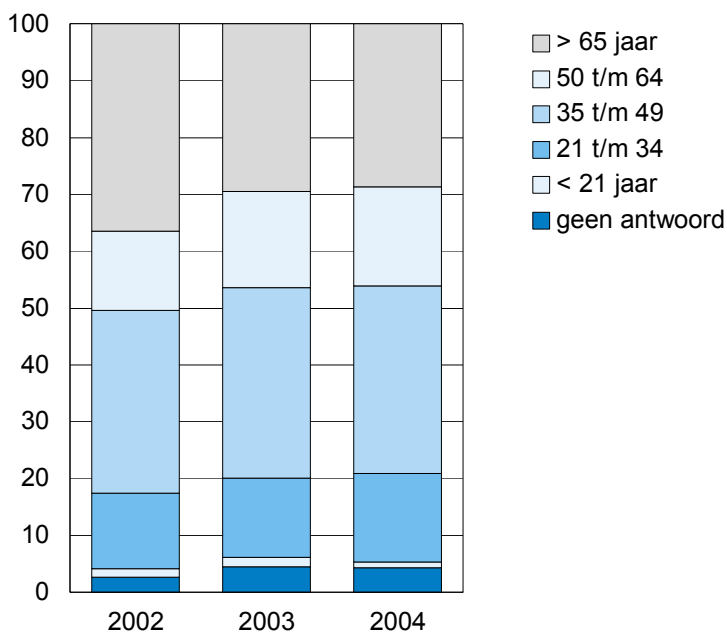
Figuur 3.1.2 Etnische achtergrond gebruikers Formulierenbrigade, procenten, 2002-2004

bron: SDA; Formulierenbrigade 2004

Ondanks de toename van het aantal cliënten in 2004 met driekwart, is de leeftijdssamenstelling nauwelijks veranderd. Net als in 2003 is een derde (34%) van de klanten tussen de 35 en 49 jaar. Het aandeel 65-plussers liep 1% terug tot 29%.

Figuur 3.1.3 Leeftijdsopbouw gebruikers Formulierenbrigade, procenten, 2002-2004

bron: SDA; Formulierenbrigade 2004

3.2 Koppeling en vergelijking van bestanden

De gemeente Amsterdam benadert de minima die recht hebben op een bepaalde voorziening zoveel mogelijk pro-actief. Hierbij wordt gebruik gemaakt van het Dynamisch Inkomensbestand Amsterdam (DIA). Dit systeem maakt het mogelijk door middel van bestandskoppeling onderzoek uit te voeren en doelgroepen voor regelingen pro-actief te benaderen.

Aanschrijvingen voor de PC-regeling en de AV ziektekostenverzekering

In 2004 is er weer gebruik gemaakt van de bestandskoppeling voor de PC-regeling en de aanvullende ziektekostenverzekering AV Amsterdam.

In 2004 zijn de criteria voor deelname aan de PC-regeling veranderd. Om toch een aanschrijving op maat te kunnen verzorgen, wordt er nu samengewerkt met het team Leerlingen Administratie Systeem (LAS) van Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling.

Ook dit jaar wordt het DIA weer gebruikt voor de productie van de Amsterdamse Armoedemonitor en de stadsdeelfactsheets Armoedebestrijding.

4 Jongeren in minimahuishoudens

In dit hoofdstuk worden twee onderwerpen die te maken hebben met jongeren in minimahuishoudens nader uitgewerkt. (Algemene informatie over alle minimajongeren is in hoofdstuk 1 te vinden). Allereerst wordt ingegaan op de achtergrond van jongeren die het afgelopen jaar minima zijn geworden en op de jongeren die het afgelopen jaar verdwenen zijn als minima. Ook de achtergrond van baby's in minimahuishoudens komt in deze paragraaf aan bod.

De tweede paragraaf gaat over de achtergrond van de ouders van minimajongeren en in hoeverre die verschilt van ouders in niet-minima huishoudens.

4.1 In en uitstroom van minimajongeren

In 2003 woonden 39.079 Amsterdamse jongeren van 17 jaar en jonger in een huishouden met een minimuminkomen, in 2004 is dat aantal met 1.481 gestegen tot 40.560.⁵ De grootste groep van deze jongeren (32.600) woont beide jaren in een huishouden dat van het minimum rondkomt. Bijna 8.000 jongeren zijn het afgelopen jaar minima geworden en een kleiner aantal, bijna 6.500 is uitgestroomd. In de tabel hieronder is te zien op welke manier de jongeren zijn in- of uitgestroomd.

Tabel 4.1.1 Aantal in en uitgestroomde minimajongeren (jonger dan 18) in Amsterdam, naar reden, in de periode 2003-2004

	instroom	uitstroom	saldo
verhuizing	655	-1386	-731
geboorte/sterfte	1927	-13	1914
verandering inkomen	5386	-3123	2263
18 jaar geworden		-1951	-1951
naar instituut verhuisd		-14	-14
totale dynamiek	7968	-6487	1481

bron: DIA; bewerking O+S

Bij de meerderheid van de 7.968 jongeren die het afgelopen jaar minima zijn geworden komt dat omdat het inkomen van het huishouden waarin zij wonen gedaald is (5.386). Inkomensverandering in positieve zin vindt minder plaats: 3.123 jongeren zijn geen minima meer vanwege een inkomensstijging in het huishouden waarin zij wonen.

In 2004 zijn er 1.927 baby's geboren in een minimahuishouden. Deze instroom wordt gecompenseerd door de uitstroom van 1.951 jongeren die in dezelfde periode 18 jaar

⁵ De groep jongeren die in 2003 jonger dan 17 was wordt vergeleken met de groep die in 2004 jonger dan 17 was

worden. ⁶Het grootste gedeelte van de groep die 18 jaar werd (74%) behoort overigens in 2004 nog steeds tot de minima.

Als gevolg van verhuizing stromen er meer jongeren uit dan er instromen. 1386 minima-jongeren verhuizen naar een plaats buiten Amsterdam, terwijl 655 minimajongeren vanuit een andere plaats in Nederland, of vanuit het buitenland naar Amsterdam toe komen.

Dertien jongeren in minimahuishoudens zijn gestorven in de periode 2003-2004. In totaal stierven in die periode 33 Amsterdamse jongeren. De overleden minimajongeren zijn van alle leeftijden en verschillende etnische groepen. Het aandeel overleden minimajongeren van Marokkaanse herkomst is het grootst: 6.

Vooraf toename van Turkse en Marokkaanse jongeren

De toename van het aantal minimajongeren bestaat voor een groot deel uit een toename van het aantal Marokkaanse jongeren en jongeren uit de categorie overige buitenlanders. De toename van het aandeel Marokkaanse minimajongeren bedraagt 8%, dat is tweemaal zo hoog als gemiddeld (4%). De instroom van Marokkaanse jongeren heeft vooral te maken met een inkomensdaling in de gezinnen waarin zij leven.

Tabel 4.1.2 In/uitstroom van minimajongeren naar etnische herkomst, 2003-2004

	instroom	uitstroom	saldo	toename in %
Surinaams	1252	-1271	-19	0%
Antilliaans/Arubaans	225	-319	-94	-7%
Turks	910	-735	175	4%
Marokkaans	2112	-1250	862	8%
Zuid-Europeaan	120	-116	4	1%
Overige buitenlanders	2043	-1578	465	5%
Nederlands	1306	-1204	102	2%
naar instituut verhuisd		-14	-14	
totaal	7968	-6487	1481	4%

bron: DIA; bewerking O+S

In de tabel is te zien dat de uitstroom onder Surinaamse en Antilliaanse jongeren de instroom zelfs overtreft. In vergelijking met de Marokkaanse jongeren is er minder vaak sprake van een inkomensdaling in het huishouden en vaker van een inkomensstijging. Ook verhuizen Surinaamse en Antilliaanse jongeren vaker uit Amsterdam. In de categorie overige buitenlanders wordt de instroom opgetrokken omdat er relatief meer baby's zijn geboren in deze groep.

Samen met de afname van het aantal Surinaamse en Antilliaanse jongeren neemt ook het aantal jongeren in éénouder gezinnen af (per saldo met 52). De toename van het aantal minimajongeren met twee ouders bedraagt 8%, dat is evenveel als de toename van het aantal Marokkaanse jongeren die veelal in huishoudens met beide ouders wonen.

Tabel 4.1.3 In/uitstroom van minimajongeren naar type huishouden, 2003-2004

	instroom	uitstroom	saldo	toename in %
éénouder	3240	-3292	-52	0%
twee ouders	4728	-3181	1547	8%
naar instituut		-14	-14	
totaal	7968	-6487	1481	4%

bron: DIA; bewerking O+S

Toename van minimajongeren het hoogst in Zeeburg, Geuzenveld-Slotermeer en Amsterdam Noord

Behalve in Oud-West, Bos en Lommer en Zuidoost is er in alle stadsdelen een toename van het aantal minimajongeren.

Tabel 4.1.4 In/uitstroom van minimajongeren naar stadsdeel, 2003-2004 (inclusief verhuizingen tussen stadsdelen)

	instroom	uitstroom	saldo	toename in %
A Amsterdam-Centrum	344	299	45	4%
C Westerpark	419	400	19	1%
D Oud-West	190	247	-57	-6%
G Zeeburg	700	460	240	9%
H Bos en Lommer	625	651	-26	-1%
J De Baarsjes	558	362	196	11%
N Amsterdam-Noord	1373	1036	337	6%
P Geuzenveld-Slotermeer	915	586	329	9%
Q Osdorp	592	517	75	3%
R Slotervaart	613	522	91	3%
T Zuidoost	1459	1497	-38	-1%
U Oost/Watergraafsmeer	646	525	121	4%
V Amsterdam Oud Zuid	456	391	65	3%
W ZuiderAmstel	263	178	85	9%
totaal	9153	7672	1481	4%

bron: DIA; bewerking O+S

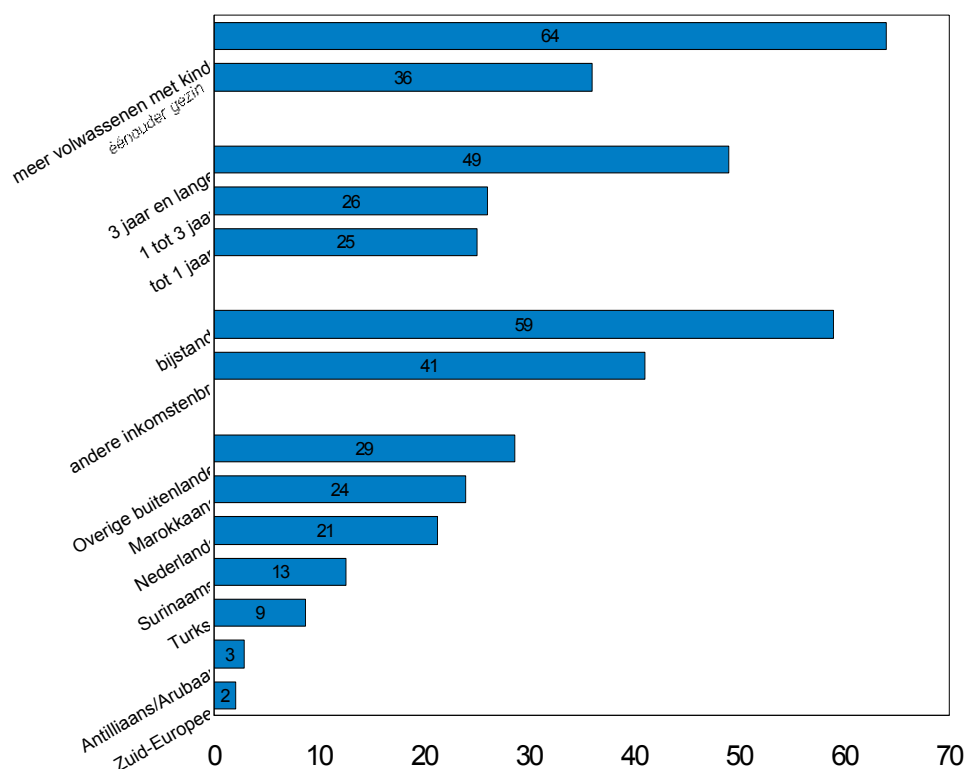
De afname van het aantal minimajongeren in stadsdeel Oud-West wordt vooral veroorzaakt door verhuizing vanuit het stadsdeel naar andere delen van Amsterdam. Ook in stadsdelen Bos en Lommer en Zuidoost daalt het aantal minimajongeren als gevolg van verhuizingen vanuit deze stadsdelen. Hoewel er in Bos en Lommer en Zuidoost wel meer minimajongeren bij komen als gevolg van inkomensdaling in het huishouden, wordt deze instroom overtroffen door het vertrek van minima vanuit deze stadsdelen. Jongeren uit Zuidoost vertrekken vaker uit de stad, terwijl minimajongeren uit Bos en Lommer vaker naar andere delen van Amsterdam verhuizen.

Stadsdelen die opvallen door een grotere toename van het aantal minimajongeren dan gemiddeld zijn: Zeeburg, de Baarsjes, Amsterdam-Noord en Geuzenveld/Slotermeer.

In Zeeburg, Amsterdam-Noord en Geuzenveld/Slotermeer wordt deze verandering vooral veroorzaakt door inkomensdaling. Daarnaast verhuizen er net iets meer minima naar deze stadsdelen dan er vertrekken.

De toename in de Baarsjes wordt naast inkomensverandering ook veroorzaakt door het relatief grote aantal geboortes in minimahuishoudens.

Instroom van baby's

bron: DIA; bewerking O+S

In vergelijking met vorig jaar worden er meer baby's in een gezin met twee ouders geboren. Vorig jaar werd 58% van de minimababy's in een gezin met twee ouders geboren, in 2004 is dat aandeel gestegen tot 64%. De helft van de baby's is geboren in een huishouden dat al meer dan 3 jaar van het minimum leeft. Een kwart is geboren in een huishouden dat afgelopen jaar minima is geworden.

Iets meer dan de helft van minimahuishoudens met een pasgeboren baby leeft van de bijstand (59%), echter in vergelijking tot vorig jaar zijn er meer baby's geboren in huishoudens die van een andere inkomstenbron leven (41% tegen 31% vorig jaar). Minimahuishoudens waarin recent een baby is geboren behoren relatief vaker tot de "overige buitenlanders", of zij hebben een Marokkaanse of Nederlandse achtergrond.

4.2 De ouders van minimajongeren

In deze paragraaf komen enkele nieuwe onderwerpen aan de orde. Ten eerste wordt gekeken of de situatie van eenoudergezinnen verschilt wanneer er een vader of een moeder aan het hoofd staat. Van gezinnen met twee ouders wordt gekeken naar de herkomst van de ouders en of dit van invloed is op het aandeel minima. Vervolgens wordt de leeftijd van de ouders in minima- en niet-minima gezinnen met elkaar vergeleken. Daarna is onderzocht of het verschil maakt op welke leeftijd de moeder haar kinderen kreeg. In het laatste onderdeel van de paragraaf is het aantal kinderen in minima- en niet-minima huishoudens met elkaar vergeleken.

4.2.1 Eenoudergezinnen

Ruim de helft van de buitenlandse alleenstaande moeders is minima

Van alle 28.136 eenoudergezinnen in Amsterdam waarin jongeren van 17 jaar en jonger wonen, behoort 43,3% tot de minima⁷. Het maakt echter een groot verschil of de ouder de vader of de moeder is en of de ouder van Nederlandse of buitenlandse herkomst is.

Eenoudergezinnen met een vader, naar herkomst en aandeel minima

	aantal huishoudens	aantal minimahuishoudens	% minima
Nederlands	1019	125	12,3
niet-Nederlands	1281	407	31,8
totaal	2300	532	23,1

bron: DIA; bewerking O+S

In Amsterdam leven 2300 eenoudergezinnen met een vader aan het hoofd. 23% van deze huishoudens behoort tot de minima. Daarbij is de situatie van de 1019 gezinnen met een Nederlandse vader in vergelijking met andere groepen het meest rooskleurig, van hen behoort 12,3% tot de minima. Van de eenoudergezinnen met een vader van buitenlandse herkomst behoort bijna één op de drie tot de minima (31,8%), dat is 20 procentpunt meer dan bij de eenoudergezinnen met een Nederlandse vader.

Het grootste deel van de éénoudergezinnen heeft een moeder aan het hoofd. In totaal zijn dat er 25.836. Ook hier maakt het verschil of de moeder van Nederlandse of niet-Nederlandse herkomst is.

Eenoudergezinnen met een moeder, naar herkomst en aandeel minima

	aantal huishoudens	aantal minimahuishoudens	% minima
Nederlands	9130	2947	32,3
niet-Nederlands	16706	8694	52,0
totaal	25836	11641	45,1

bron: DIA; bewerking O+S

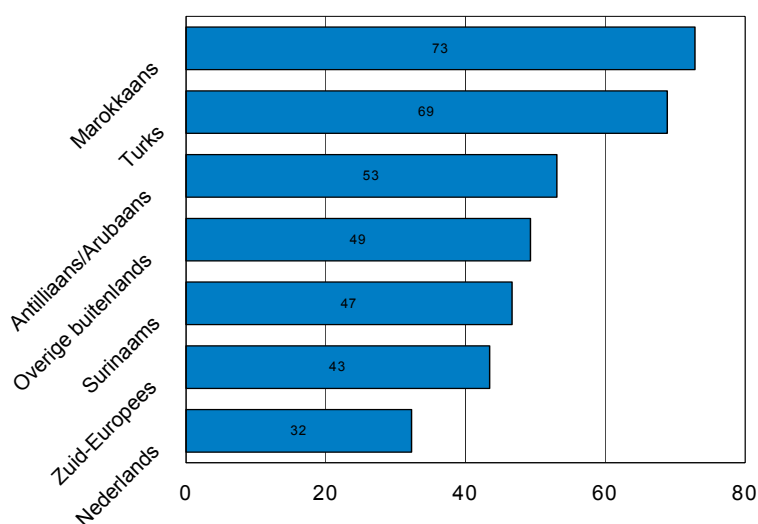
⁷ Het totaal aantal eenoudergezinnen bedraagt ruim 37.000. Ruim 9.000 gezinnen bestaan uit een vader of moeder met één of meer kinderen van 18 jaar en ouder. Deze 9.000 huishoudens waarin alleen kinderen van 18 en ouder wonen, zijn niet in de analyse meegenomen omdat het hoofdstuk over jongeren van onder de 17 gaat.

Het aandeel minima onder de eenoudergezinnen met een Nederlandse moeder is vergelijkbaar met die waarin een niet-Nederlandse vader aan het hoofd staat: van hen behoort eveneens bijna één op de drie (32,3%) tot de minima. Opvallend is dat het verschil met gezinnen met een buitenlandse moeder aan het hoofd evenals bij de vaders 20 procentpunt bedraagt. Van de 16.706 gezinnen met een buitenlandse moeder is ruim de helft minima (52%).

Omdat de meeste minimagezinnen (11.641) een moeder aan het hoofd hebben wordt de achtergrond van de moeders in deze gezinnen hieronder verder uitgediept.

In de volgende figuur is de etnische herkomst van de moeder verder uitgesplitst.

Eenoudergezinnen naar etnische groep van de moeder en aandeel minima

bron: DIA; bewerking O+S

Het aandeel minima onder de eenoudergezinnen met een moeder van Marokkaanse of Turkse herkomst ligt ver boven het gemiddelde. Van de 1704 huishoudens met een Marokkaanse moeder is 73% minima, dat zijn 1241 huishoudens. Het aandeel minima onder gezinnen met een moeder van Turkse herkomst is 69%, in totaal gaat het om 794 huishoudens.

Van de huishoudens met een moeder van Antilliaans, Surinaams of overig buitenlandse herkomst is rond de helft minima. In aantallen gaat het om grotere groepen: 3025 minima huishoudens hebben een moeder van Surinaamse en nog eens 2879 een moeder met overig buitenlandse herkomst. Hoewel de kans om minima te worden onder de Nederlandse eenoudergezinnen veel kleiner is (32%) gaat het in aantallen wel om een behoorlijke groep: 2947.

Gezinnen met twee ouders

Twee Nederlandse ouders: kleinste kans op armoede

Er zijn in Amsterdam 54.013 huishoudens waarin kinderen tot 17 jaar met beide ouders leven. Van al deze huishoudens behoort 17,5% tot de minima, dat zijn 9461 huishoudens.

Huishoudens met twee ouders, naar herkomst ouders en aandeel minima

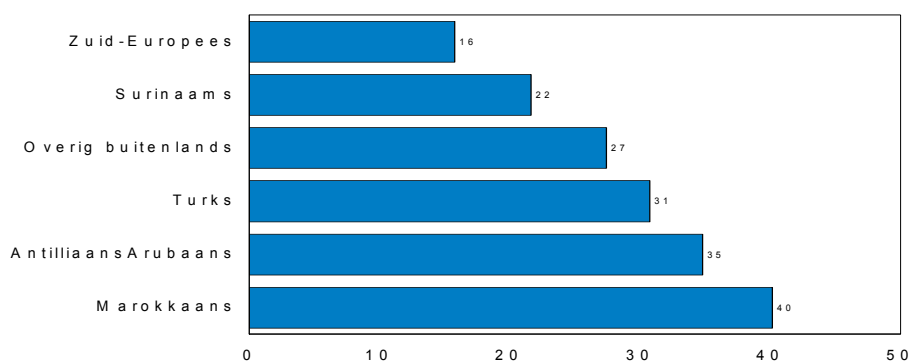
	aantal huishoudens	aantal minima huishoudens	% minima van het totaal aantal huishoudens
twee Nederlandse ouders	17003	574	3,4
een Nederlandse, een allochtone ouder	10205	680	6,7
twee allochtone ouders, verschillende herkomst	2175	457	21,0
twee allochtone ouders, zelfde herkomst	24630	7750	31,5
totaal	54013	9461	17,5

bron: DIA; bewerking O+S

Van de 17.003 huishoudens met twee Nederlandse ouders behoort 3,4% tot de minima. De gezinnen met één ouder van Nederlandse en een ouder van niet-Nederlandse herkomst is het aandeel weliswaar twee keer zo hoog, 6,7%, maar altijd nog veel lager dan het aandeel onder huishoudens met twee allochtone ouders. Bij de gezinnen met een Nederlandse en een niet-Nederlandse ouder maakt het niet uit of de vader of de moeder niet-Nederlands is: het aandeel minima is voor deze groepen hetzelfde.

De groep minima met twee allochtone ouders van de zelfde herkomst is het grootst van omvang: 7750. Binnen deze groep is de groep met Marokkaanse ouders het grootst: 3363, gevolgd door overige buitenlanders (1866) en Turkse ouders (1608).

Aandeel minima bij gezinnen met twee ouders van gelijke herkomst

bron: DIA; bewerking O+S

De gezinnen met twee ouders van Marokkaanse herkomst tellen het hoogste aandeel minima: 40%. Ook gezinnen met Antilliaanse en Arubaanse ouders tellen een hoog percentage minima, echter het gaat hier in aantallen om een heel kleine groep minima (minder dan 100).

4.2.2 Leeftijd van de ouders

De gemiddelde leeftijd van ouders in eenoudergezinnen en de gemiddelde leeftijd van ouders in gezinnen met twee ouders verschilt niet wezenlijk van elkaar: in beide gevallen is de gemiddelde leeftijd van de ouders ongeveer 38 jaar. Als we echter de leeftijden van minima en niet-minima met elkaar vergelijken en ook een opsplitsing maken voor etnische herkomst, dan vallen de volgende verschillen op.

Minimaouders zijn jonger bij Surinamers, Antillianen en Nederlanders

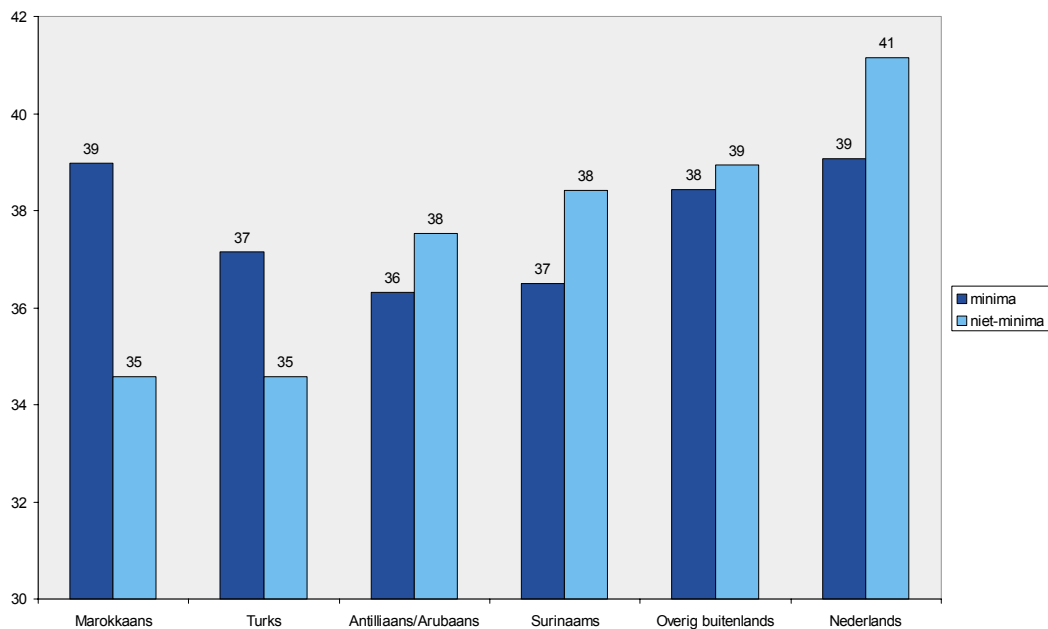
Zowel bij eenoudergezinnen als bij gezinnen met twee ouders is de gemiddelde leeftijd van de ouders in minimagezinnen duidelijk jonger dan in niet-minimagezinnen. Bij de éénoudergezinnen met een Nederlandse moeder is de gemiddelde leeftijd van de minima 39 jaar, van de niet minima is die ruim 41. Bijna hetzelfde geldt voor gezinnen met twee ouders van Nederlandse herkomst: het gemiddelde van de minima is 38 jaar, het gemiddelde van de niet-minima 41 jaar. De Surinaamse en Antilliaanse minimaouders zijn gemiddeld 36-37 jaar. Terwijl de niet-minima in deze groep gemiddeld 38 (één ouder) en 39 (twee ouders) zijn. Ook in de groep overige buitenlanders zijn de minima jonger (38) dan de niet-minima (39).

Bij Marokkanen en Turken zijn minimaouders ouder

In gezinnen waar de ouder of de beide ouders van Marokkaanse of Turkse herkomst zijn is de situatie precies omgekeerd. Daar zijn de ouders van minimagezinnen juist ouder dan gemiddeld. Het verschil is het grootst bij Marokkaanse gezinnen. Van de bovenminima is de gemiddelde leeftijd ongeveer 35 jaar (één en twee oudergezinnen), terwijl de gemiddelde leeftijd van de minima moeders uit éénoudergezinnen gemiddeld 39 jaar is. De gemiddelde leeftijd van de minima gezinnen met twee Marokkaanse ouders is zelfs het allerhoogst: 42 jaar.

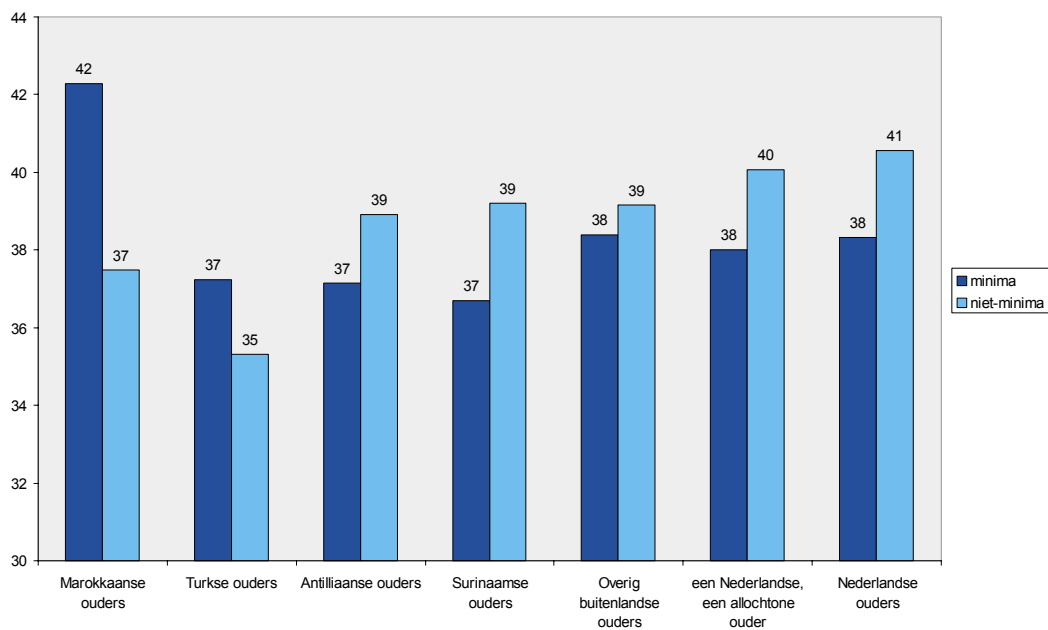
De gemiddelde leeftijd van vaders in eenoudergezinnen ligt hoger dan die van de moeders. Maar bij de vaders is er nauwelijks verschil tussen minima en niet-minima: respectievelijk 43,9 en 43,3 jaar.

Eenoudergezinnen: gemiddelde leeftijd van de moeder, uitgesplitst naar minima en niet minima en herkomst van de ouders

bron: DIA; bewerking O+S

Twee ouders: gemiddelde leeftijd van de ouders, uitgesplitst naar minima en niet minima en herkomst van de ouders

bron: DIA; bewerking O+S

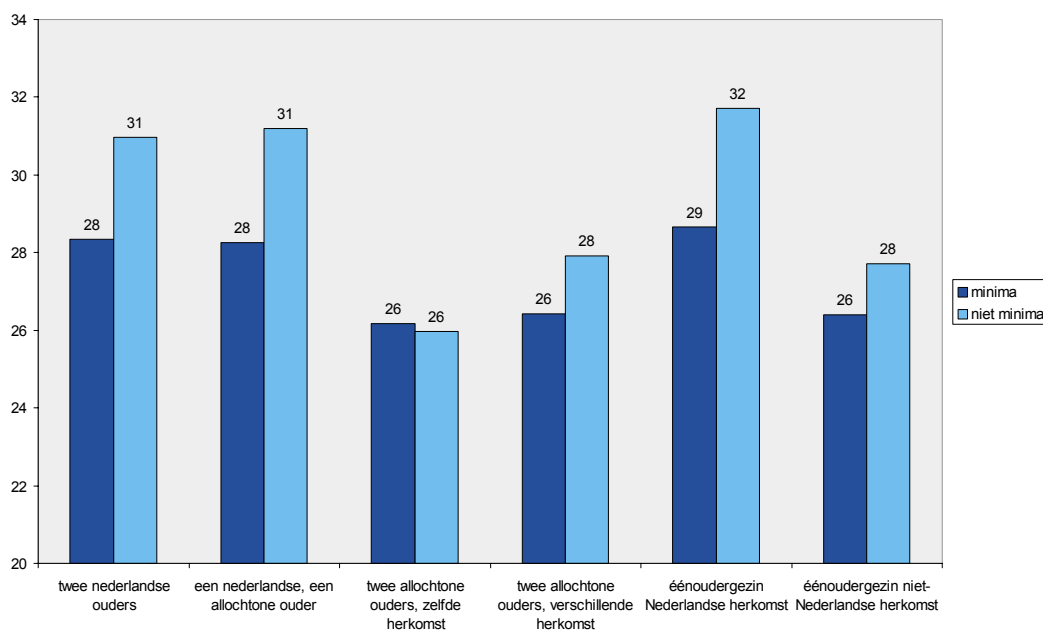
4.2.3 Leeftijd van de moeder bij geboorte van het eerste kind

De leeftijd waarop moeders hun eerste kind krijgen, verschilt voor minima en niet-minima. Dat geldt het sterkst voor vrouwen van Nederlandse herkomst. De gemiddelde leeftijd van minima bij het eerste kind is 29 jaar bij de eenoudergezinnen en 28 jaar in de gezinnen met beide ouders. De niet-minima krijgen hun kinderen gemiddeld zo'n drie jaar later: de alleenstaande vrouwen zijn gemiddeld 32 als hun eerste kind geboren wordt en de vrouwen in gezinnen met beide ouders zijn gemiddeld 31 jaar.

De huishoudens met één allochtone en één Nederlandse partner lijken exact op de huishoudens met twee Nederlandse partners: de minima krijgen het eerste kind gemiddeld op hun 28-ste, de niet minima als zij 31 jaar zijn.

Ook de gezinnen met twee allochtone ouders van verschillende herkomst en de éénoudergezinnen met een niet-Nederlandse ouder volgen dit patroon, zij het dat het verschil iets minder groot is. De minima zijn gemiddeld 26 bij de geboorte van het eerste kind en de niet-minima 28 jaar.

Leeftijd waarop de moeder het eerste kind kreeg, verschillende gezinstypen, minima en niet-minima

bron: DIA; bewerking O+S

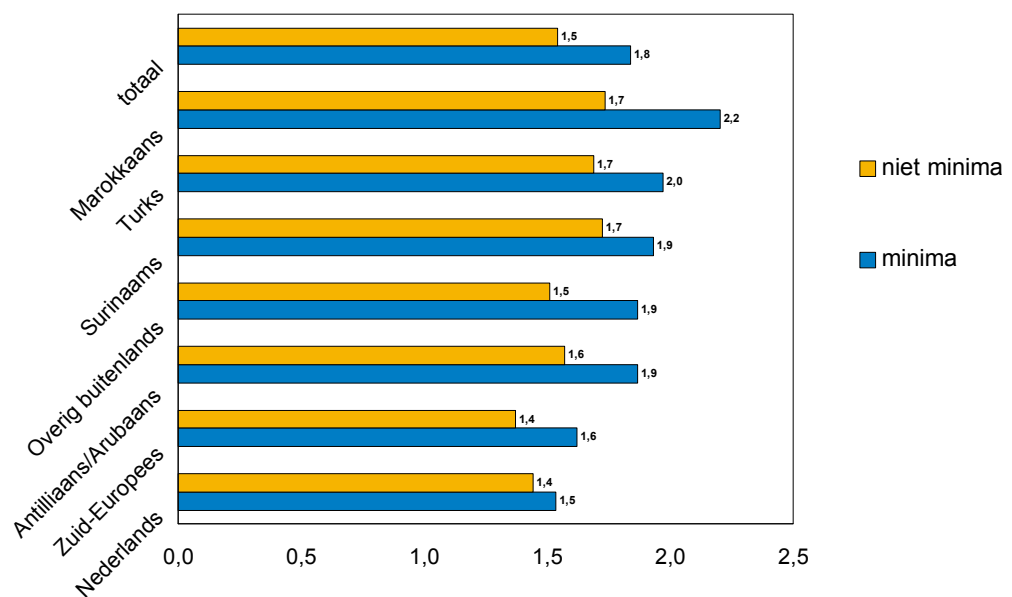
Het minste verschil tussen minima en niet-minima lijkt te bestaan in de categorie twee allochtone ouders van dezelfde herkomst. Echter dat komt omdat onderlinge verschillen in deze samengestelde groep elkaar opheffen. Geldt in het algemeen dat de minima hun eerste kind eerder krijgen; Antilliaanse, Turkse en Marokkaanse minimamoeders wijken daarvan af: zij zijn gemiddeld één tot twee jaar ouder bij de geboorte van hun eerste kind dan de niet-minimamoeders in dezelfde groep. Dit verschil wordt opgeheven door de in omvang grote categorie vrouwen uit overige landen. in deze groep geldt hetzelfde patroon

als bij de Nederlandse vrouwen: de minima krijgen gemiddeld op jongere leeftijd hun eerste kind. Voor de Surinaamse minima- en niet-minimamoeders is er geen verschil.

4.2.4 Het aantal kinderen

Opvallend is dat het gemiddeld aantal kinderen in minima eenoudergezinnen groter is dan in niet minima-eenoudergezinnen. Dat geldt voor alle etnische groepen. Gemiddeld zijn er in niet-minima eenoudergezinnen 1,6 kinderen, terwijl de minima eenouder huishoudens gemiddeld 1,8 kinderen tellen.

Eenoudergezinnen naar gemiddeld aantal kinderen, minima en niet minima

bron: DIA; bewerking O+S

Het gemiddeld aantal kinderen is het grootst in de minima eenoudergezinnen met een Turkse of Marokkaanse moeder. Gemiddeld zijn er meer dan 2 kinderen. Mogelijk heeft dit te maken met de hogere gemiddelde leeftijd van deze moeders. De Nederlandse en Zuid-Europese eenoudergezinnen zijn het kleinst. Minima in deze categorie hebben gemiddeld 1,5 respectievelijk 1,6 kinderen.

In gezinnen met twee Nederlandse ouders is er geen verschil tussen minima en niet-minima: beide hebben gemiddeld 1,7 kind. De gezinnen met één Nederlandse en één niet-Nederlandse partner is het beeld vergelijkbaar. De minima gezinnen hebben gemiddeld 1,7 en de niet-minima 1,6 kind.

Er is wel verschil tussen minima en niet-minima bij de gezinnen met twee allochtone ouders. Als de ouders dezelfde herkomst hebben tellen de minima gemiddeld 2,4 kind en de niet-minima 2,1. De boven-minima van verschillend herkomst hebben gemiddeld 1,7 kind en de minima in deze groep veel meer: 2,1.